בס"ד

"אילנא - דחדר"

תולדות בני משפחתנו במשך

הדורות מימי קדם עד ימינו

נחום זאב דסלר

וויקליף, אהיו

תשל"ט

RABBI N. W. DESSLER
2634 Bishop Road
Wickliffe, Ohio 44092

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

" א ר ל נ א ד ח י ר "

תוכן העניינים

ראשית דבר		XII - II
גזע א'	ה"א תשל"ה-ב"א תתנ"ד	46 - 1
גזע ב'	ה"א תשל"ה-ה"א ש'	58 - 47
גזע ג'	ה"א תשל"ה-ה"א ת"ר	78 - 59
גזע ד'	ה"א תשל"ה-ב"א תתנ"ד	100 - 79
גזע ה'	ה"א תשל"ה ב"א קצ"ה	125 - 101
אחרית דבר		127 - 125

ראשית דבר

ברוך השי"ת שזיכני לגמור את ה"אילנא דחיי" שבו לקטתי את כל תולדות בני משפחתנו הרמה מדור דור מימינו אנו עד דוד מלך ישראל חי וקים.

מיום עמדי על דעתי הדריכני ראמו"ר הגה"צ זצוק"ל לחקור את מקור דור מחצבתנו ולהתעניין בעניין השתלשלות בני משפחתנו. קבלתי מראמו"ר הגה"צ זצוק"ל ומזקני בני משפחתנו הרבה פרטים על חיי והתנהגות אבותנו ואבות אבותנו.

השתמשתי בקרוב למאה ספרי היחס ותולדות המשפחות המיוחסות בישראל וגם הרבה כתבי יד, ובמשך עשרות בשנים אם אמנם שהייתי טרוד בעבודת הקדש, לחנך דור צעיר על טהרת הקדש, עסקתי בזה בין גברא לגברא ולקטתי הכל כעמיר גורנה וגם הוספתי בופן משלי.

וזאת לדעת כי לא חברתי ספרי "אילנא דחיי" להתגאות בו ח"ו, ולהודיע בשער בת רבים כי מזרעא דגדולי וקדושי עליון קאתינא, והלא להיפך הוא כמאבו מסתכלים על חיי אבותנו ואבות אבותנו עקבי הדוח ומבהיגי כלל ישראל מדור דור, אנו רואים ומכירים את מך ערכנו ומה אנו...ומה חייבו...אבל מגמתי ומטרתי בלקוט והדפסת ספר זה הוא לגלות ולהודיע לכל בני משפחתנו מי היו אבותנו ואבות אבותנו בכדי להשריש בקרבנו ובקרב דור צעיר ודור בא את גודל האחריות והחוב הקדוש המוטל עליבו להמשיך את שושלתא דדהבא דמשפחתנו הרמה, את שלשלת הזהב של חיי תורה וקדושה במשך אלפי שנים, לקדש שם שמים ולהגדיל תורה ולהאדירה.

ולאור הנ"ל הדפסתי רק כחמשים טופסים מהספר כי מיועד הוא רק עבור בני משפחתנו ולתועלתם הרוחנית ולא להפצה כללית.

אני תפלה להשי"ת שזכות אבותנו הקדושים תעמוד לנו וליקוייח בנו לא ימוש מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך עד עולם, ונזכה אנו ובניבו ובני בניבו להיות ראויים להמנות בתוך משפחה רמה ונשגבה הזאת לפאר ולתפארת בישראל עד ביאת גואל צדק במהרה בימנו אכי"ר.

בחום זאב דסלר

"אילנא - דחרי"

גזע א'

נחום זאב דסלר

א. בן הגה"צ ר' אליהו אליעזר דסלר זצ"ל
ב. חתן הגה"צ מוה"ר נחום זאב זיוו-ברודא-זצ"ל
ג. בן הגה"צ ר' שמחה זיסקיבד זיוו-ברודא זצ"ל מקעלם
ד. בן הרה"צ ר' ישראל ברודא מו"צ בקעלם
ה. בן החסיד הציס"ע מוהר"ר מנחם נחום ברודא מקעלם
ו. בן הרב הג' מוהר"ר ישראל ברודא מקעלם
ז. בן הרב הג' מוהר"ר מאיר ברודא מקעלם
ח. בן הגאון הגדול מוהר"ר יוסף ברודא אבד"ק קעלם
ט. בן הגאון הגדול מוהר"ר צבי הירש ברודא אב"ד הוראדנא
י. חתן הגאון מוהר"ר ישראל ז"ק (זרע קדש) אב"ד דזאבלודאוועע
יא. חתן הגאון ר' יוסף יאסקי אבד"ק דובנא רבתי
יב. בן הגאון החסיד המקובל מוהר"ר יהודא יידל אב"ד קאוולי
יג. בן הרב ר' משה
יד. בן הגאון מוהר"ר צבי הירש סבא
טו. בן הגאון הגדול רשכבה"ג ר' יוסף יאסקי אבד"ק לובלין
טז. בן הרב ר' שמואל
יז. בן הגאון ר' בצלאל חריף אב"ד קעלין
יח. בן הגאון החסיד האדיר רבי יהודא ליווא - המהר"ל מפראג
יט. בן הרב הג' ר' בצלאל
כ. בן הג"מ חיים וירמיז
כא. בן הגאון ר' יהודא ליוואי הזקן מפראג
כב-לד. נכד רב האי גאון ראש ישיבה בפומבדיתא
לה. בן רב שרירא גאון ראש ישיבה בפומבדיתא
לו. בן רב חביבא גאון ראש ישיבה בפומבדיתא
לז. בן מר רב יהודה גאון ראש ישיבה בפומבדיתא
לח. בן מר רב שמואל ריש כלה
לט-מ. מבני בניו של מר אבא גאון
מא-מב. בן בנו של סופרו דמר יוסף גאון
מג-מד. מבני בניו של מר רבא גאון
מה. בן רב דודאי גאון
מו-נא. מבני בניו של מר רב מארי גאון

גב. בן רב דימי דפרוז שבור
גג-גד. נכד רב חצוב
גה. בן רבי פנחס
גו. בן רב אבדימי
גז. בן רב בחמיה
גח. בן רב מיגס
גט. בן רב יעקב
ס. בן מר זוטרא
סא. בן רב גוריא
סב. בן מר זוטרא
סג. בן מר זוטרא
סד. בן רב הונא
סה. בן רב כהנא
סו. בן מר זוטרא
סז. בן אבא
סח. בן עוקבן
סט. בן בחמיה
ע. בן בתן
עא. בן רב הונא
עב. מזרע רבה בר אבוה
עג-עד. טבבי בניו של עבן
עה. בן שפט
עו. בן יוחנן
עז. בן בחום
עח. בן רב הונא
עט. בן בתן עוקבן
פ. בן חזקיה
פא. בן שכניה
פב. בן שמעיה
פג. בן עובדיה
פד. בן ישעיה
פה. בן יסדיה
פו. בן ברכיה
פז. בן חגגיה
פח. בן משולם
פט. בן זרובבל פחת יהודה

צ. בן פדיה

צא. בן שאלתיאל

צב. בן יהויכין הוא יכניה מלך יהודה

צג. בן יהויקים הוא אליקים מלך יהודה

צד. בן יאשיהו מלך יהודה

צה. בן אמון מלך יהודה

צו. בן מנשה מלך יהודה

צז. בן חזקיהו מלך יהודה

צח. בן אחז מלך יהודה

צט. בן יותם מלך יהודה

ק. בן עוזיהו הוא עזריהו מלך יהודה

קא. בן אמציהו מלך יהודה

קב. בן יואש מלך יהודה

קג. בן אחזיהו מלך יהודה

קד. בן יהורם מלך יהודה

קה. בן יהושפט מלך יהודה

קו. בן אסא מלך יהודה

קז. בן אביה הוא אבים מלך יהודה

קח. בן רחבעם מלך יהודה

קט. בן שלמה מלך ישראל

קי. בן דוד מלך ישראל חי וקים

אילנא - דחיי

גזע ב'

גזע א' א-ט נחום זאב דסלר

א. בן הגה"צ ר' אליהו אליעזר דסלר זצ"ל
ב. חתן הגה"צ מוה"ר נחום זאב שיור-ברודא זצ"ל
ג. בן הגה"צ ר' שמחה זיסקינד זיור-ברודא זצ"ל
ד. בן הרה"צ ר' ישראל ברודא מו"צ בקעלם
ה. בן החסיד הציס"ע מוהר"ר מנחם נחום ברודא מקעלם
ו. בן הרב הג' מוהר"ר ישראל ברודא מקעלם
ז. בן הרב הג' מוהר"ר מאיר ברודא מקעלם
ח. בן הגאון הגדול מוהר"ר יוסף ברודא אבד"ק קעלם
ט. בן הגאון הגדול מוהר"ר צבי הירש ברודא אב"ד הוראדנא

גזע ב'

י. בן הגאון ר' שלום ברודא
יא. בן הגאון ר' יוסף ברודא
יב. בן הגאון ר' חיים ברודא מפראג
יג. בן הגאון מוהר"ר אברהם ברודא אב"ד ור"מ דפירליץ ודרשן דפראג
יד. חתן הגאון מוהר"ר גרשון מפראג
טו. בן הגאון מוהר"ר צבי הירש מפראג
טז. חתן הגאון הגדול מוהר"ר גרשון שאול יום טוב ליפמאן העליר בעל תוס' יו"ט
יז. בן הג"מ מוה"ר נתן הלוי העליר
יח. בן הגאון מוהר"ר משה הלוי העליר אבד"ק וואלערשטיין וכל מדינת אשכנז
יט. בן הגאון מוהר"ר אברהם סג"ל וואלערשטיין מבני הקהתי

ב"ה

אילנא - דחרי

גזע ג'

<u>גזע א</u> - א בהרם זאב דסלר

א. בן הגה"צ ר' אליהו אליעזר דסלר זצ"ל

<u>גזע ג</u>

ב. בן הרה"צ ר' ראובן דוב דסלר זצ"ל

ג. חתן הגאון מוהר"ר אליהו אליעזר גרודבנסקי מוילנא

ד. חתן הגה"צ ר' ישראל ליפקין - ר' ישראל סאלאנטער

ה. בן הגאון ר' זאב וואלף אב"ד גולדינגען וטעלז

ו. בן הגאון ר' אריה מזאגער

ז. בן הרב הגדול ר' ברוך

ח. בן הרב הגדול ר' ליב

ט. בן הרב ר' ישראל

י. בן הגאון הגדול ר' דוב בער אב"ד פלונגיאן

יא. בן הרב מהר"ר שעפטיל

גזע ד'

א. בחום זאב בהגה"צ ר' אליהו אליעזר זצ"ל דסלר
ב. חתן הר"ר חביבא הלוי זצ"ל פינגר
ג. חתן הר"ר אשר קלוגמאן
ד. חתן הר"ר ישראל אלתר וויינברג מקראקא
ה. חתן הר"ר משה שיינברג מכסנוב
ו. בן הרב ר' יעקב (ר' יוקלי) שיינברג מכטנוב
ז. חתן הגאון ר' שלמה בוכנר אב"ד כשנוב
ח. בן הרב ר' משה'ל חריף
ט-יא. נכד הגאון ר' שמואל שמלקה הלוי איש הורוויץ אב"ד סארנאוו
יב. בן הגאון ר' יהושע הארוך הלוי איש הורוויץ
יג. בן הג"ר יעקב פוויען
יד. בן הגאון הגדול ר' פנחס הלוי איש הורוויץ מקראקא - גיסו של הרמ"א זצ"ל
טו. חתן הג"מ ר' ישראל איסר'ל פרנס ומנהיג בקראקא - אבי הרמ"א זצ"ל
טז. חתן הג"מ ר' אליעזר ליפמן שרעבציל מלבוב
יז. חתן הג"מ ר' יחיאל לוריא אבד"ק בריסק והגליל
יח. בן הג"מ ר' אהרן לוריא אבד"ק היילברון ומדינת עלזאס
יט. בן הג"מ ר' בנצאל לוריא דב באבטוכי' ומבטובא
כ. בן הג"מ ר' יחיאל לוריא אבד"ק ערפורט
כא. בן הג"מ ר' שמשון לוריא אבד"ק ערפורט
כב. חתן הג"מ ר' שלמה ספירא אבד"ק היילברון ולאבדא
כג. בן הג"מ ר' שמואל ספירא מאשפירא ר"מ
כד. חתן הג"מ ר' מתתיהו טריביש אבד"ק פאריז וצרפת
כה. בן הג"מ ר' יוסף טריבים אבד"ק מרסיליא
כו. בן הג"מ ר' יוחנן אסכנזי
כז-לד. בין ונכד רביבו יהודה מפאריז בעל התוספות
לה. בן רבנו יום טוב מלותיר בעל התוספות
לו. בן רבנו יהודה בר נתן - הריב"ן - זצ"ל
לז. חתן רבנו שלמה יצחקי - רש"י זצ"ל

לח. בן הקדוש רבנו יצחק צרפתי
לט. בן הג"מ ר' שלמה
מ-מא. נכד הגאון ר' אליקים
מב. בן הגאון מוה"ר אהרן הרופא
מג. בן הגאון ר' אתדהם (אברהם)
מד. בן הגאון ר' יוסי מקונסטנטינא
מה. בן רב שבימי גאון
מו. בן הר' יוחנן
מז. בן אביי
מח. בן אלעזר
מט. בן יצחי
נ. בן אבא יוסי הבבלי
נא. בן ר' בחמן
נב. בן יוחנן חנן
נג. בן אליקים
נד. בן הר"ר יהושע
נה. בן התנא ר' יוחנן הסנדלר
נו-ס. דור רביעי לרבן גמליאל הזקן
סא. בן שמעון הנשיא
סב. בן הלל הזקן
סג-צג. מבני שפטי'
צד. בן דוד מלך ישראל חי וקיים

גזע ה

<u>גזע ד</u>

א. בחום זאב בהגה"צ ר' אליהו אליעזר זצ"ל דסלר
ב. חתן הר"ר חביבא הלוי פיבגר זצ"ל
ג. חתן הר"ר אשר קלוגמאן
ד. חתן הר"ר ישראל אלתר וויינברג מקראקא

<u>גזע ה</u>

ה. בן הרב ר' דב בריש וויינברג אב"ד גומביאן
ו. חתן הגאון הצדיק ר' יטעיה אב"ד דפשדבוזם
ז. בן הרב ר' מאיר
ח. בן הרב ר' אליקום גץ אב"ד דלסק
ט. בן הרב ר' מאיר אב"ד דלסק
י. בן הגאון ר' אליקום גץ אב"ד דהילדסהיים
יא. חתן הגאון ר' מאיר אב"ד דפילא
יב. בן הגאון ר' אליקום גץ ר"מ דק"ק פוזן
יג. בן הגאון ר' מאיר מטבהוזן
יד. בן הגאון ר' אליעזר ר"מ בווירטסייזא
טו. בן הרב ר' מנוח
טז. חתן הרב ר' אליעזר טרויש אב"ד ור"מ דטלעטטאט
יז. בן הרב ר' שמואל טרויש
יח-כב. נכד הגאון ר' שמואל מצעליטטאט 8 בעל קצור מרדכי
כג-כח. נכד רבנו יהודה החסיד משפירא שהובא בתוס'
כט. בן הגאון רבנו שמואל החסיד בעל "שיר היחוד"
ל. בן רבנו קלונימוס הזקן
לא. בן רבנו יצחק
לב. בן רבנו אלעזר הגדול
לג. בן רבנו יצחק הגדול
לד. בן רבנו יהוסף החסיד
לה. בן רבנו אבון הגדול
לו. מחותנו של רבנו קלונימוס
לז. בן רבנו משולם הגדול
לח. בן רבנו קלונימוס
לט. בן רבנו משה הזקן
מ. בן רבנו קלונימוס מלוקא

מא. בן רבבו יקותיאל
מב. בן רבבו מטה
מג. בן רבבא מסולם
מד. בן רבבא איתיאל
מה. בן רבבא מסלם
מו-פו. מזרע עזרא הסופר הכהן
פז. בן שריה הכהן
פח. בן עזריה הכהן
פט. בן חלקיה הכהן
צ. בן שלום הכהן
צא. בן צדוק הכהן
צב. בן אחיטוב הכהן
צג. בן אמריה הכהן
צד. בן עזריה הכהן
צה. בן יוחנן הכהן
צו. בן עזריה הכהן
צז. בן אחימעץ הכהן
צח. בן צדוק הכהן
צט. בן אחיטוב הכהן
ק. בן אמריה הכהן
קא. בן מריות הכהן
קב. בן זרחיה הכהן
קג. בן עוזי הכהן
קד. בן בקי הכהן
קה. בן אביטוע הכהן
קו. בן פנחס הכהן
קז. בן אלעזר הכהן
קח. בן אהרן הכהן הקהתי
קט. בן עמרם הלוי
קי. בן קהת הלוי
קיא. בן לוי

ב"ה

אילנא - דחיי

גזע א'

דור א - ק"י

משנת ה' אלפים תשל"ה

עד

שנת ב' אלפים תתנ"ד

ליצירה.

א. הגה"צ מוהר"ר אליהו אליעזר דסלר זצ"ל

א) אאמו"ר הגה"צ מוהר"ר אליהו אליעזר זצ"ל הי' בן הרה"צ מוהר"ר ראובן דב זצ"ל, חתן הגאון מוהר"ר אליהו אליעזר זצ"ל גרודנסקי, מו"צ דזילבא רבתי, חתן הגאון הצדיק מוהר"ר ישראל ליפקין זצ"ל, הנודע בשם ר' ישראל סאלאנטער.

אאמו"ר הגה"צ מוהר"ר אליהו אליעזר זצ"ל נולד בעיר הנמל ליבוי שבלטביה ביום ט"ז סיון שנת תרנ"ב לאחת המשפחות החשובות והמיוחסות ברוסי', ומימי ילדותו בתגדל ובתחנך באוירא של תורה ומוסר דבית התלמוד הג' דקעלם מיסודו של אבי חותנו הסבא קדישא הגה"צ מוהר"ר שמחה זיסקינד ברוידא זצ"ל, שאביו אא"ז מוהר"ר הרה"צ ראובן דב דסלר זצ"ל נמנה מתלמידיו הותיקים.

בגיל רך של י"ב שנים שלחו אביו ללמוד בת"ת הג' דקעלם והי' שם הצעיר שבחבורה. למד והתחנך שם משך תקופה של שמנה עשרה שנה וקנה לו שם כמצויין בין המצויינים. רבו המובהק הי' הגה"צ מוהר"ר צבי הירש ברוידא זצ"ל, חתן ובן אחי הגרש"ז זצ"ל. תורת המוסר הנעלה של הגרש"ז זצ"ל ושיטתו החינוכית שיבק אל תוך פנימיותו בתקופה זו תן היוד היסודות אשר עליהם בנה בשנים מאוחרות.

בשנות המלחמה הראשונה למד בהומל שברוסי' בישיבה שהתקיימה שם מבחירי פליטי הישיבות בראשות של דודו הגאון מרן ר' חיים עוזר גרודזנסקי זצ"ל ואשר אביו הרה"צ מוהר"ר ראובן דב זצ"ל התמסר להנהלתה הן בגשמיות והן ברוחניות. בשנת תרע"ח שב לקעלם והמשיך בלמודו, ובשנת תר"ף בא בברית בשואין עם א"מ הצדיקת מרת בלומא ע"ה, בתו של אא"ז הגה"צ מוהר"ר בחום זאב זצ"ל בנו של הגרש"ז זצ"ל.

בשנת תרפ"ז נסע לאנגלי' וקבל רבנות בלונדון הבירה, גם נתן שעורים פרטיים למספר מצומצם של תלמידים והתמסר לחינוכם כאב לבניו. פירות חשובים ראה מעבודת אהבה שהשקיע בתלמידים אלו. כמה אנשים יקרים העמיד מהם ובכללם גדולי תורה ויראה ומצדיקי הרבים שנשארו הדוקים בו בקשרי אהבה עד יומו האחרון.

בשנות המלחמה השני' בשנת תש"א, כאשר השתתפותו בצער הכלל לא ידעה גבולות ומחשבה אחת מבקרת במוחו לאיזה תכלית השאיר הקב"ה אותנו בחיים, החליט להקים כולל אברכים בגיימסהד שבאנגלי' עפ"י הצעת השו"ב דשם מוהר"ר דוד דרייאן זצ"ל. ואם אמנם שלא הזכיח את תלמידיו שמקודם, במסירת נפש ממש הצליח בעבודתו לנהל העניינים הרוחניים והגשמיים של הכולל, להגיד שיחות מוסריות בכולל מידי שבוע בשבוע וגם להמשיך בשעורים לתלמידיו הפרטיים.

ככה זכה לראות בהתפתחות הכולל דגייטסהד לאחת המוסדות המפורסמות בעולם התורה.

בזמתו ופיקוחו התחילו להתרקם מסביב לכולל כמה מוסדות שכבר יצא שמם לפאר ולתפארת: בי"ס, ומכיבה לישיבה, ביה"מ למורות, ישיבות חדשות בערי השדה באנגלי' ובשאר ארצות.

בשבת תש"ח בעבה להצעת הגר"י כהנמן זצ"ל, גאב"ד ור"מ דפוניבז' ועלה ארצה ביחד עם זוגתו א"מ ע"ה וקיבל עליו משרת משגיח רוחני בישיבת פוניבז' המפורסמת בזכרון מאיר שבבני ברק. גם שם התבה תבאים מיוחדים בכדי שיוכל להמשיך גם עבודתו הפורי' באנגלי'.

אף שבתחברו ע"י כבר יותר מאלף מאמרים מוסריים בשבים שקדמו לעליתו לארצה"ק לא הסתפק באלה והמשיך לעבוד בהתרכזות עצומה. שלש פעמים ויותר בשבוע השמיע את מאמריו המוסריים לבני הישיבה, והשקיע עבודה רבה בשיחות אלו שהיו סוגיות שלמות באגדות חז"ל במוסר ובכוחות הנפש ואשר דנו בדברים העומדים ברומו של עולם. השמיע שיחותיו לפרקים בקהל רב, בעיקר שיחותיו בבית המוסר בירושלים עיה"ק ת"ו הפליאו את כל שומעיהן ואז בתגלה כאחד ממורי הדור במוסר.

לאחר מחלה קצרה נפטרה עליו אשת בעוריו אמנו מורתנו הצדיקת הרבנית בלומא ע"ה בליל שבת קדש כ"ג כסלו תשי"ב. שעות ארוכות בחשכת לילה טייל אאמו"ר זצ"ל ברחובות ירושלים בליל ש"ק זו בכדי שלא יגיע הביתה קודם אור הבקר ולא יצטרך להודיע הדבר ולצער בש"ק. א"מ ע"ה הצטייבה בנועם הליכותי', יישרת דרכה וקיומה של עולם חסד יבנה בכל עת ובכל רגע, והכל בהצבע לכת, אבל מי שפעם בפגש עמה לעולם לא שכחה.

כדאי להעתיק מה שכתב עלי' ליום השלושים הרב י. ז. דיסקין זצ"ל, אב"ד דפרדס חבה, "לפני שלושים יום שיכלה ארצנו הק' את האשה הגדולה והמופלאה נכדת הבית הזה בת בנו של ר' שמחה זיסל זצ"ל, אחת היחידות ממש שבדור, את הרבנית בלומא ע"ה רעיתו הדגולה של הגה"צ ר' אליהו אליעזר שליט"א. אביה הידוע בחוגי המוסר הרב ר' נחום זאב זצ"ל הי' אשיות בלתי מצוי' אשר עמד לנס בליטא, כולו מקשה דעת, תבונה, יראת שמים, תורה, נמוסים, חסד, והכל בקבה אחד, והכל במדה גדושה ומרובצת. הורתה ולידתה בקדושת מיצויי מדות רחמים ודעת קדושים בקעלם, כאחיותי' הדגולות בשות גדולי המוסר ר' דניאל ור' גרשון הי"ד, קבלה חבוך מושלם ובדרך תבונות טבעית ידעה להשתלם ולשאוב לתוכה את כל חמודות תפארת בית אביה. כשזכתה להבשא לבעלה הגדול דור רביעי לצדיק כל הדורות מרן ר' ישראל סלנטר זצ"ל היתה בת לויתו בחיי השגב שלו בכל השלבים; החל מבית התלמוד הקלמי אשר בו החל לפעם ברוח ד', אח"כ באנגלי' אשר הקים בה איים לתורה ומוסר ליחידים גולת הכותרת מרכז גייטסהד - ישיבה

מיוחדת במיבה, כולל דגול, סמיבר בית יעקב למורות החדור הבנת והערכת קדושת התורה ולמודה בהוגים רבים ועד לתחבה החשובה ישיבת פוניבז' בארץ ישראל. בכל מערכת חיים בשגבים אלה עצדה לימינו ועזרה לו אשה גדולה בחכמה ובבירורי מדות חכמים, אביגות ובקיות הדעת, אצילית מעולם האצילות היתה המבוחה, דקדוקי מצוות בכל חומר הדין והצבע לכת והסתרה מעין זה כדי שלא יהי' טעם פגום בזה. מעשים רבים בעביבי חסד וגישה עדיבה ולבבית תוך אמבות להעלימם. דמות עליאית של אחת הבשים הצדקביות מחובכם לטוהר הנפש ולשלמות המדות התהלכה בתוכבו סלידה איבסטיבקטיבית מכל תפאורה, מכל התבלטות, מכל דבר תפל ופוגם את הזוך, מורשת בית מהמיוחדים שבישראל היו חלק מסגולות בפשה. עוד זכרה מאביב ילדותה את הסבא הגדול ר' שמחה זיסל זצ"ל ראתה את דמות דיוקבם של גדולי המוסר שהתחבכו בקעלם. בתגדלה בבית אביה הסוחר הלמדן אשר מסחרו הי' מסלת ישרים חי וכרוך לעשרו עם כבוד ביתו היו עביים בבי ביתו. בבית הורי' היתה מצות הכבסת אורחים ואהבת חסד תורה שלמה שמקיימים אותה בכל הדקדוקים לאמיתה של תורה. בבית הכירה כי המשרתות עוסקות בעבודות הבית הבוחות והבבות עוסקות בעבודות הגסות.

"כשבא אביה לשלם לעובדת לא ידע במה להודות על המלאכה בוסף על התשלומים, מלתא זוטרתא היא בת ישראל זרע אברהם יצחק ויעקב משרתת בתוך ביתו. בלומה קלטה את תורת הבית הערוך גם ע"פ שולחן הערוך גם ע"פ חובת הלבבות, וברוח זה ביהלה גם את ביתה. את תפקידה בחיים ראתה בעזרה שהושיטה לבעלה בעבודת הקדש ובאהבת החסד."

לאחר פטירת אמבו מורתבו החסודה ב"ע השקיע אאמו"ר זצ"ל את עצמו עוד יותר לתוך עבודתו ויומם ולילה לא פסק פומי' מגירסא, והשמיע לקחו לאלפים.

ביום כ"ה טבל תשי"ד עלתה בשמתו למרומים, אלפי תלמידיו ומעריציו השתתפו בהלוייתו.

תלמידיו הותיקים הוציאו לאור אחרי פטירתו ג' חלקים "מכתב מאליה מאליהו" - מבחר מתוך כתביו בתורת המוסר וההשקפה וגם במצא עדיים בכ"י חומר רב ועצום לכמה כרכים הן בחדושי תורה והן במוסר ובתורת ההשקפה. השי"ת יעזרבו להוציא אותם לאור בקרוב.

מ"כ של אאמו"ר זצ"ל בביה"ח של שומרי שבת דזכרון מאיר שבבני ברק, ממול לקברו של מרן החזון איש זצ"ל. ועל הציון חרות: הרב ר' אליהו אליעזר בן הרב ר' ראובן דב דסלר בכד מרן ר' ישראל מסלבט זצ"ל כ"ה טבת תשי"ד תבצב"ה.

א"מ בפטרה בירושלים עיה"ק תובב"א ושם מ"כ בביה"ח שבסנהדרי', חלקה יט, שורה ח, מס. 4. ועל הציון חרות: בלומא דסלר ב"ר בחום זאב בן הסבא קדישא מקלם. ג' ליל ש"ק כ"ג כסלו תשי"ב תבצב"ה.

תולדות אאמו"ר זצ"ל הועתק מתולדות המחבר, בהקדמה לס' מכתב מאליהו חלק א' לובדון תשט"ו.

ב. חתן הגה"צ מוה"ר נחום זאב זירור (ברודא) זצ"ל

ב) ראשית חבוכו קבל הגה"צ אא"ז הרב"ז זצ"ל מאביו הגה"צ ר' שמחה זיסל זצ"ל, ולמד בבית התלמוד בקעלם ובגרובין, וגם בפרק מיוחד באיישישוק. היה אדם מופלא ביראה ובדעת אלקים, והיה סמל חבוך הקלמאי בהבהגתו וסדריו לתורה ויראה שהיו קבועות לו כברזל, אף שעסק כל ימיו במסחר שקד על התורה לא פחות משש שעות ליום, ובשעה המדויקת עזב את בית מסחרו בכל יום ובא לבית המדרש לעסוק בלמודו. בשחרית ימיו התיישב בעיירה קטבה סרדביק שמשם בשא אשתו הצדיקת א"ז מרת פשה הי"ד בת הרב משה איילברג ז"ל ורעייתו בילא ע"ה מחשובי העיר ובצר למשפחת איילברג המיוחסת ומצאצאי בעל ה"חיי אדם" זצ"ל. לאחר זמן מסוים עבר לקביגסברג שבפרוסי' וניהל עסקים גדולים ביערות ובעצים, שם קבע לו סדר לקום בשעה שלש בבקר וללמוד עד זמן התפלה, אחר התפלה וארוחת הבקר היה עובד בבית מסחרו עד שעה שתיים אחרי הצהריים. לאחרי זה היה מקדיש את זמנו לעבודות צבוריות ולתורה ותפילה. למודו היה בעיון רב עם כל פלפולי ההלכה והמשא ומתן ההלכותי, וגם בדרכי בסיעותיו היה מהרהר בדברי תורה. ומפליא היה לראות את יציבותו התמידית באין חליפות ותמורות. אשיותו היתה הצובה ומתוכנת לפי עקרוני התבובה ומתוך עמקות המחשבה. בכל הליכותיו ראו יד שולטת כעין אדם המחזיק בהגה הספינה ומכוונה לאן שירצה. לא היה תלוי במצבים או במקרים, תמיד היה שרוי באותה מנוחת הנפש, באותו ריכוז המחשבה הן בתוך ביתו הן בבית מדרשו והן בבית מסחרו ומעבין שעם כל טרדותיו בשעה שהגיע זמן קביעותו בלמוד היה מתפשט מהכל ושוקע כולו בהוויות דאביי ורבא. מדת האמת היתה בר לרגלו, לאור האמת זיכך את כל אישיותו, לאור האמת בחן את כל מעשיו, ולאור האמת הבהיקו כל דרכי חייו בזוהר תורה ודעת. מתוך מדת האמת היה מדקדק מאד בדבורו, בכל עביבי מסחרו ובכל עביביו הפרטיים היה לאו שלו קדש והן שלו קדש. בכל דרכי עבודתו ובכל מעשי צדקותיו היה מתאמץ שלא יפורסמו בין הבריות כדי שלא תתערבבה בהם מחשבות כמי' של תהלה וכבוד וכדומה ושיהיו מכוונים רק לשם מטרת האמת, לשמו ולכבודו של מקום, מאותה סיבה לא נראה כלום בחצוביותו מידאתו המופלגת ובמראהו היה עושה רושם כסוחר רגיל.

הרב"ז זצ"ל ראה מתפקידו לעזור לצבור גם בעביבי רוח, בימי שבתו בקביגסברג היה מגיד שיעור בכל יום בתלמוד בבית הכנסת הפולני וקירב רבים לתורה. לעצמו היה קם באמצע הלילה ללמוד תורה ומוסר, ושעוהו כשהוא חוזר ומשנן המלים "כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה", ולאחר גמרו את למוד המוסר בחשכת ליל למד גמרא בקול ערב עד אור הבקר.

בסוף שבת תר"ע עבר לגור לקעלם והצטרף להנהלת בית התלמוד ביחד עם גיסו הגה"צ ר' צבי ברודא זצ"ל, ובשבת תרע"ג לאחר פטירת רבי צבי הוטל כל עול הנהלת בית התלמוד דקעלם עליו. הוא התמסר לתפקיד זה בכל נפשו והקדיש לו את כל זמנו, ואף שמר את כל סדרי בית התלמוד כאחד התלמידים. את עסקיו הפרטיים היה מנהל בשעות אחדות שלאחרי הצהריים. משכורת לא קיבל מן המוסד כפי שהיה נהוג בימי אביו הגה"צ דש"ז זצ"ל וגיסו הגה"צ ר' צבי זצ"ל, ולהיפך שהיו משלימים מכספם את גירעון התקציב.

שיחותיו המוסריות הצטיינו בתוכן עמוק בחריפות השכל, בניתוח המדות וכוחות הנפש ובהסברה בהירה. את גדולתו הנפשית הכירו הכל בימיו האחרונים. בחוגים המוסריים אמרו שכדאי היה לבא ממרחקים להסתכל בפטירתו וללמוד ממנו איך למות. סבל כאבים גדולים ובכל זאת היה שרוי במנוחה גמורה. בערב שלפני פטירתו סח לפני אנשי בית התלמוד שיחה מוסרית על הנושא "טוב יום המות מיום הוולדו". גילה בשעותיו האחרונות את חפצו למות ביום הששי, כי לפי מקורות הקבלה יש ערך מיוחד לבא לעולם האמת ביום השבת. דעתו היתה צלולה עד הרגע האחרון וציוה שלא יצטערו אחרי מותו ושישגיחו על אשתו ובתו בכאת הרגל שלא תלוויגה את מטתו רגלי, ובכדי להיות בטוח בזה שלח להזמין להן כרכרה לאותו יום למטרה זו. הזהיר לא לספר שבחים אחרי מטתו והסכים שחבר בית התלמוד רבי ישראל סתם זצ"ל יספיד אותו לאחר שבעה ויאמר עליו שבח אחד "שהיה לו הרצון להתקרב לאמונה".

שבק חיים לכל חי ביום ששי ב' שבט תרע"ו בגיל קרוב לששים.

אשתו הצדיקת זקיבתי פשה הי"ד בהרגה על קדוש השם ביחד עם כל בני קעלם הקדושות ביום המר והנורא כ"א מבחם אב שנת תש"א ד' יבקום דמם. להגה"צ הרב"ז זצ"ל היו ג' בנות, אמי מורתי מרת בלומא ע"ה; ומרת חי' אשת הגה"צ איש חמודות, גאון בתורת החכמה והמוסר ר' דניאל מובשוביץ זצ"ל הי"ד - בהרב ר' משה גרשון זצ"ל אבד דדובראוונא - ומרת פרייידא אשת הרב הגאון הצדיק ר' גרשון בר' יעקב מיאדניק זצ"ל הי"ד ראשי ומנהלי בית התלמוד הג' דקעלם, בהרגו ונשחטו על קדוש השם ביחד עם משפחותיהן ותלמידיהן ביום המר והנורא ה' מבחם אב בשנת תש"א בסביבת העיר קעלם - ד' יבקום דמם.

לקוטי תולדות הגה"צ רב"ז מתוך
תגועת המוסר ח"ב ת"א תש"י.

ג. בן הגאון הצדיק ר' שמחה זיסל זירוו-ברודא הסבא מקעלם

ג) הגה"צ הגרש"ז זצ"ל נולד בשנת תקפ"ד בקעלם, למשפחה שנחשבה לאחת הותיקות והנכבדות אשר בתורכה בת שושלת רבנים של שלשה עשר דורות. גדל והתחנך בבית הורים מופלגים, אביו הר"ר ישראל בחום'ס היה למדן מופלג כאחד הגדולים שבדור ואמו חיה התיחסה לרבי צבי אשכנזי בעל החכם צבי והיתה מפורסמת ללמדנית וצדקנית. הגרש"ז היה מחונן בכשרונות עצומים ומפליא את כל מלמדיו בקושיותיו החריפות. בדרשת הבר-מצוה הגיד הדרן על סדר בזיקין. בעודו בנערותו נשא לאשה את הצדיקת שרה לאה בת ר' מרדכי מוידז מקעלם, ולאחר נשואיו נסע ללמוד בקובנה אצל הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל בבית מדרשו של בביזר. אחרי ששמע את שיחתו של רבי ישראל עסק שנה שלמה רק בלמוד מוסר, ור' ישראל הורה לו לעבוד בעיקר על הכרת המדות. ועדיין - היה מסיים הגרש"ז - עומד אנכי בפרשה זו ועמל בזה מאז ועד היום. שם בבית מדרשו של בביזר דבק הגרש"ז בשיטת המוסר של ר' ישראל ונמנה על תלמידיו הגדולים, יחידי הסגולה שר' ישראל טיפל בהם במיוחד, ושם עלה במעלות התורה והחכמה. כשר' ישראל עזב את קובנה ועבר לגרמני', חזר הגרש"ז לקעלם והמשיך השתלמותו בתורה ומוסר. הוא פרש כמעט מן העולם, הסתגר בחדר מיוחד וכמעט לא יצא מפתחו. לשקדנותו לא היה גבול, הוא קבע לו לחוק את סדר למודו של הגר"א זצ"ל מוילנא. היה ישן במשך היממה כשעתים וחצי ובשעורין של חצאי שעות. בימות השבוע לא היה פושט את בגדיו ולומד כל הלילה. היתה לו קביעות ללמוד שתים עשרה שעות רצופות. בחורף היה לומד מאחרי תפלת מעריב עד זמן תפלת הבקר. בקיץ היה דרכו להתפלל ותיקין ואחרי התפלה היה יושב ללמוד עד שעה שתים בצהרים. בשבתו בגרובין והיה צריך להתפלל עם התלמידים לשם הדרכה והשפעה קבע בקיץ את למודיו משעה תשע בבקר עד שעה תשע לפנות ערב עד שהגיע זמן תפלת מנחה. סדריו אלו היו יציבים ושום מקרה שבעולם לא יכלו להזיזו מהם ולהפריע אותו ולא היה מקבל אז שום איש בלי יוצא מן הכלל. בדרך זו נהג הגרש"ז במשך כל ימי חייו גם בשנותיו האחרונות כשהיה חולה במחלת לב מסוכנת לא שיבה את דרכו ואימץ את כל כוחותיו להמשיך בסדרי למודו. בחששו שמא יבמנם היה עומד שעות רצופות על רגליו עד שהיה נופל לפעמים מרוב חולשה ועייפות. דרך למודו היתה עיונית. היה יורד לעומקם של העניינים, ודרכו היתה לחתור בעיקר אל מסקנת ההלכה למעשה. חידושי התורה שלו היו מצטיינים בחריפותם ובהגיונם, לפעמים במצאו דבריו מכוונים למערכות של רבי עקיבא איגר זצ"ל. הגאון רבי אליעזר גארדאן זצ"ל אב"ד ור"מ דטלז העיד עליו בהספדו שכל ארבעה חלקי שולחן ערוך היו שגורים על פיו עד כדי ידיעה לציין מקום כל הלכה לפי הסעיף קטן.

עיקר גדלותו של הגה"צ רש"ז זצ"ל באה לידי גילוי בחכמת המוסר. הוא קיפל באישיותו את כל תורת המוסר והיא היתה אומנת חייו. הוא נחשב לפטרון המוסר בדורו בבחינת "מארי חימיא" שהכל צריכים לו. במשך השנים תרכ"ו-תרל"ו ניהל את המוסד המפורסם "התלמוד תורה דקעלם". הגרש"ז קבע למוסד אופי מיוחד ויצאו לו מוניטין בכל הסביבה ובכל העולם כולו. הוא לא נהנה מהת"ת הנאה כספית כל שהוא ועוד מצעירותו הוליט להתפרנס מיגיע כפיו. התלמד מלאכת הכריכה, ומכשירי המלאכה שרכש למטרה זו היו שמורין לו כל ימיו בעלית הת"ת. וכשביקרתי בקעלם בפעם האחרונה בשלהי שנת ת"ש עדיין היו מונחים המכשירים על מקומם ועל מעמדם בעלי' של הת"ת כמו בימי הגרש"ז זצ"ל. משרת רבנות לא נאות הגרש"ז זצ"ל לקבל וכששלחו לו כתב רבנות מעיר הבירה פטרבורג מסר אותו לחברו הגאון ר' יצחק בלזר זצ"ל. בשנת תרל"ו-תרל"ז העתיק הגרש"ז את התלמוד תורה לעיירה קטנה גרובין שבגליל קורלנד ואח"כ החזירה לקעלם. תפקיד מיוחד היה ממלא בית מדרש זה בחודש אלול ובתקופת הימים הנוראים שאז נהרו אליו ממצדיבי וממעולי הבחורים שבישיבות הגדולות לקבל השפעת הגרש"ז והת"ת, להסתופף בצלו של הבית - בית של עלי' רוחנית ועבודת השם. מבין תלמידיו של הגרש"ז נמנו אח"כ גדולי המשפיעים שבדור, ובאחרית ימיו הצליח הגרש"ז גם ליצור מפעל חשוב לשם הפצת למוד המוסר בארץ ישראל, אהבתו לירושלים היתה כל כך גדולה עד שגם נייר הבא מירושלים היה חביב בעיניו כפי שהוא מציין באחד ממאמריו "אכתוב לך על גליון הבא מירושלים כי ראויים הדברים להכתב על גליון מירושלים".

בסוף ימיו למרות מצבו הסוכן עמל ביגיעה שלמעלה מכוחות אנוש בעבודתו המוסרית והחבוכית ויש אשר כה היה מתיגע בשיחתו עד שלאחרי' לא היה יכול להוציא מלה מפיו. כששאלו אותו היאך הוא מסכן את עצמו השיב שבמגיעת השיחות הוא רואה ודאי פקוח בפש מבחינה רוחנית ובהתאמצותו יש ספק פקוח בפש ואין ספק מוציא מידי ודאי.

אולם סוף כל סוף בסחו אראלים את המצוקים ובעודנו באמצע פעליו ביום ח' מבחם אב תרנ"ח פקע הלב הגדול ונדם לנצח. הגרש"ז זצ"ל השאיר אחריו עדימות כתבי יד וליקוט שיחותיו יצאו לאור בשם "חכמה ומוסר" ח"א-ה"ב. גם ספרי "אור רש"ז" ה' חלקים ליקוטי מאמריו לפי פרשיות השבוע.

לאא"ז הגה"צ ר' שמחה זיסל זצ"ל ורעיתו א"ז הרבנית שרה לאה ע"ה עוד שתי בנות, האחת רחל גיטל אשת הר"ר חיים יצחק זיוו, והשני' בחמה ליבה אשת הגה"צ ר' צבי הירש ברודא זצ"ל - בן הרב ר' ארי ליב ברודא זצ"ל אחי הגה"צ ר' שמחה זיסל זצ"ל - הגה"צ ר' צבי הירש זצ"ל הי' מנהל בית התלמוד דקעלם אחרי פטירת הגה"צ רש"ז זצ"ל והי' ידוע בשם "דער מיטעלער" וב' ביום א' י"ז סיון שנת תער"ג.

הדודה הקדושה מרת בחמה ליבא הי"ד בהרגה על קדוש השם ביחד עם כל בשי קעלם הקדושות ביום המר והנורא כ"א מבחם אב תש"ע בסביבת העיר קעלם - ד' יבקום דמם. כדאי לציין מה שכתב עליה אחד מגדולי המוסר בדור העבר הגה"צ מוה"ר משה רוזנשטיין זצ"ל משגיח דישיבת לומזה בהקדמה לחלק שני של ספרו יסודי הדעת וז"ל "הרביעי אשר אני אסיר תודה היא בתו של אדמו"ר רש"ז אלמנתו של מו"ר צבי מרודא, הגדולה בחכמה ובדעת וביראת ד' ובמדות הטובות כאחד מתלמידיו הגדולים של אדמו"ר ז"ל מרת בחמה ליבא תחיה לאורך ימים ושנים ולחיים טובים ושלום, אשר קטנתי מלספר אף מקצת שבחה. הנה עת היותי בקעלם התארחתי בביתה איזו שנים, והיתה לי ההזדמנות להתבונן על דרכיה ומנהגיה ותהלוכותי' בחכמה ויראת ד' ומעשי' הטובים, והרבה הרבה למדנו ממנה, שכל עניניה ומעשיה הטובים והנהגותי' הטובות והישרות היו הכל על פי חכמה גדולה מחכמתו של אדמו"ר זצ"ל אשר היתה בתו וגם תלמידה גדולה ונכבדה, ומלבד הטובות הרוחניות שקבלנו ממנה מחכמתה ויראתה וצדקתה וכשרון מעשיה ומדותיה, הנה גם הרבה טובות גשמיות היו לנו ממנה וזכרה הטוב לא ימוש מלבנו לעולם. בזכה לראות בטובותה ולשמוע משלדמת התורב." עכ"ל הגה"צ ר"מ רוזנשטיין זצ"ל בס' יסודי הדעת.

לקוטי תולדות הגה"צ רש"ז זצ"ל
מתוך תבועת המוסר ח"ב ת"א תש"י.

ד. בן הרב הצדיק ר' ישראל ברודא זצ"ל מו"צ בקעלם

ד) הרב ר' ישראל'ס ר' בחום'ס היה למדן מופלג כאחד הגדולים שבדור, היה מתלמידיו של ש"ב הגאון ר' צבי הירש ברודא אב"ד דסאלאנט. הגרש"ז זצ"ל כותב עליו בהספדו שהיה "בקי בש"ס ופוסקים תוס' ומהרש"א כאילו למד עכשיו ואילו היה בזמנו היה גאון הגאונים". גם בחיצוניותו הי' "פניו כתואר פני המלך" עליהם שפוך רוח חן ובעימות היה מעורב עם הבריות, כשהיה מדבר עם איש היה לב האחרון במשך אחריו בכל לבו ובכל נפשו. רבי ישראל היה מגיד את "הדף", שיעור הגמרא לפני חברי חברת הש"ס בבית המדרש הישן בקעלם. בשחרית ימיו בתן ידיו במסחר והצליח בעסקיו, לאחר זמן בתמנה כדיין בעיר קעלם, גם היה מרביץ תורה בחברות שונות בעיירה ועוסק בגמלות חסדים ובעניני צדקה, לפי דברי יליד קעלם א. א. פרידמן בס' הזכרונות שלו רבי ישראל "היה הדור קומה ויפה תואר זקנו יורד על פי מדותיו ורוח חן ואצילות שורה עליו". הרב פרומקין בכד למשפחת ברודא ויליד קעלם כותב בס' תולדות אליהו "אבי המאורות הגדולים הצדיקים המופלאים אשר זכיתי עוד להכיר ולדעת מעט מערכם הרב והם הרב ר' ישראל ברודא ואחיו הרב ר' צבי הירש ברודא זללה"ה. בעים לי עוד זכרון הימים היקרים האלו, אשר זכיתי בילדותי להביט בפניהם הקדושים של החסידים השרידים האלו, ועוד תצלבה באזני דברי פה קדשם והוד קולם באימה וביראה בעמדם בתפלה לפני אדון כל וביחדם שם שמים בק"ש או באמירת קדיש. כאשר החל הרצ"ה ז"ל להתפלל ויתגדל ויתקדש שמיה רבא, הייבו מדמים בנפשבו ע"י התלהבות קול קדשו של הרצ"ה ז"ל שהגיע זמן קבוץ גליות, וזרובבל עומד ומקדש שמו הגדול באהבה, והשמחה הגדולה של החסידים הללו בכל מצוה ובכל מנהג ומעשה שבא לידם כפי שחזיתי בעיני בשעת ביעור חמץ - שהיה מבהג מר אבא לשלחני להרצ"ה ז"ל הב"ל לבער שמה - אין כח בעטי לצייר זאת. דרכו ומבהגו של הרצ"ה ז"ל היה ללמוד כל ימיו בעמידה, כשמונה עשרה שעות רצופות בכל יום ויום, ולא ישב מעולם בבית המדרש זולת בעת הגידו השיעור פ' משבירת בכל יום אחר התפלה, וזמן אכילתו היה בשעה השלישית אחרי חצות היום ובלילה היה טועם מעט. והיה מתגבר בתורה עד שעה השלישית אחרי חצות הלילה והיה מעמיק בעיונו עד שלא היה יודע ורואה דבר מסביב לו, וספרו לי שבעת חתונת בנו קראהו השמש פעמים להכין עצמו אל החופה ולא השגיח בו כי היה עסוק בתלמודו עד שאמרו לו שהחתן עם הכלה שביהם עומדים תחת החופה אז לבש בגדי שבת והלך שמה גם הוא לסדר קדושין ואחרי החופה לא הניחו אחיו הגדול ממנו לשוב לתלמודו והוכרח להתלוות עמם לבית אבי הכלה ובדעתם שלא יאבה להתמהמה הרבה צוו לחול במחולת המחנים לכל הקהל יחד אשר בלוה עליהם גם הוא, וברקדם יחד במחוגת המחולה בזמרת כבור ומשוש תופים בשאר פתאום על עמדו וכאשר

גער בו אחיו ההי"ג ר' ישראל ז"ל הב"ל ואמר מדוע בשארת עומד לבדך היה כאיש אשר בעור פתאום משבתו כי לבו הלך באותה שעה להתבונן באחת הסוגיות מתלמודו, ומוכרחים אנו לקצר כי יארכו עליבו הדברים מאד אם נשימה עין גם לקצות דרכיו של האדם הגדול הזה. אך די לפגיבו במה שתארוהו מר אבי ז"ל ואמר עליו שהוא כעולה תמימה המוקדשת כולה לשמים כי היה איש אלקים קדוש מאד, ולא חסר דבר מכל מדותיו של אביו החסיד ר' בחום ז"ל אשר לא הזכרנו ממנו דבר, יען היה בדור שלפגיבו ולא נדע מפרטי תהלוכותיו, ואולם אחיו ההי"צ ר' ישראל ז"ל היה גדול ממנו בשנים ואולי גם במעלה כי היה גם מעורב עם הבריות, וצדיק יסוד עולם, פניו היו מפיקות רצון וכן תמיד לא ידע חרון וכעס מעודו, ודרך עוצב ודאגה לא היה בו, אעפ"י שהיה עני מדוכא ביותר, עדת קעלם החזיקה בידו בעשרה זהובים לשבוע בשכר שהיה מגיד שיעור גמרא להבע"ב, ומה בעים היה מחזה החסידים האלו יחד בעיר קטנה הזאת, בלוית יתר הזקנים הת"ח והחסיד הצדיק האמיתי ר' ליבעלי חסיד זללה"ה, וגם שארי הבע"ב מעיד המצערה הזאת היו לומדים מופלגים בש"ס ופוסקים. וידעתי כמה מהם שהיו בקיאים בשו"ע עם פי' הגר"א. ההי"ג הצדיק ר' ישראל ז"ל היה אביו של החסיד הצדיק ר' שמחה זיסקיבד ז"ל תלמידו של רבנו ר' ישראל דאלאנטער ז"ל, ואנחנו לא נוכל להזכיר בכאן מפעלותיו של האדם הגדול הזה אשר נדרש ספר שלם לדבר, אך דבים מעשיו וגדולים המה תלמידיו שרכש לו לאלפים בעולמו ותהלתו בפיהם. זכותם הק' יגן עליבו ועל דורותיבו". עכ"ל בעל ס' תולדות אליהו.

אצלי עדיין בנמצא כמה מסכתות בודדות מש"ס ז'יטאמיר של זקנבו ההי"ג הצדיק ר' ישראל זצ"ל, ועל אחדים מהם כתוב על השער "שייך להרב ר' ישראל ברודא קעלעם" ועל שער מסכת אחת כתוב "שייך לר' ישראל אחי ר' הערצע ש"ץ".

אשת ההי"ג הצדיק ר' ישראל ז"ל היתה הצדיקת חיה ע"ה, היא היתה מפורסמת ללמדנית וצדקנית והיתה בקיאה בהלכות עד כדי הוראה, וביחוד בהל' נשים. בבה הגרש"ז זצ"ל העיד עליה שלא הלכה ד' אמות בלי תורה ועסקה כל ימיה בחברות של צדקה וגמילות חסדים. מספרים עליה שגם כשמתה עליה בתה היחידה לא שיבתה ממנהגה לסובב בשעת הלויה של בתה בקופסת הצדקה ולקבץ נדבות לטובת העניים באמרה "וכי משום שאני שרויה באבל וצער צריכים העניים לסבול?"

קבלתי מאאמו"ר זצ"ל שלזקנתבו הצדיקת חיה ע"ה היו שתי אחיות, האחת מרת דאבע ע"ה אם משפחת כהן שו"ב בטעלז ומשפחות כהן באיארסקי ולבוביץ בארצות הברית, והשני' מרת ליבע ע"ה אם היקר באנשים הקדוש ר' מלכיאל פרידמאן הי"ד חותנו של הגר"ש קוטלר שליט"א ראש ישיבת לייקבוד, והגר"ח סרגא שליט"א ראש ישיבת חברון בירושלים והר"א ולפא שליט"א בני ברק.

להה"ג ר' ישראל ז"ל והצדיקת חי' עוד ג' בנים - חוץ מהגרש"ז זצ"ל - הרב ר' אברהם יוסף ברודא רב בקארלסרוע, אשכנז (אבי משפחות שוסטר, גולדשמידט, ופופקא בפילדלפיה ארצות הברית ולייטנר בני ברק), הרב ר' פייוול ברודא (אבי משפחות קראם, פעקער, שפירא, ור' אפרים ברודא מריגא), והרב ר' ארי ליב - ר' לייבציג - ברודא מירושלים עיה"ק תובב"א, ג' בנ"ק י"ח מנחם אב תרפ"ח (אבי משפחת ברודא בירושלים, ואבי הגה"צ ר' צבי הירש ברודא זצ"ל חתנו של הגרש"ז זצ"ל, ואבי רחל אבעל, ואבי ה"דודה" נחמה ע"ה אשת הרב ר' צבי פסח פראנק זצ"ל מאלעקסאם ביו יארק, וירושלים, גיסם של גדולי הדור הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל, הגאון ר' משה מרדכי עפשטיין זצ"ל, הג"ר ברוך הורוויץ מאלעקסאם זצ"ל והגאון ר' שעפטייל קרעמער זצ"ל.

ה. בן החסיד הצדיק יסוד עולם מוהר"ר מנחם נחום ברודא מקעלם, המכונה ר' נחום חסיד

ה) שמו של ר' נחום חסיד היה מעולף ספורים ואגדות הוא היה שקוע בלמוד התורה בכל חושיו עד שלא הכיר ולא ידע מאום מכל הסובב אותו. דרכו היה לשוב מבית המדרש בשעה מאוחרת בלילה, בשעה שבני ביתו כבר נמו שנתם והיו רגילים להביח בעדו קדרת תבשיל בתנור. ר' נחום ידע שצריך בשובו מן בהמ"ד לקחת מהתנור את התבשיל ולסעוד, פעם אחת טעה ולקח סיר מלא מים שעמד על התנור, בסיר במצאה סחבה שבה מנקים את הכלים, רבי נחום לקח את הסיר ואכל מה שבתוכה ולא בתבר הדבר עד למחרת כשנמצאה הארוחה בשלמותה, ככה היה שקוע בתורה ועניבים רוחניים לפי תיאורו של יליד קעלם א. א. פרידמן ב"ספר הזכרונות" שלו.

להחסיד רבי נחום עוד בן בשם הרב הצדיק ר' צבי הירש ברודא זצ"ל מקעלם. כבר הבאנו עליו באריכות בפרק הקודם אצל אחיו ה"ג ר' ישראל זצ"ל, וגם בס' הזכרונות לפרידמן כתוב אודות ר' הירשל אחי ר' ישראל שגם כן גר בקעלם והיה פרוש מבני אדם, ישב כל היום וכל הלילה בבית המדרש הקטן בעלית עזרת נשים ולמד וגרס בלי הפסק. ירד רק להתפלל בצבור בבית המדרש הישן ולסעוד את לבו, פניו היו פני להבים, אש קודש יקדה על פניו תמיד, וכשהיה נכנס אל בהמ"ד להתפלל היה כל הקהל עומד נרעש ונפחד מפחד הוד רוממותו של האדם הגדול הזה.

בספר "אור רש"ז" להגה"צ ר' שמחה זיסקינד זצ"ל בפרשת שמיני מובא הספד מר מאדמו"ר הגרש"ז זצ"ל על דודו הרב הצדיק ר' צבי זצ"ל וז"ל "והנה כשיש לאדם כמה בנים אך בוהגים כשורה, כשמת חלילה אחד מהם גדול היגון, וכש"כ כשמת בלא עתו, וכש"כ כשהוא בן יחיד, וכש"כ איש מסוים ומופלג במסוימים, דודי הרב הג"ל היה בן יחיד בעירבו, בבית המדרש שם לילות כימים גדול שברבו מי ירפא לבו, בפלה עטרת ראשבו עטרת היה למשפחה ולהעיר כולה, מי יאמר שבדורבו יהיה לבו תמורתו, עליו בוכל לומר ששקול ככמה אלפים איש, כי אם בחפש בכמה אלפים לא במצא כמותו, הלוחם בגד תאותו, והחליף טבעו עליו, יוכל להיות לפי האיכות, וכהירושלמי ברכות פ"ב ה"ח, יגע רבי בון וכו' כי לפי האיכות יגע הרבה, תורתו היתה לשמה, כי לא חפש פרנסה מתורה. היה עמוד תקיף כבזכר בזוהר עמוד תקיף בכולי' תורה תורה חגרי שק, כותלי בית המדרש שאו אליו קיבה" עכ"ל זקיבבו הגרש"ז זצ"ל.

ו. בן הרב הג' מוהר"ר ישראל ברודא מקעלם

ו) לא בודע לבו פרטי תולדותיו של הרב הג' ר' ישראל ברודא זצ"ל אבל במצא בכתב היחס של בבי משפחתבו "אילבא-דחיי" שר' ישראל גר בקעלם והיה אחיהם של הרבבים הגדולים מוהר"ר אריה ליב ברודא מקעלם, ומוהר"ר צבי הירש ברודא מקעלם.

וב"תולדות אליהו" להרב פרומקין יליד קעלם איתא שהרב מוהר"ר ארי' ליב ברודא הב"ל הוא חותבו של אביו הר"ש קעלעמער ומסיים שם "וגם שבי אלו האחרונים (ר' ישראל ור' צבי) המה ראשי משפחות בודעות בעיר קעלם הב"ל כי הרב ר' צבי הוא אביו של הרב ר' יובה ברודא זללה"ה והרב ר' ישראל הוא אבי החסיד האמיתי ר' בחום זללה"ה.

ז. בן הרב הג' מוהר"ר מאיר ברודא מקעלם

ז) גם אודות הרב הג' מוהר"ר מאיר ברודא זצ"ל לא ידוע לנו פרטי תולדותיו רק כפי המקובל במשפחתנו דור מפי דור היה גר בקעלם.

בה"אילנא-דחיי" כתב היחס של בני משפחתנו במצא שהרב מוהר"ר מאיר ברודא היה אחי הרבנים מוהר"ר שמעון וילבער ומוהר"ר אבא אלשאדער, בניו של הגאון הגדול מוהר"ר יוסף ברודא אבד"ק קעלם.

אבל לפי ס' היחס של הגאון ר' יוסף זכרי' שטרן זצ"ל אב"ד דשאוועל הנחפס בס' שו"ת זכר יהוסף, הרב ר' אבא אלשאדער היה דוד הר"ר מאיר ברודא הנ"ל ואחי הגאון ר' יוסף ברודא אבד"ק קעלם ובן הגאון ר' צבי הירש ברודא אב"ד הוראדנא. וזה ג"כ בזכר בס' עיר וילנא 27633 בהערה שם. וגם לפי דבריו הרב ר' שמעון וילבער היה אחי הגאון ר' חיים ברודא מיבוב ובן הגאון ר' שלום ברודא.

ובס' דעת קדושים ג"כ מובא בצד 16 "שהרב מו"ה אברהם אבלי מטעלש היה בן הג"מ צבי הירש ברוידא" - חתם בפנקס קידאן בין המנהיגים בועד הגליל שהיה בק"ק ריטאווי זיין שבט תקכ"ב אברהם בהרב הגדול מ' צבי הירש ברודא זללה"ה ומוזכר בהקדמת ספר שלמי שמחה לחתנו הרב יהודה ליב אבד"ק זאגר.

ובס' תולדות אליהו מביא שהר"ר שמעון וילבער והר"ר אבא אלשאדער היו אחי הגאון ר' יוסף אב"ד דקעלם ובניו של הגאון ר' צבי הירש אב"ד דלאזדיי והוראדנא וז"ל שם בצד 67 "ובניו של ר' צבי לאזדייער היו ר' יוסף מנוחתו כבוד בעיר קעלם ור' שמעון וילבער ור' אבא אלשאדער".

אבל מה שכתוב שמה שהרב ר' אבא אלשאדער היה ראש משפחת הגאונים ר' הירשעלע סאלאנטער ור' אריה ליב מקאלוואריע, מקובל אצלנו אחרת שהגאונים ר' הירשעלע מסאלאנט ור' ארי' ליב קאלוואריער היו בני הגאון ר' אהרן ברודא אבד"ק קאלוואריע בן הגאון ר' חיים ברודא מיבוב אחי הגאון ר' צבי הירש ברודא וב"ד דלאזדיי והוראדנא ועיין גזע ב' אות י' וכזאת מצאתי גם בס' תולדות משפחת ברודא.

ח. בן הגאון הגדול מוהר"ר יוסף ברודא אבד"ק קעלם

ח) בספר דעת קדושים צד 16 איתא שהרב מוה"ר יוסף ברודא חתם בועד גליל קידאן ח' שבט תקל"ח יוסף בהרב הגדול מוהר"ר צבי הירש זצלל"ה ברודא מקעלם.

בני הג"ר יוסף היו הרב ר' מאיר ולפי הס' היחס של בני משפחתנו "אילנא דחיי" גם הרבנים ר' שמעון וילנער ור' אבא אלשאדער שכתבנו עליהם בפרק הקודם וגם הרב ר' צבי הירש ברודא אבי הרב המופלג בתו"י ציס"ע מוה"ר יעקב ברודא אבי הרב הג' מוה"ר ברוך ברודא ר"מ בראסיין ומחבר ספרי מקור ברוך ובית יעקב. ועיין שם סדר היחס בהקדמה.

ובספר תולדות אליהו להרב פרומקין 6833 מצאתי כתוב "עבותנו אלו הצדיקים קבו מקום מבוחתם בעיר מצער קעלם וראיתי מקום מבוחתם ושמה שוכבים יחד אב ובנו ובן בנו הייבו הגאון ר' יוסף ובנו ר' מאיר ובנו הוא זקננו ר' ארי' ליב זה אצל זה ובחייהם ובמותם לא נפרדו".

כנראה הי' הגאון ר' יוסף הראשון ממשפחת ברודא שאוה למושב לו העיירה המפורסמת קעלם ולא פסקה ישוב משפחה זו - משפחת ברודא המיוחסת - משם כמו שתי מאות שנה בערך עד יום המר והנורא ה' מנחם אב שנת ה' תש"א כשנהרגו כל בני עדת קעלם על קדוש השם בסביבת העיירה. ד' יבקום דמם!

ט. בן הגאון הגדול מוה"ר צבי הירש ברודא אב"ד זאבלודאורט, לאזדיי, והוראדנא

ט) בספר דעת קדושים מובא בצד 12 שהג"ר צבי ה' ברודא הסכים על ספר דברי הבריתב"ך אלול תפ"ח וז"ל "אעיד לי שבי עדים באמבים ה"ה כבוד מו"ח הרב המאוה"ג המפורסם מ' ישראל בר"ו וגיסי חביבי הרב המופלג מוהר"ר דוד בר"ו אשר בתבו עדיהן וכו' וחתם צבי הירש במוהר"ש ברודא חופ"ק זבלודאורט ומ"פ לק"ק לאזדיי. ובהקדמת ס' שלמי שמחה מבואר שבתקבל אח"כ לראב"ד בק"ק הוראדנא. הגרצ"ה ברודא הי' בבן של הג"ר שלו' ברודא בן הגאון הגדול ר' חיים ברודא מיבוב מצאצאי הגאון בעל תוספות יום טוב - ועיין להלן בגזע ב'.

וכפי שהבאנו באות ז' לדברי ס' תולדות אליהו היו לו להג"ר צבי הירש ברודא הב"ל עוד שבי בנים הרבנים ר' שמעון וילנער ור' אבא אלשאדער. וצאצאי הר"ר שמעון וילנער המה בנו הג"ר דוד שמואל פייגעס ברודא מו"צ וסר"ד בוילנא, ובתו קרייבא אשת הר"ר אברהם גארדאן בכד ר' אהרן גארדאן רופא למלך פולין. ולהרב ר' אבא אלשאדער בת ושמה פעשע אשת הרב המאוה"ג ר' יהודה ליב אב"ד דזאגער בעמ"ס שלמי שמחה על הרא"ש.

י. חתן הגאון מוה"ר ישראל ז"ק (זרע קדש) אב"ד זאבלודאורע ובירזש

י) הגאון מוה"ר ישראל ז"ק היה אב"ד דק"ק זאבלודאוו, ושם בשנת תפ"ו ט"ו אלול הסכים ע"ס זרע ישראל וחדושי אגדות להרב מ' ישראל במ' הרב בנימין ואבד"ק הרימילוב. ובשנת תפ"ח כ"א אלול ע"ס דברי הברית על התורה להג"מ צבי הירש מנאוויידבור, ובו בשבה בתקבל לאב"ד בק"ק בירזש ושם בפנקס במצא ח"י בשנת ת"ק על עסק ד"ת של העיר בירזש עם העיר פאקרוי. גם יש תשובה ממנו בס' לחם מנחם להר"מ מנחם מנדל ר"מ בק"ק פוזנא.

הגר"י ז"ק הי' בנו של הרב הגאון המפורסם מוהר"ר שלום ז"ק אב"ד דק"ק בירזש והגלילי, ב' בשנת תפ"ה, חתם אב"ד בירזש על תשובתו למחותנו הגאון מוה"ר יחזקאל קצבילנפוגן ח"י אייר תפ"ד ומובא בשו"ת כנסת יחזקאל סי' ס"ד.

הג"ר שלו' ז"ק היה חתן הגאון הישיש מ' משולם זלמן מירלש אבד"ק אה"ו, ובן הרב הקדוש מוהר"ר ישראל הי"ד בהחבר ר' שלו' שבהרג על קדוש השם בראזיגאי ביום ערב שבת קדש יום שני דראש השנה שנת ת"ק.

להגר"י ז"ק בן ושתי בנות, הבן הג"ר דוד אב"ד דק"ק אמדור, בת אחת אשת הגאון ר' מאיר בהג"ר ארי' ליב רפופורט אב"ד ויטבסק, והבת השני' אשת הג"ר צבי הירש ברודא זקנבו.

יא. חתן הגאון ר' יוסף יאסקי אבד"ק דובנא רבתי

יא) הגאון הגדול המקובל צי"ע מו"ה יוסף יאסקי זצ"ל בולד בתחלת מאת החמישית לאלף הששי בעיר לובלין והיה מקודם אב"ד ויידסליב ושידלוב ואב"ד ור"מ בגליל מינסק, ושם בא בהסכמה ע"ס חובת הלבבות ע"פ מבוח - זולצבאך תב"א - וחותם יוסף בן הגאון מ"ו ידלש מו"צ חופ"ק, ובשנת תב"ח בתקבל לאב"ד בעיר דובנא רבתי והסכים ע"ס בפתלי שבע הצון וחותם יוסף בלא"א הרב המפורסם מ"ו יודל ז"ל חובה בגליל מינסק ומצ"פ בק"ק דובנא רבתי ביום א' ער"ח תמוז בח"ת לפ"ק. הגרי"י היה רבו המובהק של בעל קב הישר כמבואר בהקדמה וחבר ג"כ כמה פרקים בחכמה ומוסר והדפיסם תלמידו בעל קב הישר בחלק ב' בספרו.

חבר ספר יסוד יוסף - הבהגות מוסר ויראת ד' וספר בעימה קדושה - הבהגות ישרות ושיר ליום השבת קדש עם פי' - הו"ל ע"י נכדו הרב ברוך בר' יעקב ברודא ר"מ בראסיין. ועיין עליו לעיל בפ' ח.

ובספר בעימה קדושה בהקדמה במצא ספור בורא מהגרי"י זצ"ל, כי ברבות השנים, לערך כ"ב שנים לאחר קבורתו, כאשר נגעו הקוברים בקצה מטיהם בעת רצותם לחצוב שם קבר להגאון ר' יהושע העשיל בהג"מ ר' אליעזר שנפטר בשנת תפ"ט, ראו הקוברים את גופו שלם.

הג"ר יוסף יאסקי נפטר בעיר דובנא ער"ח אייר תס"ו. ולפי ס' דור ודור ודורשיו להג' מסעראצק סי' תתש"ב ג' בשנת ת"ס.

גיסו של הגרי"י היה הג"מ ישראל בר' שמואל מטרגיפול אבד"ק לודמיר ולוצק תלמיד הט"ז, וחתנו האלוף הג"ר אהרן די"ף המלקט והמגיה ס' דברי דוד על התורה להגאון בעל הט"ז.

והג"ר אהרן די"ף הי' אבי ר' ארי' אבי ר' נפתלי אבי ר' מתתי' מאוסיאן אבי ר' יהודה אבי ר' אברהם דוד שטראשון אבי הגאון רש"ש זצ"ל. וגם הי' להר"ר אהרן הב"ל בת בשואה לר' אליעזר בר' יהודה שתדלן חותן ר' יצחק מאיר מפומפיאן חותן הג"ר אשר קלאצקי אבי הגאון ר' מרדכי מעלצער ר"מ בישיבת ר' מילא בוילנא. גם הבארון גינצבורג המפורסם הי' מיוצאי חלציו של הג"ר יוסף יאסקי אב"ד דובנא כי הבארון הי' בן ר' גבריאל גינזבורג בן ר' יוסף יוזיל בן הג"ר משה ראשקעס משקלוב חתן הגאון ר' בנציון בן הג"ר יוסף יאסקי זצ"ל.

יב. בן הגאון החסיד המקובל מוהר"ר יהודא יידל אב"ד קאוולי

יב) הגאון ר' יהודה יידל נולד בלובלין בשנת שפ"ז והיה אב"ד בק"ק לבוב בחוץ לעיר בשנת תי"ב ואח"כ בתקבל לאב"ד דקאוולי בשנת תל"ב. הסכים על ס' לב ארי' וחתם את עצמו "יהודא יידל בלא"א מהר"מ ר"ה ר"י - ראשי תיבות מ' משה ר' הירש ר' יאסקיס - מלובלין".

חבר שבי ספרים קול יהודא על שו"ע או"ח ועל האשר"י ובשאר בכתב יד, והובא בהקדמת הט"ז על התורה בספר דברי דוד.

להג"ר יהודה יידל היו עוד ג' בנים ובת אחת - הג"ר משה זאב אב"ד מינסק, הג"ר ארי' ליב אבד"ק סלוצק, הג"ר משה אב"ד פוזנא וחתנו הי' הג"ר אהרן אב"ד לבוב ובנו הר"ר יצחק הי' חתן בעל סדר הדורות.

ועיין בספר תולדות אליהו 33 66 שכבר עמד על הפלא ששבי בניו של הגרי"י נקראו בשם משה.

הגאון ר' יהודה יידל נפטר בשנת תב"ז או תב"ט בעיר קאוולי. ובס' דור ודור ודורשיו להרב מסעראצק בסי' תתרע"ח בשנת תמ"ב.

ד"ג. בן הרב ר' משה

יג) במכתב א' לבעל קורות היהודים בלובלין - צד 130 - כותב הרב ר' יוסף לעווינשטיין אבד"ק סעראצק גיין סדר היחס של הג"ר יהודה יידל ואביו הרב ר' משה למהר"ל מפראג כדלהלן.

"ויש בידי כתב יחוס ברור כתוב הג"מ יאסקי אבד"ק לובלין הוליד את הגאון מ' צבי הירש סבא, גם את הגאון מ"ו שמואל בעמ"ח ס' לחם רב שבדפס שס"ט, ומתיחס לבכד מהר"ל מפראג. ומו"ה צבי סבא הוליד את הג"מ משה, ומו"ה משה הוליד את הגאון מו"ה יהודא יודל בעל קול יהודא כתב יד, ובבו הוא הגאון הקדוש מו"ה יאסקי ז"ל מדובנא. והמעתיקים ס' היחש מהר"ל מפראג כתבו טילא אשת מו"ר הירש סבאסקי והוליד את הרב ה"ה משה סבאסקי באמן הקהלה ודיין הקלויז, אולם שמעתי שבס' קול יהודא שבמצא בלאדי איבו כתוב כך" עכ"ל.

וזכורני שבמקום אחר מביא הגאון אבד"ק דסעראצק שראה את הכתב יד קול יהודא להג"ר יהודה יידל אב"ד דקאוולי בלאדי ושם מצא כתוב שהג"ר יהודה יידל מתיחס להגאון מהר"ל מצד בבו של מהר"ל ולא מצד בתו. וכפי עדותו של אב"ד דסעראצק בבוי סדר היחס של הגרי"י בן אחרי בן עד המהר"ל זצ"ל.

ד"ד. בן הגאון מוהר"ר צבי הירש סבא

יד) כבר הבאתי באות הקודם שעל פי עדותו של אבד"ק דעראצק שראה את הכתב יד קול יהודא להג"ר יהודא יידל אב"ד קאוולי, הג"ר צבי הירש סבא הוא אביו של הרב ר' משה ובבו של הג"ר יוסף יאסקי אב"ד לובלין נכד המהר"ל מפראג.

אבל עיין בס' דעת קדושים דף 77 לתולדות הרה"ג ר' יוסף יאסקי מדובנא שכתב שהג"ר יוסף יאסקי אב"ד דובנא הוא בין ונכד להגאון דיין ומו"ש ובאמן הקהלה מו"ה יוסף יאסקי מלובלין בן הרב מוהר"ר צבי הירש סבא ואשתו מרת טילא בת הגאון מהר"ל מפראג. והייבו שהג"ר צבי הירש סבא הי' חתבו של המהר"ל.

ובהגה"ה שם מביא "בכתב היחש של המהר"ל מפראג הנדפס בס' מטה משה וגבורות ארי כתוב "עוד בת אחת מרת טילא אשת מ' הירש סבאסקי והולידה את הרב מו"ה סבאסקי שהי' באמן הקהלה פה ודיין מו"ש ורב בקלויז".

נראה שהכנוי סבאטקי הנזכר בכתב היחס בראשונה הוסב משם סבא ונשתנש מקצתו בסופו, וסבאטקי השני משובש הוא משם יאסקי וצריך להיות: טילא אשה מו"ה הירש סבא והולידה את הרב מו"ה יאסקי". עכ"ל בהגה"ה שם. ועיין באות ט"ו להלן.

ובכלל גיון השם "סבא" מצאתי כתוב בס' עיר הצדק 33 20 כי יסופר לדור אחרון - ר' מרדכי "סבא" ב' בקראקא בשנת של"ו - אשר קרה בימיו כי נשלח במלאכת עדתו לחצר המלך לבקש רחמים להעביר את רעת הגזירה אשר יצאה אז מאתו לגרש את כל היהודים ממדינת מלכותו, ובחצר המלך עשה מופתים רבים אשר השתוממו המלך והשרים עליהם, וימצא חן בעיניהם, וימלא את משאלתו, ובשובו אל עירו בהחפזו באחז בסבך וישב לו קוץ בעיבו ויעור את אחת מעיניו, ולכן נקרא מהיום והלאה בשם "סבא" - ראשי תיבות "סומא בעיבר אחת" - ויש שאומרים שאין זו אלא אגדת עם.

שו. בן הגאון הגדול רשכבה"ג ר' יוסף יאסקי אבד"ק לובלין

טו) בכתב היחס של בני משפחתנו "אילנא דחיי" כתוב שהג"ר יוסף יאסקי אבד"ק לובלין הי' נכד המהר"ל מפראג אבל לא מבואר איך. ובההערות של הרב ר' יוסף לעוויבשטיין הגאב"ד דסעראצק לס' אנשי שם - העיר לבוב וגדוליה - באות ד"י מצאתי כתוב: "ה"ר יוסף ב"ר שמואל, כבר בדפס בשמי במגילת יוחסין - אדעסא תרע"ב - שהוא המובא בהקדמת ספר המראות הצובאות ובשה"ג החדש ר' יוסקי האבד"ק לובלין, אבי בעל הלחם רב ואבי ה"ר הירש סבא המובא במגילת יוחסין להמהר"ל" עכ"ל.

ובעבים הספר אנשי שם באות ד"י מובא כדלהלן: "ה"ר יוסף ב"ר שמואל ריש מתיבתא פה ועוד בכמה קהלות בפטר ער"ח תמוז שב"ו, ומצבתו בעתקה במצב"ק (ח"ב בתוספת קודש דף ל"ג ע"ב) וחרות עליה: פה בטמן גבר חכם בעוז גדול בתורה ואיש מלחמה וגבור כארי במלחמת התורה, מלא דעת ויראה ד' היא אוצרו, שלמה בגוף ובנשמה, תורתו הגדולה אשר הרביץ בישראל והעמיד תלמידים רבים, גדול הדור, ותפלתו היה ברמ"ח אבריו, צדיק קדוש וחסיד, ה"ה האלוף סיבי ועוקר הרים בפלפולא דאורייתא ומסיק שמעתתא אליבא דהלכתא, מרגניתא דלית בי' טימא מוהר"ר יוסף במוהר"ר שמואל אשר תפש ישיבות בכמה קהלות ובפרט פה עיר לבוב אשר ישב בישיבה שיש בה סמוכין לאורייתא אשר בפטר ביום ער"ח תמוז שב"ו לפ"ק בזכות זה תבצב"ה".

אבל לפלא הוא בעיני שבמגילת יוחסין למהר"ל מפראג זצ"ל מזכיר רק שלהרב ר' שמואל בהג"ר בצלאל בן המהר"ל היו שתי בנות אחת היתה נשואה להגאון ר' חיים כהן צדק מפוזנא והשנית נשואה למוהר"ר יעקב בהגאון מוהר"ר חיים אב"ד במדינת העסין והיה ראש הקהל פה פראג - אבל אין זכר לבן הרב ר' שמואל בשם הג"ר יוסף יאסקי מלובלין.

וגם קשה להולמו שהבן והייבו הג"ר יוסף יאסקי בפטר בשנת שנ"ו ואביו הרב ר' שמואל בשנת תס"ו כפי שמובא במגלת היחס להמהר"ל, אם אמנם שהעידו עליו שם שהרב ר' שמואל האריך ימים מאד.

וראיתי שמיחסים את בעל התניא כנכד למהר"ל מצד בן הרב ר' שמואל בהג"ר בצלאל בן המהר"ל. יש שמיחסים אותו להג"ר יוסף יאסקי אב"ד דלובלין בן הרב ר' שמואל הנ"ל, ויש אומרים שמתיחס בעל התניא למהר"ל מצד בן שני של הרב ר' שמואל והוא הרב ר' יהודה ליב, ועיין בספר התולדות רבי שניאור זלמן מליאדי דף 2 הערה 3.

בין כה וכה מיחסים להרב ר' שמואל בהג"ר בצלאל בן המהר"ל בנים שלא נזכרו בתולדות היחס של רבנו המהר"ל זצ"ל.

שז. בן הרב ר' שמואל

טז) במגילת יוחסין להמהר"ל מפראג איתא שמוהר"ר שמואל האריך ימים מאד בעושר וכבוד וגדולה והיה פרימס - הוא הראש לכל מנהיגי ומובי העיר - פה פראג וגדול בתורה ובמעשים, והיה חביב לזקנו הגאון הנ"ל כבבת עינו, וקודם מותו הבטיח להבחילו מקום קבר אביו אשר הוכן לו פה פראג, באשר הגאון המהר"ל קנה ג' מקומות סמוכין זה לזה לו ולאשתו ולבנו יחידו מוהר"ר בצלאל, והוא לא נקבר פה כי אם בק"ק קעלין, על כן יבחל בנו מוהר"ר שמואל הנ"ל מקום קברו.

ובשנת תס"ו לפ"ק בפטר מוהר"ר שמואל ובשעת מיתתו היו אצלו כל בני חבורה קדושה גומלי חסדים, ואמר להם שכך הבטיחו אביו זקנו הגאון המהר"ל שייחד אותו בקבורה במקום אביו אז אמרו לו שאי אפשר כי המקום צר מאד מסבת בנין הציון וא"א לקבור שם איש גדול הקומה ובעל בשר כמוהו וגזר עליהם שילכו לעשות הקבר עודנו בחיים, ואם יראו שהמקום צר יבקשו מחילה מהגאון שיצמצם את עצמו כדי להמציא בצדו קבר לבן בנו לקיים הבטחתו אשר הבטיחו, ומיד בתרחב המקום ונקבר שם ברוח ואח"כ חזר המקום

להיות צר כבתחילה, ולא היה אפשר להקים לו מצבה לפי כבודו והקימו אבן ארוך ולא רחב, והיה כתוב לזכרון מעשה שהיה בפנקס החברה ג"ח ובעובותבו בשרף בשבת תמ"ס אבל כל בני הקהלה יודעים ומספרים הדבר.

רז. בן הגאון ר' בצלאל חריף אבד"ק קעלין

רז) הג"ר בצלאל היה בנו יחידו של הגאון המהר"ל זצ"ל, ונקרא בשמו ר' בצלאל חריף, והיה גאון מופלא, ובמגילת יוחסין מביא שמפאת הקבאה לא רצו לקבלו למלאות מקום אביו בפראג, וקבלו את הגאון מוהר"ר אפרים לונטשיץ, בעל עוללות אפרים לד"מ בחיי הגאון המהר"ל, וחרה למהר"ר בצלאל ונסע לק"ק קעלין וקבע שם ישיבה, ושם נתבקש בישיבה של מעלה בשבת ש"ס לפ"ק וכתוב על מצבת קבורתו פרט השבה ברעז ה"רב בצל"אל לפ"ק שהוא מספר ש"ס.

מחוץ לבנו הרב ר' שמואל היה להג"ר בצלאל עוד בן בשם מוהר"ר מנחם אבל הוא מת בילדותו בחיי זקנו הגאון המהר"ל. גם בת אחת היה להגאון ר' בצלאל ושמה ליפט והיתה בשואה להגאון מוהר"ר פנחס הלוי הורוויץ זצ"ל - וכפי שמובא בהקדמת ילקום שמעוני המקובל האלוקי מו"ה ישראל סרוג זצ"ל העיד עליו שבשמתו היתה מבשמת רבי פנחס בן יאיר - ולא היו להם בנים. אשתו השני' היתה בת הקצין והעשיר מו"ה יהושע מפרעמיסלא בן האלוף והקצין שר ונגיד מו"ה שמואל שמעלקא חותנו של המהר"ל, ואשתו השלישית היתה מרת מרים אחותו של הרמ"א זצ"ל. ככה כתוב בס' היחס להמהר"ל בהגה"ה שם אבל בספר עצף עץ אבות כ' שהגאון ר' פנחס הנ"ל היה רק גיסו של הרמ"א ומעות הוא שהיה בשוי עוד שתי בשים ואולי הוא ר' פנחס אחר המובא בס' הדורות והי' אב"ד פולדא.

יח. בן הגאון החסיד האדיר רבי יהודא ליווא
המהר"ל מפראג

יח) הגאון החסיד רבי יהודא ליווא המהר"ל מפראג זצ"ל נולד בשנת רע"ב לאלף הששי בעיר ואם בישראל פוזנא, ויש אומרים שנולד בעיר מולדת אבותיו וורמס. ראשית חבוכו קבל בבית אביו ואח"כ נסע לפולין לישיבות הגדולות דשם. ב"מגלת יוחסין" מובא שקיבל מאבותיו שבהיות המהר"ל בן ל"ב שנה נשא אשה על פי מעשה, שנשתדך עם בת הקצין ר' שמואל ב"ר יעקב קרוב למלכות וגדול בעושר וכבוד, והיה בקרא "רייך שמעלקא" ושלח אותו על הוצאותיו ללמוד בפרעמיסלא אצל המהרש"ל זצ"ל, לאחר כמה שנים בתרושש לגמרי ר' שמעלקא הנ"ל עד שלא נשאר לו ממש כלום והוא כבר זקן בא בימים, והוכרח להודיע לחתנו שאינו יכול לעמוד בההתחייבות של הנדוניא, ומרשה לו להשתדך עם אחר, אבל המהר"ל השיב תשובה ברורה, שעד שלא ישדך תהלה את בתו אף הוא אינו חושב להשתדך כי החליט לא לכזב באמונתו ולצפות לחסדי השי"ת.

הכלה עשתה לעצמה חבות למכור לחם להחיות אביה ואמה הזקנים, ובא פרש רוכב על סוס ויתחוב הרומח שבידו לתוך ככר לחם ויקחהו ורצה לרכוב משם. בראותה זאת רצתה אחרי הפרש ואחזה ברסן הסוס ובקשה ממנו ברחמים ובתחבונים שלא יגזל ממנה הלחם כי עניה היא וזאת כל פרנסת אביה ואמה הזקנים. עבה לה הפרש זה כבר שלשה ימים שלא טעמתי שום אוכל ואיך אמות ברעב ומכיון שאין לי אף פרוטה אשאיר אצלך את בגדי לערבון, והתבה עמה שאם לא יבא תוך כ"ד שעות לפרוע מחיר הככר יהא הבגד תמורתו, לימים רבים כשלא בא פתחה את הבגד ומצאה בין הנפרים שורות מלאות דינרי זהב, אז כתב ושלח להחתן שיבא על התובה כי העשיר בנס אשר בעשה לו, והכלה שמה פעריל - מרגניתא דלית בי' טימא- בת כ"ח, והחתן המהר"ל בן ל"ב שנה.

בשנת ה"א שי"ג בתקבל לרב בניקלשבורג ומדינת מעהרין כולה והיה אב"ד ור"מ שמה כמו עשרים שנה. בשנת של"ג בא לק"ק פראג ושם יסד בית דעד להכמים הוא הבית מדרש הגדול הידוע הנקרא "קלויז", והרביץ תורה בתוכו י"א שנה. בין תלמידיו שלמדו בבית מדרש זה נתפרסם ביותר זקנבו הג"ר יו"ט ליפמן העליר זצ"ל בעל תוספות יום טוב על המשנה. בשנת שד"מ קבל רבנות עיר מולדתו פוזנא אבל בשנת שמ"ח שב לבית מדרשו בפראג. ביום ה' ד' אייר שנ"ב שוב עזב את פראג ושם פעמי מרכבותיו לפוזנא כי נבחר הפעם לרב ראשי ראש ישיבה ואב"ד על כל גלילות פולין. בשנת שנ"ח בעתר להזמנת קהלת פראג ושב אלי' כרב ראשי וישב בה עד יום פטירתו בשנת שס"ט. ובעל מגילת יוחסין כותב "הגאון מהר"ל נהג בשיאותו ברמה בכל מדינת מעהרין ובפוזנין ופה פראג יותר מחמשים שנה ובימיו היה תורה וגדולה

במקום אחד, וכו', ויחכם מכל בני קדם והיה איש אלקים בורא מאד, ותוארו כמלאך אלקים וכו', וחיבר ספרים הרבה לאין קץ, ועל מצבת ציון קברו במצא כתוב שחיבר גפ"ת על כל הש"ס וגם סדר תלמוד מלוקט מד' סדרים המצויים על סדרי זרעים וס' טהרות וכו'. כגראה הרבה מספריו באבדו ונשרפו בשריפה בשנת תמ"ט, אבל בזמנו הופיעו כל כתבי המהר"ל זצ"ל בי"ב כרכים ועל כולם טבוע חותם אישיותו הכבירה.

גם מופיע המהר"ל כאיש המגן לישראל מפני עלילותיהם של צורריהם בויכוחיו הביצחוניים עם הכומרים שונאי ישראל, וידוע האגדה שיצר הגולם ונתן בו רוח חיים ע"י שמות הקדושים ששם בפיו והשתמש בו לבטל כל העלילות של הצוררים.

המהר"ל זכה לזקנה ושיבה ונפטר בי"ח אלול שנת שס"ט ואשתו הרבנית פעריל נפטרה בי"ב אייר שנת ש"ע ונקברה על ידו ומצבה מפוארה הוקמה על קבורתם ועליהן חרות בוסח הזה:

יום ה' ח"י אלול שס"ט
הגאון הגדול בישראל ר' יהודה
בן בצלאל אריה דבי עילאה
ותתאה גבר עייל בבר ובלא בר
כל פרד"ס נכנס בשלום ועבר
ויחכם מכל דגמר וסבר ולא
הניח דבר קטן וגדול אסף וצבר
עשות ספרים אין קץ חבר וצבור
בר יותר מט"ו חבורים באור
לחייך בתורים שבכתב ושב"פ
בשמלת וצרורים ובכל חכמה

יום ד' י"ב אייר ש"ע לפ"ק
הצדיקת אשר הואל פעריל בת ר'
שמואל אשת חיל עטרת בעלה בטח
בה לבו מקצה בחוברת בעים היו
מעשיה כקטורת מבשים באוהל
תבורך בתפארת כשרה ורבקה אנן
קושרת וברכה בעיסה מכשרת
ובר דולק משבת לשבת אחרת כלאה
וכרחל היתה לבית עקרת לעבוד
ולשרת לתוכן שמים בזרת

ומדע ידו הרים ויכלכל בני דורו לחם אבירים, משאלות ותשובות (על האבן התחתונה שבצד צפון) בוצחות וגוברים, ובחדושים על כל ששה סדרים על גמרא רש"י ותוס' המה הגבורים, בפלפולים חריפים ויקרים, למוצאי דעת אלהים וגברים, האיר עיני עורים, ויותר שהיה חכם אדיר באדירים, עוד למד דעת זריזים וזהירים, איזן וחקר ותיקן הרבה גדרים, בשל תורה בשל סופרים, ודברי חכמים כמסמרים, ויחן פני העיר לדור דורים, אי מסיד אי עציו.

(מעבר השני) עובים ואומרים.

יום ה' ח"י אלול שס"ט
הגאון הגדול בישראל ר'
יהודה בן בצלאל

יום ד' י"ב אייר ש"ע לפ"ק
הצדקת אשר הואל פעריל בת ר'
שמואל

ביראה ובטהרה בזריזות ובזהירות גמורים, אין כמותו גבר בגברים, לו דומיה תהלה כי אין מספרים לדוב כח מעשיו הישרים רועה באמן

היה לשירת פזורים, יותר מי' שבים מלך בראש מורים בארצותנו בפראגא עיר ואם בעיירים, ואשתו אשת חבר בחבורים, צדקתה בודע בשעריו, ידיה שלוחה בכשורים, כפה פרשה לעניים וחסרים, מתניה בעוז היו חגרים, בכל גמילת חסד ומישרים, אין לפרט ולספר בדברים וכו'.

ד"ש. בן הרב הג' ר' בצלאל

ים) בטגילת יוחסין למהר"ל זצ"ל מובא שאבי הג"ר בצלאל ר' חיים בתן רשות לשבי בניו ר' יעקב ור' העלמן לנסוע למדינת פולין ללמוד אצל הגאון המהרש"ל ושארי גאוני ארץ, והבכור ר' בצלאל ישמש את אביו. וכן היה וחזרו מלאים בתורה על כל גדותיהם. והיה הבכור ר' בצלאל צועק ככרוכיא למה לא הניח אותו לילך למדינת פוילן באשר שהוא חריף יותר מהם מאד, ובירך אותו אביו בברכה זו, מאחד ששמשת אותי יתן לך ד' שיצאו ממך ד' אורות, וכן הי' שיצאו ממנו ד' אורות - ד' גאונים - הזקן שבהם הוא הגאון מוהר"ר חיים אב"ד דק"ק פרידבואג, שחיבר ס' החיים, ס' אגרת הטיול, וס' ומ"ח השגות על ס' תורת חטאת של הגאון הרמ"א זצ"ל, והשני הגאון מוהר"ר סיני שהיה ראש מתיבתא בפראג, ואח"כ נתקבל לאב"ד ור"מ בק"ק נ"ש וכל מדינת מעהרין, והשלישי הגאון מוהר"ר שמשון אב"ד דק"ק קרעמניץ, והרביעי הוא הצער הגאון מוהר"ר יהודא ליווא אב"ד דק"ק פראג, והגאון מהרש"ל בתשו' סי' ט' הרבה לספר בשבחן, ובשבח הגאון מהר"ל מפראג יותר מכולם.

כב. בן הג"מ חיים וירמיז

כ) במגילת יוחסין למהר"ל כתוב "איש אחד היה בקרא ר' חיים וירמיז והיה דר בק"ק ווירמיזיא והיה אדם כשר וצדיק מפורסם והיו לו שלשה בנים ובת אחת."

הבנים חשובים מאד ר' בצלאל ור' יעקב ור' העלמן. ר' יעקב הוא ר' יעקב מוירמייזא אשכנזי אב"ד בכל תפוצות ישראל באסף אל עמיו שנת שכ"ג והיה רב על כל מדינת קיסר, והיו קוראין אותו קיסר'ס רב. ובתו היתה אשת הגאון איש מופת מו"ה זכרי' מגדל הנקרא זכרי' הנביא בימיו ונשיא בארצה"ק, הוא אבי הגאון ר' ארי ליב אבד"ק קראקא הנודע בשם דער הויכער רבי ר' ליב חותנו של הבית שמואל. ואבי הגאון מו"ה בפתלי צבי הירש הנקרא רבי ר' הירש אבד"ק לבוב ולובלין שהוא אבי הגאון מו"ה מרדכי אבד"ק לוצקא חותנו של הגאון האלוקי מו"ה צבי הירש הלוי אבד"ק משארטקוב, אביהם של הגאונים הקדושים מו"ה שמואל שמעלקא ומו"ה פנחס הלוי איש הורוויץ בעל ההפלאה והמקנה.

כא. בן הגאון ר' יהודה ליוואי הזקן מפראג

כא) המגילת יוחסין למהר"ל כתוב שעל לוח אבן מצבתו של הגאון ר' יהודה ליוואי הזקן חרות בזה הלשון:

מוהר"ר יהודא ליוואי וזאת ליהודה, לתורה ולתעודה. חכם הרזים, עוקר הרים ואדזים, בקי בש"ס התלמוד, ולא במצא כמותו בכל העולם בחריפות ובקיאות, ובזכרון. והוא מגזע הגאונים המיוחסים לאדוניבו דוד בן ישי. "-ונתבקש בישיבה של מעלה שנת המשת אלפים ומאתים ליצירה". ועד היום המצבה הנ"ל בק"ק פראג בבה"ח.

ובהגה"ה שם בן אחותו של ר' יהודא ליוואי הזה היה הגאון מו' אביגדור קרא אב"ד דק"ק פראג, דודו של מהר"י קרא בעל הבית יוסף, ואבי הגאון מו' יהודא קרא אבד"ק גלובא, אבי הגאון מו' יוסף קרא שהיה אב"ד בעשרים קהלות, אבי זקנו של הגאון מו' משה בע"ם זכרון משה אבי האשה מ' אידל חמותה של המהרש"א זצ"ל.

כב-לד. נכד רב האי גאון_ראש ישיבה בפומבדיתא

לד) קבלתי מאאמו"ר זצ"ל שמצאצאי של מהר"ל אנחבו וגם שהגאון המהר"ל זצ"ל בין ובכד לרב האי גאון. ועיין באות הקודם שעל מצבת הגאון ר' יהודא ליוואי הזקן בפראג חרות "והוא מגזע הגאונים הסיוחסים לאדוניבו דוד בן ישי". שלשלת יוחסין זו גם איתא במדור אותות לבית אבות לבעל "אבות עטרת לבנים", אבל לא עלתה בידי לברר השתלשלות הדורות דור אחר דור מפטירת רב האי גאון בשנת ד' אלפים תשצ"ח ליצירה עד לידת הגאון ר' יהודא ליוואי הזקן בערך ה' אלפים ק"ל ליצירה, משך של כמו יותר משלש מאות שנה או אם בחשוב חמש ועשרים שנה לדור אז יש פה העדר של שבעים עשר דור והייבו מדור כב. עד דור לד.

רבבו האי גאון היה ראש ישיבה בפומבדיתא ובולד בשנת ד' אלפים תשכ"ט ובפטר בן ס"ט שנים בערב יום טוב האחרון של פסח שנת ד' אלפים תשצ"ח. בהיותו בן י"ח שנה כבר מבוהו אביו הגאון לאב"ד שלו ובהיותו כבן עשרים בחלק לו הכבוד שברשם גם שמו אצל שם אביו בשאלות הנשלחות ממרחקים, וכבן שלשים שמהו אביו לגאון אחרי הסיר עצמו מגאונות ונתן לו בחייו כבודו אשר במשך אצלו - רב האי גאון - כארבעים שנה, עד זמן פטירתו, והוא היה אחרון הגאונים. ובתחתן גם לגאון כי אשתו היתה בת ר' שמואל בן חפני הכהן גאון במתא מחסיא.

רבבו האי גאון הרביץ תורה בישראל יותר מכל הגאונים אשר לפניו ואחר יותר משלשים ספרים.

לה. בן רב שרירא גאון ראש ישיבה בפומבדיתא

לה) רב שרירא גאון בעל ה"איגרת דרב שרירא גאון" היה גאון בפומבדיתא מן ד' אלפים תשכ"ח עד ד' אלפים תשב"ח שאז הסיר עצמו מגאונותו ונתבה בחייו לבבו רבבו האי.

רב שרירא גאון בולד בשנת ד' אלפים תרס"ו והאריך ימים מאה שנה עד שנת תשס"ו. את האיגרת כתב רב שרירא גאון כתשובה לשאלת רב יעקב בר רב נסים בשם קהילת קירואן כיצד בכתבה המשנה, התוספתא, הברייתות והתלמוד וכיצד בסדרו דורות הסבוראים והגאונים עד ימיו. בתשובתו הוא מבאר בארוכה את השתלשלות התורה שבעל פה מדור דור ושמות הסבוראים והגאונים על סדרם ושנות כהונתם של כל גאון וגאון במשך תקופה מרובה של חמש מאות שנה בערך מימות חתימת התלמוד עד ימיו.

לרב שרירא גאון בן ובת. הבן רב האי גאון הבודע וכמבואר באות הקודם, והבת אשת ר' אליהו הזקן ממנש תלמידו של רבנו גרשום מאור הגולה.

בסוף ימיו סבל רב שרירא גאון הרבה מרדיפות השלטונות, הושם במאסר וכבושר הוחרם. בשלשלת הקבלה להראב"ד זצ"ל כתוב "ובחלה רב שרירא מידר אחת והוא כבן מאה שנה ולא הוסרו מגאונות". ויש גורסין ובחלה רב שרירא וכו'.

לו. בן רב חנינא גאון ראש ישיבה בפומבדיתא

לו) רב חנינא גאון היה ראש ישיבה בפומבדיתא בשנות ד' אלפים תרצ"ח - ד' אלפים תש"ג.

יש מרב חנינא גאון כמה תשובות הדנות ביחוד בעניינים הנוגעים לחיי המשפחה להשליט בהם צדק וישר.

רב חנינא גאון נזכר כמה פעמים בתשובות בנו רב שרירא גאון ובכדו רב האי גאון.

לז. בן מר רב יהודה גאון ראש ישיבה בפומבדיתא

לז) רב יהודה גאון הי' ראש ישיבת פומבדיתא משנת ד' אלפים תרס"ה עד שנת ד' אלפים תרע"ז בערך.

רב שרירא גאון בכדו מזכירו כמה פעמים ברוב כבוד וכנראה היה תלמידו ולמד אצלו.

לח. בן מר רב שמואל דיש כלה

לח) באגרת דרב שרירא גאון ח"ג פ"ח כתוב בזה"ל: "ובתריה מלך מר רב יהודה זקבנו שהוא אבי אביבו בר מר רב שמואל דיש כלה".

וראיתי שיש מזהים אותו עם הגאון רב שמואל בר רב מר, אבל קשה לי להולמו כי הלא הגאון רב שמואל בר רב מר היה גאון בפומבדיתא בסוף המאה הראשונה לאלף החמישית או בשנת ד"א תק"ה בערך ולפי אגרת רב שרירא גאון שכיב רב יהודא גאון בנו של מר רב שמואל דיש כלה בשנת ד"א תרע"ז, ואיך בכלכל הבדל השניט מד"א תק"ה להאב ד"א תרע"ז להבן, אלא ודאי שמר רב שמואל דיש כלה גאון אחר היה והוא חי בערך בשנת ד"א ת"ר ליצירה.

לט-מ. מבני בניר של מר אבא גאון

מ) באגרת דרב שרירא גאון פ"ז ח"ג איתא "והוה בר בריה דמר אבא גאון זקבנו".

ובפי' פתשגן הכתב להר"א הייטאן כתוב "מי שמלך בפומבדיתא בשנת תתרפ"ד (לשטרות והייבו ד"א תקל"ב ליצירה) ובנו היה מר רב רבי, ובנו מר רב יוסף זכה לעלות בשנת ק"ן (אלף ק"ן לשטרות והייבו ד"א תרצ"ח ליצירה) הייבו ששים ושש שנים אחר זקבו."

ולפי זה אף שלא ידוע לנו איך שהגאון מר רב שמואל דיש כלה היה בן בנו של מר אבא גאון אבל כנראה שיש כאן העדר של דור אחד כי כפי שהבאנו באות הקודם חי הגאון מר רב שמואל דיש כלה בערך בשנת ד"א ת"ר וגם מר רב יוסף בן בנו של מר אבא גאון חי באותו הזמן כפי שהבאנו למעלה.

מא-מב. בן בנו של סופרו דמר יוסף גאון

מב) באגרת דרב שרירא גאון ח"ג פ"ז מובא על מר רב יוסף גאון שהיה ראש ישיבת פומבדיתא בשנות ד' אלפים תקע"ד-תקע"ו ליצירה, והצטיין בחסידותו ורגיל אליהו הנביא אצלו ובעשה גאון על ידי מעשה שבעשה בחלום עיי"ש.

ובאגרת הנ"ל "ואבי אבי אבי אביבו גאון היה סופרו ועומד בכל צורך הישיבה לפניו כל ימיו". - כן היא הגירסא באדש"ג עפ"י פתשגן הכתב להר"א הייימאן ז"ל. לא ידוע לנו איך שהיה מר אבא גאון בן בנו של סופרו דמר יוסף גאון או שמו של סופרו דמר יוסף גאון, אבל יש כאן העדר דור אחד.

מג-מד. מבני בניו של מר רבא גאון

מד) באגרת דרבי שרירא גאון חלק ג' פרק ו' איתא וז"ל: "ובתר רב מלכא מר רב רבא בריה דרב דודאי זקנבו בשנת תתרפ"ד" - לשטרות והייבו ד' אלפים תקל"ב-ג ליצירה. מר רבא גאון היה ראש ישיבת פומבדיתא בערך בשנות תקל"ג-תקב"א לאלף החמישי; והיה בן רב דודאי גאון ובן אחיו של רב יהודאי גאון. לפי דעה אחת הוא היה רבא תלמידו של רב יהודאי שחיבר ספר הלכות על סדר הפרשיות, רק קטעים מעטים מספר זה נמצאו והובאו בכמה מספרי הפוסקים.

מה. בן רב דודאי גאון

מה) רב דודאי גאון היה ראש ישיבת פומבדיתא בשנות ד' אלפים תקכ"א-תקכ"ד.

כתוב באגרת דרבי שרירא גאון שרב דודאי גאון ואחיו רב יהודאי גאון היו גאונים בתרתי מתיבתא בפרק אחד, הראשון היה בפומבדיתא והשני בסורא.

מה-נא. מבני בניו של מר רב מארי גאון

נא) באיגרת דרבי שרירא גאון כפ"ה ח"ג כתוב "ובתריה מלך מר רב מארי זקבנו בריה דרב דימי הוריבו ובית מדרשו נודע בפרוז שבור עד היום בקרא בי רב מרי".

רב מר מארי גאון מלך בפומבדיתא בערך שנת ד' אלפים ש"ס ליצירה, בראשית תקופת הגאונים וישב על כסאו של הגאון הראשון רב חנן מאשקיא. ובצמח דוד כ' ד"א שע"ג. רב יהודאי גאון מסר בא' מתשובותיו על משא ומתן שהיה לרב מארי עם אביו, ובעל הלכות גדולות העתיק פסקו של רב מארי גאון בעניני אישות.

באות הקודם כתבנו על רב דודאי גאון שהי' ראש ישיבת פומבדיתא בשנות ד' אלפים תקכ"א-תקכ"ד והוא מבני בניו של מר רב מארי גאון שמלך בפומבדיתא בשנת ד' אלפים ש"ס בערך, יותר ממאה ושמים שנה אחרי רב דודאי גאון ואם נחשוב עשרים וחמשה שנה לדור יש כאן העדר של ו' דורות בערך, ולא ידוע לנו השתלשלות דורות אלו.

נב. בן רב דימי דפרוז שבור

נב) כבר הבאנו באות הקודם שבאגרת רבנו שרירא גאון איתא בח"ג דפ"ה "ובתריה מלך רב מארי זקבנו בריה דרב דימי הוריבו" וראיתי מביאים שהגאון הראשון אשר יצא מפרוז שבור ויהי לראש בפומבדיתא הוא רב חנן מאושקיא וגם בפרוז שבור לא פסקה תורה כי רב מארי בר רב דימי נשאר שמה והרביץ תורה לרבים, וקרוב הדבר כי רב דימי אבי הגאון רב מארי היה מורהו כי כן מצאנו את שביהם - בתשובות הגאונים מ"ה - מתהלכים בשדה ובדונים על טבע הנטעים למען דעת להבדיל ביניהם גם בין בירכותיהם.

נג-נד. נכד רבי חצוב

נד) במדור אותות לבית אבות לבעל אבות עטרת לבנית מובא שרב דימי בפרוז שבור היה בכדר של רב חצוב ואין אני יודע מאין ששאב זאת.

בסדר עולם זוטא פ"י איתא "ורבי פנחס הוליד את רבי חצוב". ויש גורסין שרבי חצוב הוא דור מ"ג ליהויכין מלך יהודה, כי בסע"ז שבדפס בהירחסין השלם של פילייפובסקי כתוב "ור' יעקב הוליד את ר' חצוב, הרי מיהויכין מלך יהודה עד זה מ"ג ראשי גולה". עכ"ל שם.

נה. בן רבי פנחס

נה) בסע"ז פ"י ורב אבדימי - יש גורסין אביי אבל בסע"ז דפוס אוקספורד וגם בכמה מספרי היחס גורסין רב אבדימי - הוליד את רבי יעקב ואת רבי פנחס ואת רבי עזריא. ולפי גירסא אחרת היה רבי חצוב בן רבי יעקב בן רבי אבדימי כמו שהבאנו באות הקודם.

נו. בן רב אבדימי

נו) בסדר עולם זוטא פ"י בסוף הפרק "ואחריו רב אבדימי בנו. שמונים ושבעה דורות" וכו'.

נז. בן רב נחמיה

נז) בסע"ז פ"י איתא "ואחריו רב נחמיה בנו".

נח. בן רב מיגס

נח) בסע"ז פ"י איתא "ואחריו רב מיגס בנו".

בט. בן רב יעקב

בט) בסע"ז פ"י איתא "ואחריו רב יעקב בנו".

ס. בן מר זוטרא

ס) בסע"ז פ"י איתא "ואחריו מר זוטרא בנו".

סא. בן רב גוריא

סא) בסע"ז פ"י איתא "ואחריו רב גוריא".
ועיין בסדר זמנים שמביא הרבה שיבוריים בשמותם של הראשי הגלויות, שהיו אחרי מר זוטרא בן מר זוטרא, בשם סע"ז שבדפס בהיוחסין השלם של פיליפובסקי.

סב. בן מר זוטרא

סב) בסע"ז פ"י איתא "ובההוא יומא דאיקטיל מר זוטרא זכר בשיאבר לברכה איתיליד ליה ברא וקריוהו מר זוטרא על שמיה דאבוה וכו' ומר זוטרא בר מר זוטרא סליק ליה לארץ ישראל ועילוהו בריש פרקיה. ובשבת ארבע מאות וחמשים ושתים שנה לחרבן הבית, היא שנת ארבעת אלפים ומאתיים ושמונים לבריאת עולם עלה לארץ ישראל והיה ראש סנהדרין".עכ"ל.
ובסדר הדורות בשם שלשלת הקבלה כתוב מר זוטרא בן מר זוטרא מזרע דוד בעשה ראש סנהדרין בארץ ישראל שנת ד"א רפ"ד. ואחריו ששה דורות שלא נודע שנותיהם, ואלו במשכו ק"ב שנים עד ד"א ת"ב לבריאה כי אז נאבד מיד בב"י מי הוא שנשתלשל מזרע קדוש של מלכי בית דוד. עכ"ל.
ולדידי קשה לי איך בכלכל סדר הדורות והשנים כי כפי שהבאנו באות מה-נא היה רב מארי גאון מלך בפומבדיתא בערך בשנת ד"א ש"ס ליצירה ואיך זה אפשר שמר זוטרא שחי קודם עשרה דורות הי' בשנת ד"א ר"פ ליצירה או רק משך של בערך פ' שנה קודם - שמנים שנה לי' דורות אלו.
אמנם כן מצאתי סדר יוחסין זה במדור אותות לבית אבות לבעל אבות עטרת לבנים ושם כתוב שרב מארי גאון היה דור י"ב למר זוטרא וצ"ע.

סג. בן מר זוטרא

סג) בסדר עולם זוטא ובתרגום לשון הקודש בסדר זמנים איתא "ורב הונא ריש גלותא זה הוא אביו של מר זוטרא ריש גלותא, ואשתו של רב הונא אמו של מר זוטרא היתה בתו של מר רב חביבא ריש מתיבתא".

ובפי' ימות עולם שט"ורב חביבא היה אדם גדול ולא הניחו דייבא של ראש גולה לשפוט והלך רב חביבא בצער לבית הכנסת ובכה ומלא קערה מדמעות ושתה אותם, ובפלה מגיפה בבית ראש הגולה ומתו כולם בלילה אחד, ונשאר מר זוטרא במעי אמו, ובהיותו ט"ו שנים בעשה לנשיא, והיה מר זוטרא ראש גלות כ' שנה ומר רב חביבא ורב חמא ורב יצחק חכמים שלו. ובימיו נהרג רבי יצחק ראש ישיבה. וביום ההוא יצא מר זוטרא ובראה לו עמוד אש ויצאו אחריו ת' איש וילחמו עם הפרסים וירש המלכות וגבה המס ז' שנין, חטאו העם אשר היו עמו ובעלה העבן שהיה הולך לפניו ולקחוהו הפרסים ותלו לראש גולה מר זוטרא ולראש ישיבה על ראש גשר מחוזא".

סד. בן רב הונא

טד) בסע"ז פ"ט "ושכיב ועמד אחריו רב הונא אחי אביו בר רב כהנא רב מרי ומר חביבא רבא חכמים שלו".

ובסדר הדורות שנת ד' אלפים רס"ה כ' רב הונא ריש גלותא מלך מן ד"א רס"ה ב' שנים ומת ד"א רס"ז, חתימת התלמוד ליוחסין ד"א רס"ה.

סה. בן רב כהנא

סה) בסע"ז פ"ט איתא "ושכיב מר זוטרא ועמד אחריו כהנא בנו רביבא חכם שלו".

וכ' באיגרת דרבנו שרירא גאון "ובארבע דשבא דהוא י"ג דכסלו בשנת תתי"א לשטרות (והוא ד"א רב"ט-ר"ט ליצירה) שכיב רבנא אביבא בריה דרב הונא דהוא רביבא והוא סוף הוראה- - רב אשי ורביבא סוף הוראה - (בבא מציעא פ"ו ע"א).

סר. בן מר זוטרא

סר) בסע"ז פ"ט איתא "ושכיב מר זוטרא ועמד אחריו כהנא בנו" אבל אין זכר לעמידת מר זוטרא ושם אביו ובסדר יוחסין במדור אותות לבית אבות לבעל אבות עטרת לבניים הביא שמר זוטרא היה בן אבא.

סז. בן אבא

סז) בסע"ז פ"ט איתא "ומת עוקבא ועמד אחריו אבא בן אחיו בן מר עוקבן רבא ורביבא חכמים שלו".

ובפי' סדר זמנים כתוב והוא אבא מרי דיש גלותא בבדה ס"ז ע"ב א"ל רב אדא לא הכי הוה עובדא בדביתהו דאבא מרי דיש גלותא דאיקום אזל רב בחמן בר יצחק לפיומה והסה"ד בשם המהרש"ל ואזל רב בחמן חתביה לפיים.

ובסע"ז שם כ' "בשנת ארבע מאות ושש עשרה לחרבן הבית קם עלמא בלא מלכא" והייבו בלא דיש גלותא וזה היה בשנת ד' אלפים רמ"ד ליצירה כי חורבן הבית הי' בשנת ג' אלפים תתכ"ח וזה הי' תמ"ז לחורבן שקם בלא מלכא והייבו ד"א רמ"ד.

ואח"כ ממשיך בסע"ז שם ושכיב אבא וכו'.

סח. בן עוקבן

סח) בסע"ז פ"ט איתא "ושכיב בחמיה ועמד עקביה בנו (עוקבן) חכמים דברוהו, רבא ורב אדא חכמים שלו" וכו'. ובטע"ז פ"ט שם "ובימיו סליק לארמא וכבשה ושכיב מר עקבן דצוציתא ובקבר בארץ ישראל". ולעיל שם בסע"ז פ"ט לפבי כמה דורות כתוב "וכד שכיב פש בתן במעי אמו הוא בתן דצוציתא" וקשה להולמו לפי הגמרא שבת שהבאנו לעיל שמר עוקבן בר בחמיה דיש גלותא הוא בתן דצוציתא. ובגמרא בבא בתרא דף ב"ה ע"א אמר רבה הני תלת מילי אשתעי לי "עוקבא בר בחמיה דיש גלותא משמיה דשמואל"וכו'.

ובגמרא שבת דף ב"ו ע"ב אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ועוד אחד בדורבו...ומבו עוקבן בר בחמיה דיש גלותא והייבו בתן דצוציתא וכו'.

דבתן דצוציתא קרא כן ע"ש שהיה בעל תשובה הגדול ביותר ובגמרא סנהדרין דף ל"א ע"ב שלחו ליה למר עוקבא לדזיו ליה כבר בתיה שלם וברש"י שט בשם ס' האגדה שהיה מר עוקבא בעל תשובה וכשהיה יוצא לשוק היה בר דולק בראשו מן השמים ועל זה קראו ליה ר' בתן צוציתא. והמעשה נמצאת באריכות בס' שאילתות בפ' ואדא.

וראיתי בס' יוחסין מאמר ב' אות ע' וז"ל מר עוקבא אב בית דין וכו' ואמרו שהיה בעל תשובה ויצא לו אור בראשו והוא בתן דצוציתא אבל איך זה אפשר שהיאך היה בתן דצוציתא לפבי רב יוסף והוא אב בית דין לפבי שמואל. ואפשר שהיו שביט וכו' ע"ש. ועיין גם כן באות ע"ט אצל בתן עוקבן, ובאות ע'. ולפי זה אפשר ששביהם היו בקראים בתן דצוציתא. אולם יעבץ בתו"י כ' שר' בתן דצוציתא באמיתי הוא מר עוקבן בן בחמיה דפה ועיין באות ע"ט.

סש. בן בחמיה

סט) בסע"ז פ"ט איתא ושכיב בתן ועמד בחמיה בבו חכמים דברוהו רב שזבי חכם שלו.

רב שזבי היה מתלמידי של רב חסדא ובימי אביי ורבא הי' כבר מגדולי הדור (גיטין ב"ה ע"ב) ובגמרא שבת כ"ג ע"ב מסופר דרב חסדא היה רגיל לעבוד על פתחו של אביי של רב שיזבי וראה שהיה רגיל להדליק בדות הרבה בליל שבת, אמר רב חסדא כי יוליד בן חכם וכך הוה שבולד ממבו רב שיזבי.

ע. בן בתן

ע) בסע"ז פ"ט ושכיב רב הובא וכו' ועמד בתן בבו חכמים דברוהו. ר' יהודה בר יחזקאל ורב ששת חכמים שלו, ואחסיבו מלכותא פרסאי בשבת מאתים וארבעים וחמשה לחרבן הבית וגזרו פרסאי שמדא על יהודאי (והייבו בשבת ד' אלפים ע"ג ליצירה) ושכיב בתן וכו'.

וראיתי שבעל דורות העולם הוסיף לר' בתן זה "דצוציתא" ולפי יעבץ בח"ט "מוצא דבר" סעיף ה' שיבוש יש כאן מפבי שידעו כי היה בתן אחד מכובה דצוציתא כתבו כך ולא דקדקו. ועיין באות סח. ואות עס.

עא. בן רב הונא

עא) בסע"ד פ"ט איתא "ושכיב רב הונא ובקבר בארץ אצל רבי חייא רבה".

ושם בפי' ימות עולם גם בסעיף ה' מזכיר רב הונא ואולם רב הונא דשם היה בזמנו של רביבו הקדוש ובפטר קודם רביבו וקודם רבי חייא הגדול, ורב הונא דסעיף זה בפטר אחר מותו של רבי חייא הגדול ושלשת בניו והביאו את רב הונא מבבל והטמינוהו במערת רבי חייא ובניו.

כשמת רב הונא הריש גלותא אמר עליו רבי אבא "ראוי היה רביבו שתשרה עליו שכינה אלא שבבל גרמה ליה".

כשהובא ארונו בארץ ישראל החליטו להטמינו במערת רבי חייא הגדול. יען שגם רבי חייא היה מבבל וכמו"כ שרב הונא היה מרביץ תורה גדול כמו רבי חייא. ורבי חגיי זקן בן שמונים אמר אני מוכן להכניסו יען שבהיותי בן י"ח שנה לימד אותי כל התלמוד ושימשתי אותו וידוע אני מעשיו. כשנכנס רבי חגיי שמע קולות מתדיינים כי רבי חייא מובח באמצע מימינו שכב יהודה בנו ומשמאלו חזקיה בנו ולמרגלותיו בנו הצעיר והוחלט שרב הונא יוטמן בין ר"ח לרבי יהודה אבל רב הונא לא רצה להפריד בין האב והבן. יצא קול שעקב שרב הונא לא רצה להפסיק בין האב והבן לכן יהיה שכרו שלא יפסק מזרעו לעולם.

ועיין בתלמוד בבלי מועד קטן דף כ"ה ע"א ובתלמוד ירושלמי כתובות פ' י"ב ה"ג.

ארבעים שנה היה רב הונא ריש גלותא ובית מדרשו היה קרוב למתא מחסיא והיה לראש ישיבה אחר מותו של שמואל - ובפי' סדר זמניהם כי שהוא סתם רב הונא המוזכר בתלמוד - ובפטר בשנת ד' אלפים ג"ן ליצירה.

עב. מזרע רבה בר אבוה

עב) העתקתי שלשלת יוחסין זו מאותות לבית אבות לבעל "אבות עטרת לבנים" וכנראה שאב ממעין אגרת דרבנו שרירא גאון שכתב בח"ב פ"ג שהוא בצר מגזע רבה בר אבוה וקראו רבה בר אבוה זקנבו ושבית הנשיאים היה כי כן קבלה בידיבו כי מבית הנשיאים אנחנו ומזרע רבה בר אבוה.

רבה בר אבוה היה אמורא בבלי בדור השני ותלמידו של רב ורבו המובהק של רב נחמן.

רביבו שרירא גאון מספר באגרתו שבשנת ד' אלפים י"ט כשנחרבה בהרדעא על ידי פפא בר נצר הלך רבה בר אבוה ביחד עם רב נחמן תלמידו לכשנציב ולשלחי ולמחוזא ושמה היה רבה בר אבוה המהיג הרוחני.

רב נחמן היה גם חתנו כי שילתא אשתו היתה כנראה בתו של רבה בר אבוה.

עג-עד. מבני בניר של ענן

עד) בסע"ז פ"ט איתא "ושכיב שפט ועמד אחריו ענן בנו חכמים דברוהו" - "ורב ושמואל חכם שלו". רב ושמואל מתלמידי רביבו הקדוש. רב בפטר בשבת ד' אלפים ג' ושמואל בפטר בד' אלפיט ועשר ליצירה.

על רב באמר בש"ס רב תבא הוא ילפיג, ושמואל בקרא שמואל ירחיבאה בב"מ דף פ"ה ע"ב מרוב ידיעתו בחכמת העיבור, ושניהם היו מדור הראשון של האמוראים.

עה. בן שפט

עה) בסע"ז פ"ט איתא "ושכיב יוחנן ועמד שפט בנו חכמים דברוהו - ורב חבנאל חכם שלו".

עו. בן יוחנן

עו) בסע"ז פ"ט איתא "ושכיב נחום ועמד יוחנן - חכמים דברוהו - רב חבנאל חכם שלו".

עז. בן נחום

עז) בסע"ז פ"ט איתא "ושכיב רב הונא (עקוב) ועמד נחום בנו - חכמים דברוהו - רב הונא ורב חניגא ורב מתנא ורב חבנאל חכמים שלו".

עח. בן רב הונא

עח) בסע"ז פ"ט איתא "ועמד אחריו רב הונא בנו חכמים דברוהו".

ובפי' סדר זמנים והבה בגידון רב הונא המוזכר כאן שהוא בנו של בתן דצוציתא כתב הריס"ע זה היה ריש גלותא בזמן רבי - רביבו הקדוש מחבר המשנה - כדאיתא בהוריות דף י"א ע"ב בעיא מיביה רבי מר' חייא כגון אבי מהו בשעיר א"ל הרי צדתך בבבל ע"כ ורב הונא זה נקרא רב הונא קמא והוא מת קודם שמת רבי ורבי חייא הגדול ועיין במס' מועד קטן דף ט"ז ע"א שרבי חייא אמר לרבי "ארובו בא".

עמ. בן נתן עוקבן

עמ) בסע"ז פ"ט איתא "וכד שכיב פש בתן במעי אמו הוא בתן דצוציתא – ולפי גירסא אחרת פש בתן עוקבן הוא בתן דצוציתא".

ובגמרא שבת דף נ"ו ע"ב אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ועוד אחד בדורנו...ומנו עוקבן בר בחמיה ריש גלותא והייבו בתן דצוציתא. וכו' ובתן דצוציתא בקרא כן ע"ש שהיה בעל תשובה הגדול ביותר ובגמרא סנהדרין דף ל"א ע"ב שלחו ליה למר עוקבא לדזיו ליה כבר בתיה שלם וברש"י שם בשם ס' האגדה שהיה מר עוקבא בעל תשובה וכשהיה יוצא לשוק היה בר דולק בראשו מן השמים ועל זה קראו לי' ר' בתן צוציתא.

והמעשה במצאת באריכות בס' שאילתות בפ' וארא. וכבר הבאנו באות סח. אצל עוקבן בן בחמיה שקשה ששביהם יהיו בקראים בתן דצוציתא אולם בס' יוחסין מאמר ב' אות ע' הביא "שהיאך היה בתן דצוציתא לפבי רב יוסף והוא אב בית דין לפבי שמואל ואפשר שהיו שבים". ואם קבלה בקבל.

וראיתי בתו"י ליעבץ בחלק תשעי במדור מוצא דבר סעיף ה' "ראשי הגולה לתולדותם" שעוסק הרבה בעניין זמנו ודורו של ר' בתן דצוציתא ולפי מסקנתו ר' בתן עוקבן שלנו הוא ר' בתן הבבלי ור' בתן באות ע' אינו ר' בתן דצוציתא אם אמנם שבעל דורות העולם הוסיף "דצוציתא" אצל שמו אבל ר' בתן דצוציתא האמיתי הוא מר עוקבן בן בחמיה באות סח. וכעדותו של רב יוסף בגמרא שבת דף נ"ו ע"ב "אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ועוד אחד בדורנו...ומנו עוקבן בר בחמיה ריש גלותא – והייבו בתן דצוציתא".

פ. בן חזקיה

פ) בסע"ז פ"ט איתא "בשנת מאה ושש לחורבן הבית – והייבו בשנת ג' אלפים ותקצ"ד ליצירה כי החורבן היה בשנת ג' אלפים תתכ"ח – אתו פרסאי על עומאי ושכיב שכניה ועמד אחריו חזקיה בנו וחכמים דברוהו".

וצריך עיון פה ששכניה היה בשנת ג' אלפים תתכ"ז, וחזקיה בנו בשנת ג' אלפים ותקצ"ד, אבל לפי סדר הדורות וגם לפי שלשלת הקבלה להראב"ד היה חזקיה בן בעריהו בן שמעיה בן שכניה. ואפשר שבזה יש להבין גם מה שמביא הרמ"א זצ"ל בשם יסוד עולם בסוף ס' יוחסין שי"א שחזקיה הוא הלל הזקן והלא חזקיה היה בשנת ג"א ותקצ"ד והלל הזקן בשנת ג"א תשס"ח אלא שיש שיבויים בחשבון הדורות פה. ובשלשלת הקבלה כתוב "ואומרים כי אחי חזקיהו בן בעדיהו – בעריהו – היה הלל".

ובדברי הימים ב' פסוק כ"ג ובן בעריה אליעזני וחזקיה. ובסע"ז פ"ט שם "ושכיב חזקיה ובקבר בארץ ישראל בגבעת ארבאל אשר ליהושע בן שרף הכהן במזרח העיר, ועמד אחריו בנו וחכמים דברוהו. וכד שכיב פש בתן" וכו'.

ולפי בעל אבות עטרת לבנים במדור אותות לבית אבות היה בתן עוקבן בן חזקיה אבל לפי הסדר עולם זוטא הנדפס בירושלים תשי"ז עם פירושי ימות עולם וסדר זמנים הנוסח הנכון הוא "ועמד אחריו עקוב בנו חכמים דברוהו" והייבו שעקוב היה בן חזקיה ובתן בן עקוב.

פא. בן שכניה

פא) בסע"ז פ"ט בהתחלה "ומלך אגריפס בן המלך הורדוס ומלך אחריו מובזז בנו ושכיב שמעיה ועמד אחריו שכניה וחכמים דברוהו".

ובפי' ימות עולם וסדר זמנים הביא שמלכות בית הורדוס היתה תקופת של ק"ג שנים. צא מזה ל"ז שנים של מלכות המלך הורדוס ובשאר תקופה של ס"ו שנה. חבר אותם לשנת ג' אלפים תשס"א ליצירה כשמת הורדוס אז במצאים אבו בשנת ג' אלפים תתכ"ז-ח ליצירה כשתם מלכות מובזז כי הוא היה המלך האחרון של בית הורדוס ובימיו בחרב הבית השני בשנת ג' אלפים תתכ"ח ליצירה - ובזמן הזה שכיב שמעיה ועמד אחריו שכניה וחכמים דברוהו.

פב. בן שמעיה

פב) בסע"ז שלהי פ"ח איתא "ועמד אחריו הורדוס - בשנת ג"א תשכ"ד ליצירה - בן אנטיפטר עבד חשמונאים ומרד והרג כל בית אדוניו ומלך שלושים ושבע שנים - והייבו עד שנת ג' אלפים תשס"א ליצירה - ושכיב עובדיה ועמד אחריו שמעיה בנו חכמים דברוהו.

פג. בן עובדיה

פג) בסע"ז איתא פ"ח "ומלך יבאי בן יוחנן כהן גדול עשרים ושבע שנים - משנת ג' אלפים תרע"ט עד ג' אלפים תש"ו ליצירה - ושכיב ישעיה ועמד אחריו עובדיה בנו".

פד. בן ישעיה

פד) בסע"ז פ"ח איתא "ושלך יוחנן בן שמעון בן מתתיה בן חשמונאי שלשים ושבע שביט - והייבו משנת ג' אלפים תכמ"ב עד שנת ג' אלפים תרע"ט ליצירה - ושכיב חסדיה ועמד אחריו ישעיה חכמים דברוהו".

פה. בן חסדיה

פה) בסע"ז פ"ח איתא "בשנת ק"ע ליון איקטל שמעון בן יוחנן בן מתתיה. ומת ברכיה ועמד אחריו חסדיה בנו חכמים דברוהו".. "בימיו היה צער גדול לישראל בימי ביקבור מלך יון - מגילת תעבית פי"ב ובגמרא תעבית דף י"ח ע"ב - ויצאו בני חשמונאים והרגו אותו ואת כל חילותיו היא שנת מאה ושבעים וחמש ליון" - והייבו שנת ג' אלפים תרי"ז ליצירה. וחמש שביט לפני זה בשנת ק"ע ליון או ג"א תרי"ב ליצירה מת ברכיה וחסדיה בנו במגה לריש גלותא.

פו. בן ברכיה

פו) בסע"ז פ"ח איתא "בשנת מאה וארבעים ליון - היא ג' אלפים תקפ"ב ליצירה - מת חבניה ומתתיה בן יוחנן בן שמעון ועמד אחריו ברכיה בנו וחכמים דברוהו".

פז. בן חנניה

פז) בסע"ז פ"ח איתא "ומת משולם בן זרובבל ועמד אחריו חבניה בנו חכמים דברוהו".

פח. בן משולם

פח) בסע"ז פ"ז איתא "בשנת שמונה עשרה למדי היא שנת שבעים לחורבן הבית - הייבו שנת ג' אלפים ת"ח ליצירה - עלה עזרא הסופר לירושלים וגלות אחרת עטר ובבה חומות ירושלים והכין את בית המקדש וחזר זרובבל לבבל ומת שם ועמד אחריו משולם בנו".

פט. בן זרובבל פחת יהודה

פט) בטע"ז ט"ז איתא "ומת שאלתיאל ועוד זרובבל בנו בשנת השמים ושנים לאורכן הבית - והייבו שנת ג' אלפים ט"ן ליצירה - ועלה זרובבל לירושלים וגלותו עמו בשנה א' לכורש מלך פרס" - אולם אח"כ חזר זרובבל לבבל ומת שם.

"ויהושע בן יהוצדק כהן גדול וחגי וזכריה ועזרא בביאים".

צ. בן פדיה

צ) בדברי הימים א' ג' פסוקי ט"ז, י"ז, י"ח, י"ט, איתא שפדיה היה בן שאלתיאל וזרובבל היה בן פדיה אבל בסדר עולם שוטא פ"ז הביא "ומת שאלתיאל ועמד אחריו זרובבל בנו".

ובאותות לבית אבות לבעל אבות עטרת לבנים שממנו העתקתי סדר יחס זה כתוב בן זרובבל, פחת יהודה, בן פדיה בן שאלתיאל.

ולאחר כמה שנים מצאתי באבן עזרא שמות ב' פסוק י' ד"ה ויהי לה לבן "כמו ואלה בני מיכל, זרובבל בן שאלתיאל והוא בן פדיה אחי שאלתיאל ובעבור שגדלו נקרא בנו".

צא. בן שאלתיאל

צא) בבבל הוליד יכניה את שאלתיאל, ואמרו חז"ל "שאלתיאל בנו" שממנו הושתלה מלכות בית דוד, כי שאלתיאל בתמנה להיות לריש גלותא וממנו בתפשטו "ראשי הגולה" וכדאיתא בסדר עולם זוטא "שאלתיאל בן יהויכין חכמים דברוהו בגולה" - והייבו שהחכמים מינוהו לראש הגולה.

צב. בן יהויכין הוא יכניה מלך יהודה

צב) יהויכין הוא יכניה ומלך אחר מות יהויקים אביו - בשנת ג' אלפים שכ"ז - שלשה חדשים ועשה ימים - דברי הימים ב' ל"ו - והוגלה לבבל. וזהו גלות יכניה על ידי נבוכדנצר מלך בבל, הוא ויי"ח אלפים עמו. שרי' כהן גדול וירמיהו נביא.

צג. בן יהויקים הוא אליקים מלך יהודה

צג) יהויקים הוא המלך אליקים בן יאשיהו, והמליכו פרעה נכה ויסב שמו יהויקים. בן כ"ה שנה היה במלכו ומלך י"א שנים מן ג' אלפים שט"ז עד שנת ג' עלפים שכ"ז ליצירה.

המליכו תחלה את יהואחז אחיו שהיה קטן ממנו שתי שנים - הוריות י"א ע"ב - לפי שהיה ממלא מקום אביו ובראשית מלכותו בנאו עליו ירמיהו ואוריה, ויהויקים הרג את הנביא אוריה בחרב - ירמיהו כ"ז.

עזריה כהן גדול וירמיהו ואוריה נביאים.

בשנת י"א למלכו הגלה אותו נבוכדנצר מלך בבל ומת באסורו. אומרים כי יהויקים עמד תפוס בבבל ל"ז שנים.

בימיו גלה יחזקאל הנביא בבבל ועמד בבית האסורים חמש שנים, ובהיותו בן שלשים שנה כתב ספרו.

ירמיהו הנביא הוכיח את ישראל ונבא על החורבן בשנת ג' אלפים שכ"א ליצירה - ירמיהו כ"ה.

צד. בן יאשיהו מלך יהודה

צד) יאשיהו בן ח' היה במלכו ומלך ל"א שנים, מן ג' אלפים רפ"ה עד שנת ג' אלפים שט"ז ליצירה, והמיתו פרעה נכה.

ח' למלכותו הוא שנת ג' אלפים רצ"ג החל לדרוש לאלוקים - דברי הימים ב' ל"ד - ובשנת י"ב הוא ג' אלפים רצ"ז התחיל לטהר יהודה וירושלים בעצת ירמיהו גבז ארון דמשה והלוחות וצנצנת המן והמטה והרבה תכשיטי קדושה במערה שתחת המקדש.

חלקיהו כהן גדול, צפניה ירמיהו חולדה נביאים.

צה. בן אמון מלך יהודה

צה) אמון מלך יהודה בן כ"ב היה במלכו, ומלך ב' שנים מקוטעים עד שנת ג' אלפים רפ"ה ליצירה.

ויעש הרע ועבדיו המיתוהו.

שלום כהן גדול חזקיהו נביא.

צו. בן מנשה מלך יהודה

צו) מנשה מלך יהודה בן י"ב היה במלכו, ומלך נ"ה שנים מן שנת ג' אלפים רכ"ט עד שנת ג' אלפים דפ"ד ליצירה.

מנשה עשה תשובה כ"ב למלכותו היא שנת ג' אלפים ר"ן ליצירה, ול"ג שנים עמד בתשובתו.

הושעיה כהן גדול, ישעי' יואל בחום חבקוק נביאים.

צז. בן חזקיהו מלך יהודה

צז) חזקיהו מלך יהודה היה בן כ"ה שנה במלכו ומלך משנת ג' אלפים ר' עד שנת ג' אלפים רכ"ט.

חז"ל אמרו בגמרא בפ' חלק בסנהדרין בימיו לא היה איש ואשה שלא היו בקיאים בטומאה וטהרה.

חזקיהו גנז את ספר הרפואות וכתב בס' תשב"ץ שהיו בתיבה מזיקין והזיקו לבניו של נח ובטלו מלאך לאחד מבניו לגן עדן ולמדו ס' הרפואות, וספר זה גנז חזקיהו.

בימיו נריה כהן גדול, הושע ישעיהו עמוס ומיכה נביאים.

בשנת י"ד למלכותו - היא שנת ג' אלפים רי"ד ליצירה - חלה חזקיהו ובעבור תפלתו הוסיפו לו ט"ו שנה, וביום ג' לחליו היתה מפלת סנחריב, בשנה ההיא יצא מלאך ד' ויך במחנה אשור קפ"ה אלף - מלכים ב' י"ט.

צח. בן אחז מלך יהודה

צח) אחז בן יותר מלך יהודה הי' בן כ' שנה במלכו ומלך ט"ז שנה, משנת ג"א קפ"ג עד שנת ג' אלפים ר' ליצירה, והוליד את חזקיהו ט' שנים קודם שמלך בשנת ג' אלפים קע"ד.

בימיו אוריה כהן גדול, הושע ישעיהו עמוס מיכה המורשתי עודד נביאים.

צט. בן יותם מלך יהודה

צט) יותם מלך יהודה היה בן כ"ה שנה במלכו, ומלך ט"ז שנה משנת ג' אלפים קס"ז עד שנת ג' אלפים קפ"ד ליצירה.

בימיו יותם כהן גדול, הושע ישעיהו עמוס מיכה המורשתי ועודד נביאים.

ק. בן עזיהו, הוא עזריהו מלך יהודה

ק) עוזיהו אשר בספר מלכים קראו עזריהו הוא בן אמציה מלך יהודה והיה בן ט"ז שנה במלכו. מלך נ"ב שנים משנת ג' אלפים קט"ו עד שנת ג' אלפים קס"ז ליצירה. התחיל למלוך בחיי אביו מ"ו שנה ומתחילים למנות לו מן ג"א קט"ו. כשנכנס להקטיר זרחה צרעת במצחו כ"ה שנים - תוספתא.

בימיו יואל כהן גדול, הושע ושעיהו עמוס עזיהו מיכה המורשתי נביאים.

קבר עוזיהו אצל יד אבשלום בירושלים.

קא. בן אמציהו מלך יהודה

קא) אמציהו מלך יהודה היה בן כ"ה במלכו בשנת ג' אלפים ק' ליצירה, ומלך כ"ט שנה ונהרג וכתב בצ"ד לפרש"י לא נחשב לו רק י"ד שנים עד ג' אלפים קט"ו וכל הנותרים נבלעים תוך נ"ב שנים שמלך בנו עוזיהו.

אמציה הכה את אדום בגיא מלח י' אלפים - מלכים ב' י"ד - י"ב למלכותו בשנת ג' אלפים קי"ב.

בימיו צדקיהו כהן גדול, אמוץ אביו של ישעיהו היה נביא והיה אחיו של המלך אמציה.

קב. בן יואש מלך יהודה

קב) יהואש בן אחזיה בן ז' שנים במלכו על יהודה ומלך מ' שנה משנת ג' אלפים ס"א עד שנת ג' אלפים ק"א, ליצירה.
בימיו יהוידע ופדיה כהן גדול, זכריה בן יהוידע כהן ונביא - צוה יהואש והרגו. ויהואש המלך חזק בית ד' כ"ג למלכותו בשנת ג' אלפים פ"ד ליצירה.

קג. בן אחזיהו מלך יהודה

קג) אחזיהו היה בן כ"ב שנה במלכו על יהודה בשנת ג' אלפים ב"ה ליצירה, ומלך שנה - וגם פירש רש"י שבחיי אביו יהורם מלך שנה שהיה אביו בגוף בחלאים רעים - ויעש הרע וימיתהו יהוא בן נמשי.
בימיו יהושפט כהן גדול ואליעזר בביא.

קד. בן יהורם מלך יהודה

קד) יהורם מלך יהודה היה בן ל"ב שנה במלכו ומלך ח' שנים - מלכים ב' ח' - משנת ג' אלפים מ"ז ליצירה - ואשתו עתלי' בת אחאב - ויעש הרע ומתחלה היה צדיק - הוריות י"א ע"ב.
(יהורם) יהוידע היה כהן גדול בימיו, אליהו בביא, זכריה כהן גדול ובביא שהרגו יואש בבה"ט קבל מאביו יהוידע בשנת ג"א מ"ז.
בשנת ג' אלפים ב' ליצירה הרג כל אחיו ובשנת ג"א ב"ה מת החלאים רעים - דברי הימים ב' כ"א.

קה. בן יהושפט מלך יהודה

קה) יהושפט מלך יהודה היה בן ל"ה במלכו בשנת ג' אלפים כ"ד ליצירה, ויעש הישר בעיני ד' - מלכים א' כ"ב, ומלך כ"ה שנים ולא נמצא לו רק כ"ג לפי שיהורם בנו מלך ב' שנים בחייו - רש"י מלכים ב' ח' ט"ז - ובכללים עם ח' שנים שמלך יהורם אחריו.

ויכלך שנות מלכות יהושפט בשנת ג' אלפים מ"ז ליצירה. בשנת ג' למלכותו, היא ג' אלפים כ"ז ליצירה שלח ללמד בערי יהודה - דברי הימים ב' י"ז.

יהושפט מת בשנת ג' אלפים ט"ז ליצירה.

בימיו יהואחז כהן גדול ויהוא בן חבציה ועובדיה מיכה ויחיאל בן זכריה ואלעזר בן דודיהו נביאים.

קו. בן אסא מלך יהודה

קו) אסא מלך יהודה מלך מ"א שנה משנת ב' אלפים תתקפ"ג עד שנת ג' אלפים כ"ד ליצירה. אסא חלה ברגליו בשנת ל"ט למלכותו היא שנת ג' אלפים כ"ב - דברי הימים ב' ט"ז.

אסא מת בשנת ג' אלפים כ"ד ליצירה.

בימיו יהורם ועזריה בן עובד וחבציה הרואה כהנים גדולים ויהוא בן חבציה נביא.

קז. בן אביה הוא אבים מלך יהודה

קז) אביה מלך יהודה מלך ג' שנים משנת ב' אלפים תתקפ"א עד שנת ב' אלפים תתקפ"ג ושבותיו מקומעות.

היתה לו מלחמה כל הימים עם ירבעם, ובדברי הימים ב' י"ג כתוב שאביה הפיל מישראל ת"ק אלף, ובמלכים א' ט"ו א' קראו אבים. שם אמו מעכה בת אבשלום, ובדברי הימים ב' י"ג ב' ושם אמו מיכיהו בת אוריאל. קבורתו בעיר דומי בקבר של חרס במערה.

בימיו עזריה כהן גדול ועדו נביא.

אביה מת בשנת ב' אלפים תתקפ"ג ליצירה.

קח. בן רחבעם מלך יהודה

קח) רחבעם מלך יהודה בולד בשנת ב' אלפים תתקכ"ג וחי ב"ח שנים. בן מ"א היה כשמלך על שבט יהודה, ומלך י"ז שנה. והייבו משנת ב' אלפים תתקס"ד עד שנת ב' אלפים תתקפ"א ליצירה.

שם אמו של רחבעם בעמה העמונית. בימיו אחימעץ כהן גדול ושמעי ועדו נביאים. המלך רחבעם מת בשנת ב' אלפים תתקפ"א ליצירה.

קפ. בן שלמה מלך ישראל

קפ) שלמה המלך נולד בשנת ב' אלפים תתקי"ב ונחי ב"ב שנים. בן י"ב שנה היה במלכו והייבו בשנת ב' אלפים תתקכ"ד. שלמה המלך בנה את בית המקדש בשנת ד' למלכותו - היא ב' אלפים תתקכ"ח ליצירה - בחדש השני, ויבנהו שבע שנים ובשנת ב' אלפים תתקל"ה ליצירה בשלם.

שלמה המלך החכם מכל אדם עשה שלשה ספרים, משלי, קהלת, ובסוף ימיו שיר השירים.

רבו של שלמה המלך היה שמעי.

בימיו היה צדוק כהן גדול ועדו ואחיה השלוני נביאים.

שלמה המלך מלך מ' שנה ומת בשנת ב' אלפים תתקס"ד ליצירה.

קי. בן דוד מלך ישראל חי וקים

קי) דוד המלך נולד בשנת ב' אלפים תתב"ד ונחי שבעים שנה. במשח בן כ"ט שנה ומלך בחברון על שבטו בן שלשים שנה משנת ב' אלפים תתפ"ד ליצירה, ומלך ז' שנים וששה חדשים - שמואל ב' ה' - ואחר כך מלך על כל ישראל בירושלים ל"ג שנה משנת ב' אלפים תתצ"ב, ואף שאמור בפסוק וימלוך מ' שנה לא הקפיד על ששה חדשים היתרים.

אז העלה הארון מקרית יערים שהיה שם עשרים שנה - שמואל ז' ז'.

בימיו היה אביתר כהן גדול, ונתן וגד נביאים.

רבו של דוד המלך היה מפיבושת בן שאול ואחיתופל ורבו המובהק עירא היאירי הכהן, ונתן לו כל מעשרותיו.

דוד המלך מת בשבת במנחה - זוהר תרומה - ובתוספות חגיגה דף י"ז ע"א מובא בשם הירושלמי דמת בעצרת בשנת ב' אלפים תתקכ"ד ליצירה.

ב"ה

א ר ל נ א - ה ח ר ו ת

גזע ב'

גזע א', דור א-ט

גזע ב', דור י-ר"ט

משנת ה' אלפים תשל"ה

עד

שנת ה' אלפים ש' בערך

אילנא - דחיי

גזע ב'

גזע א' א-ט בחום זאב דסלר

א. בן הגה"צ ר' אליהו אליעזר דסלר זצ"ל
ב. חתן הגה"צ מוה"ר בחום זאב שיור-ברודא זצ"ל
ג. בן הגה"צ ר' שמחה זיסקיבד זיור-ברודא זצ"ל
ד. בן הרה"צ ר' ישראל ברודא מו"צ בקעלם
ה. בן החסיד הציס"ע מוהר"ר מבחם בחום ברודא מקעלם
ו. בן הרב הג' מוהר"ר ישראל ברודא מקעלם
ז. בן הרב הג' מוהר"ר מאיר ברודא מקעלם
ח. בן הגאון הגדול מוהר"ר יוסף ברודא אבד"ק קעלם
ט. בן הגאון הגדול מוהר"ר צבי הירש ברודא אב"ד הוראדבא

גזע ב'

י. בן הגאון ר' שלום ברודא
יא. בן הגאון ר' יוסף ברודא
יב. בן הגאון ר' חיים ברודא מפראג
יג. בן הגאון מוהר"ר אברהם ברודא אב"ד ור"מ דפירליץ ודרשן דפראג
יד. חתן הגאון מוהר"ר גרשון מפראג
טו. בן הגאון מוהר"ר צבי הירש מפראג
טז. חתן הגאון הגדול מוהר"ר גרשון שאול יום טוב ליפמאן העליר בעל תוס' יו"ט
יז. בן הג"מ מוה"ר בתן הלוי העליר
יח. בן הגאון מוהר"ר משה הלוי העליר אבד"ק וואלערשטיין וכל מדינת אשכנז
יט. בן הגאון מוהר"ר אברהם סג"ל וואלערשטיין מבני הקהתי

<u>גזע א</u> - א-ט. הגאון הגדול מוה"ר צבי הירש ברודא אב"ד הוראדנא
<u>גזע ב</u> - י. בן הגאון ר' שלום ברודא

י) להגאון ר' שלום ברודא היה עוד בן הגאון ר' חיים ברודא אב"ד דיבוב, אביו זקנו של הגאון ר' יוסף זכריה שטרן אב"ד דשאוועל בעל זכר יהוסף שו"ת, כי הג"ר יוסף זכרי' היה בן הרב ר' נתן בן הרב ר' יוסף חתן הגר"ח מיבוב.

הגר"ח מיבוב הוא אביהם של הגאונים הגדולים המקובל הגאון מוה"ר אברהם ברודא אבד"ק סערהיי חבירו של הגר"א בהכמת הקבלה, הגאון החריף מוה"ר יצחק ממייצד אשר היה סגי בהור ובקרא ר' יצחק חריף. והגאון מוה"ר אברן ברודא אבד"ק קאלוואריע. והגאון ר' אהרן ברודא היה אב לששה בנים אשר חמשה מהם היו גדולי הדור: הגאון ר' בנימין ברודא אב"ד הוראדנא; הגאון העצום ר' צבי הירש ברודא אב"ד דסלנט הנודע בשם ר' הירשעלע סאלאנטער ורבו של זקנו אדמו"ר אור ישראל מסלנט; הגאון ר' אריה ליב ברודא אבד"ק קאלוואריע המפורסם בדורו ברוב עשרו והדר גאונו; הג"ר אהרן דובער ברודא אב"ד דזאבלודאוועע; הגאון ר' זאב וואלף ברודא אב"ד דסרעדניק; הרב הגביר ר' יוסף ברודא מטיקטין.

הגאון ר' בנימין ברודא אב"ד הוראדנא היה חותן הג"ר העשיל אשכנזי מלובלין והג"ר פנחס בהג"ר יוסף מפוזנא חתן הנודע ביהודה, והג"ר בנימין הנ"ל היה אבי הגאון ר' חיים ברודא בעל "תורה אור ודרך חיים" אבי הרב אברהם יוסף ברודא - זקנו של מחבר ס' משפחת ברודא - ואבי ר' דוב בער ברודא, ואבי ר' בנימין ברודא אשר מיוצאי חלציו מפורסמים בנו הגביר ר' יעקב ברודא מורשא - עיין עליו בהקדמה לס' תורת כהנים לבעל החפץ חיים זצוק"ל דפוס פיעטריקוב תרע"א - ובכדו הג"ר חיים העללער. הגר"ח ברודא הנ"ל היה גם חותן הג"ר אליעזר לאנדא, הג"ר בנימין קורבגולד, והגאון ר' ישראל איסר איסרלין מווילנא.

מצאצאי הגאון הגדול מוה"ר צבי הירש ברודא אב"ד דסאלאנט נודע לי על חתנו הרב ר' יצחק ברודא בן הר"ר חיים מאבאלביק, אחיו של הג"ר אברהם אבלי פוסבולר אב"ד דווילנא, וחתנו הרב הגאון ר' משה צייטלין שהיה אחד משבעת הגרות בישיבת הגאב"ד דסלנט כפי שמתאר באריכות בעל מכתב מאליהו בדף י"ג - תולדות הגאון ר' אליבקע קרעטיבגער - וחתנו השלישי הגאון ר' שמואל אביגדור תוספאה אב"ד דפיבסק וקארלין בעל תבא תוספאה על כל התוספות שבש"ס עפ"י עדותו של בעל משפחת ברודא.

אצלי במצא הסכמת הגאון העצום הרצ"ה ברודא מסלנט הנ"ל בעצם כתב יד קדשו על ספר כתב יד - קול בן ארי' - מזקנבנו הגאון ר' זאב בן ארי' אב"ד דגאלציבגען וטעלז אביו של זקנבנו גאון ישראל זצ"ל מסלנט והוא משבש תקצ"ו " וחותם בזה הלשון "ובא עהוה"ת יום ג' י"ט סיון לישורן לפ"ק פה ק"ק סלאנט נאום צבי הירש ברודא החובה בה".

יא. בן הגאון ר' יוסף ברודא

יא) לא נודע לנו פרטי תולדותיו.

יב. בן הגאון ר' חיים ברודא מפראג

יב) בכתב היחס של בני משפחתנו "אילנא דחיי" כתוב "...בן הגאון מוהר"ר יוסף ברודא בן הגאון מוהר"ר חיים ברודא אחיו של הגאון הגדול מוהר"ר משה ברודא אבדק"ק וואדמיזא, בני הגאון יחיד בדורו רבן של כל בני הגולה מוהר"ר אברהם ברודא אבדק"ק פרבקפורט דמיין שנפטר בשנת תע"ח בעל ס' אשל אברהם על מסכתות וס' שמעתתא חדתא חי' על מס' גיטין ועוד ספרים".

והיה קשה לי בזה טובא, חדא שלא מצאתי בשום מקום שהיה להגאון ר' אברהם ברודא בן בשם הגאון ר' חיים, ושנית כפי המבואר בגזע א' אות ט' שהגאון ר' צבי הירש ברודא הסכים ע"ס דברי הברית בשנת תפ"ח והוא היה דור חמישי להגר"א ברודא - הגרצ"ה בן הג"ר שלום בן הג"ר יוסף בן הג"ר חיים בהג"ר אברהם - והגר"א ברודא בסתלק בשנת תע"ח וזה לא יתכן. ועיין בהגה"ה בדעת קדושים צד 13 בסוף.

הראשון שראיתי שהביא את סדר הדורות לבית ברודא הוא הרב מוה"ר ברוך ברודא ר"מ בראסיין שהוציא לאור ספר בעימה קדושה להגאון ר' יוסף יאסקי אבד"ק דובנא - עיין גזע א' אות יא - והוסיף בופך משלו בשם מקור ברוך - וילנא תרל"ב - ושם בהקדמה חתם "ברוך באאמו"ר וכו' יעקב ברודא באא"ז הרב המופלג ומפורסם בתו"י, זקן שקבה חכמה מו"ה צבי הירש זצללה"ה בהרב הגדול המפורסם מו"ה יוסף זצללה"ה שהי' רב בק"ק קעלם בהרב המאוה"ג הגאון המפורסם מו"ה צבי הירש זצללה"ה שהי' אב"ד בק"ק לאזדיי ועוד בכמה קהלות וראב"ד הוראדבא, נכד הגאון הגדול יחיד בדורו בוציבא קדישא כבן של כל בני הגולה מו"ה אברהם ברודא זצללה"ה בעה"מ ספר אשל אברהם וש"ח שהי' אב"ד ור"ט בק"ק פראג וק"ק מיץ ובק"ק פ"פ דמיין".

ובסוף הספר שם כתוב: "בהקדמה כתבתי שהגאון ר' צבי ראב"ד הוראדבא הי' בין ונכד להגר"א ברודא ועתה אכתוב בפרטות. כפי שקבלתי מש"ב הרב הגאון ר' יוסף זכריה נר"ו אבד"ק שאורעל, בהמח"ס זכר יהוסף, שר' צבי היה בן הגאון ר' שלום בה"ר יוסף בה"ר חיים בהגאון רשכבה"ג ר' אברהם ברודא זצלה"ה, ד' נכד המחבר ברוך".

ובשנת תרמ"ד הוציא לאור בירושלים עיה"ק הרב ר' ברוך ב"ר יעקב ברודא הב"ל ס' בית יעקב על מנהגי הגר"א ובהקדמה שם כבר כתב טדר

יחוסו להגאון ר' אברהם ברודא זצ"ל כנ"ל שר' צבי היה בן הג"ר שלום בן הג"ר יוסף בהג"ר חיים בהגאון ר' אברהם זצ"ל. וכנראה ממה שכתב בסוף ספר מקור ברוך כנ"ל זה מבוסס על דברי ש"ב הגאון ר' יוסף זכריה שטרן זצ"ל אבד"ק שאורעל.

וכשעיינתי בט' היחש להג"ר יוסף זכרי' זצ"ל הנדפס בט' שו"ת זכר יוסף מצאתי כתוב באי"ד וא"ז הגר"ח ברודא מיאבוב כפי הרשום לפני מכבר שהי' בן הרב ר' אהרן בהרב ר' יוסף בהרב ר' חיים בהרב ר' גרשון חתן הג"ר אברהם ברודא מחבר אשל אברהם, אבל לא נתברר לי שהי' אחד מהתביו בשם ר' גרשון, וכפי שהראה לי אחד מבכדי הגרצ"ה מסלאבט ששמע מזקנו שמתייחס להגרא"ב מצד בנו ולא מצד בנותיו, וגם שרחוק שכיבו לעצמם אחד מבני בתו בכיבוי ברודא. ולדבריו במצא ברשימה זו ב' דורות בוספות שהיו אחים להבזכרים הרב ר' גרשון והרב ר' אהרן, וכי אביו של הגר"ח מיאבוב היה הרב ר' יוסף, ואולם כפי שהגיד לי אחד מבכדיו שראה חתימתו צבי במהר"ש, ושכן חתם עצמו בהדכמתו לס' דברי הברית על חומש שנת תפ"ח בזה"ל צבי הלאאמ"ו מהר"ש ז"ל ברודא, ואחד משארי העיד שיש לו חותם הקבוע מא"ז הרה"ג ר' חיים ברודא שחתם חיים בהגאון מו"ה שלום, ושהי' בנו של הרב ר' יוסף ברודא בן הרב ר' חיים בהג"ר אברהם ברודא. ולפ"ז בהכרח שחסר גם בהחתימה של אחד מבכדי הגרצ"ה מסלאבט דור אחד הרב ל שלום שהי' בנו של הרב ר' יוסף וכו' עכ"ל הג"ר יוסף זכרי' שטרן אבד"ק שאורעל בהגרת היחש בספרו שו"ת זכר יהוסף.

הרי נראה מזה שלהג"ר יוסף זכרי' גם כן לא היה ידוע בודאי סדר המשך הדורות ולאחרונה קיבל מאחד משאריו. וזהו מה שקיבל הרב ר' ברוך ברודא כפי שכ' בסוף ספרו מקור ברוך כנ"ל, ועל זה בנה בביבו דור אחר דור עד הגר"א ברודא זצ"ל.

וגם כשהייתי בירושלים עיה"ק תובב"א בשנת תשי"ט הראו לי בבי משפחת ברודא בירושלים מכתב מהרב הצדיק ר' צבי הירש ברודא זצ"ל מקעלם-חתן הגרש"ז זצ"ל - ובו הוא מספר על משפחת ברודא שהיא עתיקה לימים וגם הוא מובה את בבי הגר"א ברודא בע"מ ס' אשל אברהם אבל אין שם בן בשם הג"ר חיים, אם אמנם שיש הערה בתוך המכתב גיין העדר שם זה. וז"ל המכתב - למעלה כתוב "העתק מכ"י שבי מדודי הגה"צ ר' צבי הנ"ל" ואח"כ מתחיל כדלהלן: "משפחת ברודא היא עתיקה לימים, הראשון אשר יכובה בשם איש ברודא אשר בא מברודא, היא עיר במדינת אשכנז, הוא הרב ר' מאיר מברודא לפראג ואשתו רבקה מתה עליו בשנת של"ה (וכנראה בס' משפחות ק"ק פראג צ"ל שע"ה ככתוב שם "שע"ה רבקה אשת הר"ר איש ברוד", ב.ז.ד.) בפראג. הרב ר' מאיר הנ"ל היה אביו של האלוף הראש והקציו ר' משה גבאי דמתא פראג, אביו של הראש והקציו גבאי צדקה גדולה האלוף ר' טדרס, בפטר בן ע"ח שנה בניסן תנ"ח לפ"ק. ובנו השני היה האלוף המרומם הרב ר' אברהם הרב הדרשן דק"ק פראג ואב"ד דפיידליץ, ובנו השלישי היה

הרב הגדול ר' שאול אבי הגאון ר' אברהם ברודא בפטר תע"ח ער"ח אייר. ואבי האלוף ר' שמעון בפטר תע"ה, בניו של הגאון ר' אברהם ברודא הם הגאון ר' משה אב"ד טיקטין והעבא וירמיזא בפטר תק"ב, והשני הרב הגאון ר' שלמה זלמן, הג' הרב הג' ר' יוסף, כאשר ראיתי חי' על כמה ספרים יקריא כבראה היה לו בית עקד ספרים. (כאן לא בזכר הגאון הרביעי ר' חיים ואולי סמך על המכתב שהבאתי לעיל שבכתב על ע"א עם מכתב זה - מתוך ההעתקה- חתן הגאון ר' אברהם ברודא הב"ל הוא הגאון ר' יוסף בעל המחבר ס' תולדות אברהם וכתובת יוסף, וחק יוסף על הל' פסח ושורש יוסף על דיבי מיגו. וחתן הגאון ר' משה ברודא היה הרב הגאון ר' אנשל גיבז בה"ג ר' עקיבא בעל מש נת דר' עקיבא, בנו של ר' אנשל הב"ל הוא הרב ר' משה אבי הגאון ר' עקיבא איגר ואבי הרה"ג ר' שמעון בעל שכר שמעון והרה"ג ר' ואולף" עכ"ל מכתב הגה"צ רצ"ה ברודא זצ"ל.

ולפי כל זה נראה לי שהנכון הוא כפי שמצאתי כתוב בס' "אבות עטרה לבנים" דף קס"ה גזע ג' שהי' הג"מ ר' יוסף ברודא בן הג"מ ר' חיים ברודא מפראג בן הגאון מ' ר' אברהם ברודא אבד"ק פירליץ ודרשן בק"ק פראג בן הקצין ר' משה ברודא.

ולפי זה אמנם כן הג"ר חיים הוא בן הג"ר אברהם ברודא אבל הוא היה דוד הג"ר אברהם ברודא בעל אשל אברהם כי אביו של בעל אשל אברהם היה הר"ר שאול ואביו של הג"ר אברהם אב"ד דפירליץ היה הרב ר' משה אביו של הר"ר שאול ואביו זקנו של הגרא"ב בעל אשל אברהם.

ובס' משפחת ק"ק פראג - פרשבורג תרנ"ב - ראיתי שהאל' המר' מו' אברהם אב"ד ור"מ דק"ק פוהרלץ ודרשן פה פראג בן האלוף הראש והקצין מו"ה משה ברודא זצ"ל בפטר בע"ש ז' תשרי שנת תל"ז.

ולפי זה מובן שלא נמצא בשום מקום שלהגאון ר' אברהם ברודא בעל אשל אברהם היה בן בשם הג"ר חיים כי אביו של הג"ר חיים היה הג"ר אברהם אחר לא בעל אשל אברהם אלא אב"ד דפירליץ ודרשן דק"ק פראג, וגם מיושב שהגרצ"ה ברודא אב"ד דהוראדנא הוא דור חמישי להג"ר אברהם ברודא אב"ד דפירליץ ששחל"ח בשנת תל"ז והגרצ"ה ברודא הב"ל חתם על ספר דברי הברית בשנת תפ"ח.

ולפי זה גם מה שסיפר הג"ר יוסף זכרי' שטרן זצ"ל אב"ד דשאוועל שרשום אצלו מלפנים שהגר"ח ברודא היה בן הרב ר' גרשון חתן הגר"א ברודא וכב"ל טעות הוא רק בסדור הדורות אם אמנם שהשמות נכונות הנה, וצריך להיות הגר"ח ברודא מפראג בן הגר"א ברודא אב"ד דפירליץ ודרשן דק"ק פראג חתן הג"ר גרשון מפראג ועיין באות יד.

רג. בן הגאון מוה"ר אברהם ברודא אב"ד ור"מ דק"ק פירליץ ודרשן דק"ק פראג

יג) בס' משפחות ק"ק פראג על פי מצבותיהן – פרסבורג תרג"ב – מצאתי תחת שמות ומצבות משפחות ברוד – ברודא, מצבת הגר"א ברודא הב"ל ששחל"ח בשבת תל"ז.

שבת "תל"ז בע"ש ז' תשרי האל' מרו' מו' אברהם אב"ד ור"מ דק"ק פוהרלץ ודרשן פה פראג בן האלוף הראש והקצין מו"ה משה ברודא זצ"ל".

בטפר הב"ל לא מצאתי מצאצאי הרב ר' אברהם בן בשם הרב ר' חיים ואולי לא בפטר ובקבר בפראג. מובא שם רק בבו ובבותיו כדלהלן:

שבת "ת"מ ו' י"א תמוז היולדת רבקה בת ה"ה מו' אברהם דרשן דק"ק פראג ואב"ד דק"ק פורליץ אשת הר"ר זעליג ביאה י"ץ.

שבת "תפ"ב כמוז הזקיבה בילה בת ה"ה מו' אברהם ז"ל אב"ד ור"מ דק"ק פארליץ ודרשן פ"פ אשת ר' בערל מריבישם.

שבת "תפ"ג כ"ח טבת הישיש האלוף מו"ה קאשמן ברוד זצ"ל בן האלוף המרומם א"ה אברהם ברוד זצ"ל דרשן פה פראג.

רד. חתן הגאון הר"ר גרשון מפראג

יד) כפי שהבאתי מקודם באות יב) כתוב באגרת היחש להג"ר יוסף זכריה שטרן זצ"ל אב"ד דשאוועל הנדפס בשו"ת זכר יהוסף שהג"ר חיים ברודא היה חתן הג"ר גרשון בן הג"ר אברהם ברודא, ולפי האמת בראה שהוא איפכא שהג"ר חיים ברודא היה בן הג"ר אברהם ברודא אב"ד דפירליץ ודרשן דק"ק פראג חתן הגאון ר' גרשון מפראג. ועיין באות יב.

והג"ר גרשון מפראג הי' בן הג"ר צבי הירש מפראג. אולם בס' אוצר הרבנים אות 4431 יש הוספה של דור א' והייבו שהג"ר גרשון מפראג הי' בן הג"ר בפתלי הירץ בן הג"ר צבי הירש מפראג. ושם באות 4431 כ' "הרב ר' גרשון מפראג בן הרב ר' בפתלי הירץ (16157) רב גאון מפורסם בפראג בבו הרב ר' צבי הירש (17167)".

טו. בן הגאון מוהר"ר צבי הירש מפראג

טו) הגאון ר' צבי הירש מפראג היה חתן הגאון בעל תוס' יום טוב כי אשתו מרת רבקה היתה בתו של הגאון מוה"ר יו"ט ליפמן העליר בעל התוי"ט. ובפטר בקוצר ימים ג' סיון ת"ה לפ"ק (כלילת יופי ח"ב דף כ"א הערה ח). הג"ר צבי הירש הי' חד-מבי דייבא רבא מקראקא ובפטר בימי עלומיו - בזכר בתוספות יום טוב כלים פ' כ"ב משנה ד'. וקצת מחדושיו בדפסו בס' זרע ברך, בנו הרב ר' משה הו"ל ס' אסיפת הכהן כולל חדושים וביאורי מקראות ששמע מרבותיו ואבותיו.

ובמגילת איבה לבעל התוס' יום טוב זצ"ל מצאתי כתוב בזה"ל: "הרביעית מרת רבקה אשת הרב מו"ה צבי הירש בהר"ר שלום מעלש אשר מת בימי עלומיו בעיר קראקא".

ובספר דעת קדושים דף 204 מובא "הגאון המפורסם החסיד מו"ה יהודא ליב צירקיש אב"ד דק"ק מיר, אשתו היתה בת הרב מ' צבי הירש בהג"מ גרשון מפראג מנכדי התוי"ט (כתבי היחש לבני משפחתו ובס' זכרון למשה לבעליגסון), ולהלן שם בדף 206 ב) הגאון המפורסם מו"ה שלמה זלמן בלא"א הרב ה"ה החסיד המפורסם מו"ה יהודה ליב זלה"ה הנקרא בפי כל ר' ליב מירקש מק"ק מיר ממשפחת מייזל וכו', בין ובכד וכו' להבי תרי דבתרי דדהבא הגאון מ' הירץ גיבצבורג אבד"ק פיבסק וסלוצק דלימא, וה"ה המפורסם ר' הירש פראגער וכו'".

ובספר עשר קדושות מערכת א' הרה"ק ר' אייזיק מספרין איתא וז"ל: "איש יהודי היה בכפר ספרין הסמוך לסמבור וסמו הרב הגדול והקדוש מו"ה יצחק אייזיק אייכעבשטיין ז"ל בן הרב ר' צבי בן הרב הצדיק מו"ה אלכסנדר בן הרב הגדול מו"ה צבי חתן הגאון בעל תוספות יו"ט ז"ל".

ועוד שם במגלת יוחסין וסדר ההתקשרות אות כה-כט. ובספר עשר אורות מצאתי הערה למגילת יוחסין הנ"ל וז"ל "על מה שכ' שם אות כז-כח בזה"ל א"ז הרה"צ ר' אלכסנדר שאביו הי' א"ז הרה"ג הצדיק מו"ה צבי שחותנו הי' א"ז הגה"ק בעל התוס' יו"ט זצ"ל וכו' והוא דע"ג כפי מה שאיתא בספר דברי שלום ואמת שהדפיס הרה"ג המבוח ר' יוסף רבן צדק מלובדון הנודע לא' מגדולי המדברים בעניין היחוס. וז"ל שם אות י"ד. דע שאחד מבני הגאון בעל תוס' יו"ט היה שמו צבי הירש בהישיש ר' שלו' מעליש מקראקא (המובא בתוי"ט כלים פכ"ד מ"ד) וימת בדמי ימיו על פני אביו וחותנו. ובניהם לא הי' לו. ואחותו היתה אשת הדרשן ר' ברך ברכי' בעמ"ח ס' זרע ברך. והביא בט' חד"ת בשם גיסו הרצ"ה מעליש, וקמדא להם עטרת צבי להקים לו שם בישראל, אלה דברי גיסו בעל זרע ברך בהקדמתו לספרו הנ"ל ובעוה"ר נפטר לעולמו גיסי בן חמי אב בחכמה ורך בשנים וממילא בתורה ובמצוות מלא ה"ה המבוח מו"ה צבי הירש זלה"ה הצבי ישראל על במותיך חלל, והי' חתן אדונבו גאונבו מאור הגולה אבד"ק קהלתנו

כמוהר"ר יו"ט ליפמאן סג"ל יצ"ו. ובעוה"ר הלך ערירי, ואלה תולדות מצות ועט"ט, כי יודעים כל באי שער עירבו, כי איש חיל בתורה היה, כתב ביאורים על פסוקים ועל חמשה חומשי תורה קרא לו עטרת צבי ובודאי לבו רואה שאותם דברים דברי א"ח יהיו עטרה לראשו ובמקום בניט שהם עטרה לאבותם וכו' והעיר את רוח אביו חמי הזקן יצ"ו להעמיד שם המת על בוולתו.

ואלה דברי בעל תוס' יו"ט בהסכמתו לס' הנ"ל הכתובה בדמע.

ויהי היום יום חשכה ואפלה שהאלוף המרומם חתני יניק וחכים מו"ה צבי הירש בן הישיש כהר"ר שלום מעליש הלך לעולמו, וחייט לרבנן ולכל ישראל שבק, והניח אחריו קבוצת פשטים בפסקים ומדרשים ולהקים לו שם בישראל שיהיה לו במקום זרע קדש העיר ד' את רוח האלוף מו"ה ברך ב"ר יצחק להדפיס ספרו ולהכניס בין הדבקים מדברי חתני הנ"ל כי הוא בשוי לאחות חתני, יום טוב הנקרא ליפמאן בלא"א הר"ר בתן זלה"ה לוי העליר ערב שבועות ת"ו לפ"ק עכ"ל".

ולפי זה צע"ג דברי מורנו מקאמארנא הנ"ל שבל"ס קיבל הוא כן מ אבותיו, והנני רואה כי גם מורנו הקדוש מוהרי"א מזידיטשוב בהקדמתו לספרו ליקו"ת והש"ס כותב וראיתי בהקדמת זקני בעתוסיו"ט. וכן מרן רבנו חו"ז מוהרצ"ה מזידיטשוב בעט"צ משפטים (לדף צ"ה ב') כותב ופי' בו אא"ז בעל התוס' יו"ט. וכן במכתבו לאחיו חו"ז הקדוש רר"מ מסמבור הנדפס בסוף קו' השמות מביא את התוסיו"ט בשם זקיבו עיי"ש ומצוה לייעשב עכ"ל".

ובס' ר' יצחק אייזיק מקאמארנא - תולדותיו חבוריו ומאמריו - בפרק ראשון - ר' יצחק אייזיק מכפר סאפרין בהערה 5 מביא "שבמגילת יוחסין שבכתבה ע"י ההו"צ ר' חיים יעקב ספרין ניו-יורק ובדפסה בראש ספר תהלים עם פי' בן ביתי מאת אביו זקיבו ההו"צ ר' אליעזר צבי סאפרין מקאמארנא-איבגוראד תרפ"ז - עמ' מ' בתייישבה הסתירה - שהיו לרבנו תוספות יום טוב שבי חתנים בשם צבי" עכ"ל.

וזה פלא כי במבין בניו וחתניו של זקבנו התוס' יום טוב ב"מגילת איבה" מובא רק אחד - והספר בן ביתי איבו תחת ידי לראות את פרטי הדברים.

ואחרי שכתבתי את כל הנ"ל ראיתי בט' מליצי אש חלק ב' ביום ו' אלול סי' קפ"ב "רבנו יו"ט ליפמאן סג"ל העללער ז"ל" ושם באי"ד כדלהלן "בס' אסיפת הכהן מהג"ר משה בהגהק"ד אהרן צבי כ"ץ חתן רבנו התוי"ט מביא בשם חמיו זקבו הבעל תוי"ט וכו". הרי שהביא שהיה לבעל תוי"ט חתן בשם הגהק"ד אהרן צבי כ"ץ, דבר שלא מובא במגילת איבה ושאר כותבי תולדות התוי"ט - וגם בס' לוחות זכרון ראיתי שהג"ר משה בעל אסיפת הכהן הי' בן הג"ר צבי שהי' חד מבי דייבא רבא פה ובפטר בימי עלומיו. וזה סותר לדברי מ"א.

סז. חתן הגאון מוהר"ר גרשון שאול רום טוב ליפמאן הלוי העליר בעל תוספות רום טוב

סז) הגאון מוה"ר יו"ט ליפמאן העליר נולד בשבת של"ט לאלף הששי בעיר וואלערשטיין בארץ אשכנז, ושימש ת"ת גדולים ומצויינים ה"ה הגאון מהר"ל מפראג זצ"ל, ועוד.

בשבת שב"ז בהירת הגריוט"ל בן ח"י שנה בבחר בעיר פראג לאחד מדייני העיר לדון ולהורות בפני רבו המהר"ל מפראג אשר היה בעת ההיא אב"ד שם, ובשבת שפ"ד בתקבל לאב"ד בעיר ביקלשבורג, ואחרי ו' חדשים בתקבל לאב"ד בויבא והיה שם עד שנת שפ"ז, ובשנת שפ"ט קרהו האסון הבורא מהלשנת אויביו ואשר היא השאירה בעקבותיה רשמי התוגה לביביו ולבכדיו אחריו ביום המר - וקבע יום זה יום ה' לחדש תמוז כיום צום לזרעו עד ביאת המשיח - ולעומתם רבשי התודה והשמחה וקבע לחוג את היום - יום א' לחדש אדר - כי בו ביום חזרה עטרה ליושנה.

בשנת שצ"א בתקבל לרב אב"ד דק"ק בעמירוב ובשנת שצ"ד דק"ק אמדור ובשנת ת"ד בבחר לרב בעיר קראקא.

בהיותו בעיר פראג לקחו הגביר מוהר"ר אהרן אשכנזי ראש בית החולים אשר שם לחתן לבתו, ואחרי' לקח לו לאשה את מרת רחל בת אחותו - מרת בעכלי - של הגאון מוהר"ר פנחס הלוי הורוויץ גיסו של רבנו הרמ"א זצ"ל - בעל אחותו מרים. ועיין בגזע א' אות י"ז. ועוד בגזע ג' אות י"ז.

הגאון ר' יום טוב ליפמאן העליר נפטר בקראקא, ביום כ"ו לחדש אלול שנת תי"ד. ובעת חליו הוסיפו לו השמות גרשון ושאול.

על מצבתו חרות כדלהלן:

פה נגנז ונטמן הגאון הגדול מופלג בדורו כמוהר"ר גרשון שאול יום טוב ליפמאן העליר בן מוהר"ר נתן הלוי זצ"ל אשר צלל במים אדירים וחיבר כמה ספרים, הלא המה נקובים בשמותם, ספר צורת הבית ותוספות יו"ט על ששה סדרי משנה ומעדני מלך ולחם חמודות על האשרי ותורת האשם על תורת החטאת, והרביץ תורה בישראל בכמה קהלות קדושות הלא המה מפורסמים בק"ק ווין ובק"ק פראג ובסוף ימיו היה תופס ישיבה במדיבת פולין בכמה קהלות קדושות ופה ק"ק קראקא בתבקש בישיבה של מעלה יום כ"ו לחדש אלול תי"ד לפ"ק.

יז) בסוף ספר מגילת איבה - להגריו"ט ליפמאן העליר - מובא שהג"ר נתן ז"ל מת בלא עתו בהיותו בן ח"י שבים בטרם עוד ראה את בנו הגריוט"ל ז"ל.

ובס' זרע קודש מצבתה אות י באי"ד "גט היה ר' נתן סג"ל העלער הב"ל נכד לרביבו נתן גאון עביו ר"י ברומי בעה"מ ס' הערוך ועו"ס הנקרא ר' נתן איש רומי - בפטר שנת תתס"ו - בן רבבו יחיאל גאון עביו בן רבבו אברהם גאון עביו זצ"ל ר"י מרומי ממשפחת העבוים וממשפחת התפוחים שהיו משבט יודא וכו'".

ובהגה"ה (1) שם שמשפחת העבוים הב"ל "היא משפחה גדולה ומיוחסת אשר גם השבולי לקט ושאר גדולים היו מזו המשפחה ורובה היא בארץ איטלי' אשר טיטוס הרשא ימ"ש הביאט מירושלים בגלות כמבואר בתוה"פ.

חי. בן הגאון מוה"ר משה הלוי העליר אבד"ק וואלערשטיין וכל מדינת אשכנז

חי) בס' מליצי איש ח"ג כ"ה שבט אות רב"ב איתא "מור"ר משה סג"ל ז"ל וולרשטיין בפראג בהג"ר אברהם, גאון אדיר ודרשן מפואר בפראג ולפני זה אב"ד בכמה קהלות, הי' מאדי דקבלה שר צבא ישראל, ראש המדברים דרש מרגניתא ברזי אורייתא עמודי העולם יצאו מבית מדרשו. על מצבתו חרות שידע כל התלמוד בע"פ והי' מל"ו צדיקים, ראוי הי' שהשכיבה עליו שורה חיבר כמה ספרים מגלה סודות עמוקים, הי' דורש כה"ת כולה בע' פנים. וידע כל הספרים ושואל ומשיב בכל עביבים.

בס' זרע קדש מצבתה אות ל"ח מובא שהגאון ר' משה סג"ל העלער הוא חתן הרה"ג האלוף המרומם מוהר"ר ר' משה אהרן אשכנז זצ"ל - שפירה - מפראג בן הגאון ר' שמואל שפירה הי"ד זצ"ל נכד לרש"י זצ"ל. ועיין גזע ד' סי' כ"ו.

ובהקדמת המו"ל פירוש התוס' יום טוב בראשונה מתוך הכ"י פראג שע"ז - ובעתק בהוצאות יכין ובועז - כתוב באות ג' בהגה"ה באי"ד "חברם מהר"ר יו"ט הבקרא ליפמאן וולרשטיין בר"ו בן האלוף כהר"ר נתן זלה"ה, בן בודע בשערים שמו האלוף מהר"ר משה וולרשטיין זלה"ה לוי העליר, חתן הישיש המרומם כהר"ר אהרן אשכנז יצ"ו פה ק"ק פראג. וכו' ונשלם בדפוס יום ד' כ"ג תמוז שנ"ה טוב"ה לפ"ק וכו'".

הג"ר משה הלוי עלה למרומים כ"ה שבט התי"ט.

יט. בן הגאון ר' אברהם סג"ל וואלערשטיין
מבני הקהתי משבט לוי

יט) בס' זרע קודש מצבתה אות י' איתא שהג"ר משה סג"ל העלער אב"ד דק"ק וואלירשטיין וכל מדינת אשכנז היה בן הגאון ר' אברהם סג"ל וואלירשטיין זצ"ל מבני הקהתי בן לוי.

ושם בהגה"ה אות ה' כתוב "כ"כ בהקדמת נכד המחבר ספר כתב יושר ודברי אמת משם הקדמות הילקוט שמעוני - דפוס פולנאה תקס"ה - ומשם מ"ר - דפוס פפד"א שנת גאולה תהי' תס"ה - יע"ש".

א י ל נ א - ד ח י י

גזע ג'

גזע א, דור א

גזע ג, דור ב-יא

משנת ה' אלפים תשל"ה

עד

שנת ה' אלפים ת"ן ליצירה

אילנא - דחיי

גזע ג'

<u>גזע א</u> - א בהום זאב דסלר

א. בן הגה"צ ר' אליהו אליעזר דסלר זצ"ל

<u>גזע ג</u>

ב. בן הרה"צ ר' ראובן דוב דסלר זצ"ל

ג. חתן הגאון מוהר"ר אליהו אליעזר גרודבנסקי מוילנא

ד. חתן הגה"צ ר' ישראל ליפקין - ר' ישראל סאלאנטער

ה. בן הגאון ר' זאב וואלף אב"ד גולדינגען ומעלז

ו. בן הגאון ר' אריה מזאגער

ז. בן הרב הגדול ר' ברוך

ח. בן הרב הגדול ר' ליב

ט. בן הרב ר' ישראל

י. בן הגאון הגדול ר' דוב בער אב"ד פלונגיאן

יא. בן הרב מהר"ר שעפטיל

גזע א'-א. הגה"צ מוהר"ר אלירזר אליעזר דסלר זצ"ל
גזע ג'-ב. בן הרב הצדיק ר' ראובן דוב דעסלער זצ"ל

ב) אא"ז הרב הצדיק מוהר"ר ראובן דוב בן ר' ישראל דוד בן ר' ישעיה בן ר' ברוך דעסלער נולד בשנת תרכ"ג בעיר הגמל ליבוי - על חוף ים הבאלטי שבקורלאנד לטביה. אביו הר"ר ישראל דוד היה סוחר אמיד ומנכבדי העיר ובדיביה. אחי רי"ד ר' אליעזר דעסלער קנה בניניים גדולים לצורך בית התלמוד דקלם בעיירה גרובין הסמוכה לליבוי כאשר הגה"צ ר' שמחה זיסל זצ"ל העביר את התלמוד תורה מקלם לגרובין. גם הר"ר ישראל דוד היה תורם תרומות גדולות להחזקת הבית. הר"ר ישראל דוד גם כן שימש בין יועצי הגרש"ז זצ"ל בעניני הת"ת וגם שלח אותו הגרש"ז זצ"ל לאור ישראל מסלבט זצ"ל לאשכנז להתיעץ עמו בעניני הת"ת.

הר"ר ישראל דוד שלח את בנו הרה"צ ר' ראובן דוב וגם אחיו הצעיר הר"ר גדליהו להתחנך בתלמוד תורה בגרובין תחת השגחתו ופקוחו של הגרש"ז זצ"ל. הרה"צ ר' ראובן דוב היה בן שתים עשרה בהכנסו לתוך הבית המרומם הזה ובשאר שמה עד הסגרו בשנת תרמ"ו. שמה עלה ובתעלה מעלה מעלה בתורה ומוסר, ובמנה בין תלמידיו הכי מובהקים של הגרש"ז. גם אחרי סגירת בית הת"ת בגרובין עבר הרה"צ ר' ראובן דוב לקלם והמשיך ללמוד שמה ביחד עם קבוצת תלמידי הגרש"ז הותיקים שהתרכזו מסביבו.

הרה"צ ר' ראובן דב דבק במשנתו של הגרש"ז ושיטת ת"ת דקעלם ועל פיה קבע את תכנית חייו. הוא עמל כל ימיו להכיר את כוחות בפשו והדותיו ולא פסק מלהיות מתלמד ומתחנך מבערותו ועד זקנותו.

בתגועת המוסר ח"ה בתולדות חייו - שעל מה שמסופר שם מבוסס הרבה מדברים אלו - מובא באריכות כל הקבלות שקבל בערבי יום הכפורים משנת תרמ"א עד שנת תרצ"א, משך יובל שנים, כולם להתעלות בפשית בתורה, במוסר, במדות והנהגות שבין אדם לחבירו. עניני הקבלות מדי שנה בשנה כפי שחלקם הוא בעצמו לפרטיהן הן: הלמוד, המוסר, תפלה וברכות, מנוחת המחשבה, אהבת הבריות, הנהגות טובות בכלל. וכו'.

הרה"צ ר' ראובן דב זצ"ל שמר כל ימיו על יום "עשירי קודש" כמקובל בין חניכי בית התלמוד הותיקים, וגם במנה כחבר בחבורת יחידי סגולה - תלמידי של הגרש"ז - הנקראים בשם "הדבק-טוב" - הד"ט - שהתקינו להם ביניהם לבין עצמם דרכי עבודה משותפת עפ"י תקנות קבועות וע"י אמצעים מסויימים לשם התעלות רוחנית.

אמרו שהגרש"ז אמר על הרה"צ ר' ראובן דוב שבירתו שמים הוא הגדול ביותר בין תלמידיו וכי היה כדאי כל ייסודו של בית התלמוד דקלם - בגללו בלבד.

הרה"צ דר"ד שלט על עצמו ועל מחשבותיו במלא מובן המלה ולא עשה תנועה קלה בלי מחשבה תחלה, ומחשבותיו בכל עת ובכל שעה היו מלאות תורה, מוסר וגמילות הסדים.

במצא אצלי הרבה מכתבי ידיו, ראשית כל העתקה מלאה בכתב ידו של כל שבעת מאות מאמרי הגרש"ז זצ"ל, הרבה מכתבים, ופנקס אחד ישן בושן שקראו "ספר הקטן" בו כחמשים עלים שרשם בתקופת למודיו בגרובין. קטעי רעיונות ותמצית מאמרים שונים ששימשו לו ככללים בחכמת המוסר ובעבודתו הרוחנית המעשית. הוא יגע ועמל על עצמו מיום עמדו על דעתו עד יומו האחרון ועבד ללא ליאות על מעמדו הרוחני בתורה ומוסר.

בשנת תרנ"א נשא את א"ז מרת העניא פריידל בת הגאון ר' אליהו אליעזר גרודנסקי מו"ץ ומראשי רבני ווילנא - חתן הגאון ר' ישראל מסלנט זצ"ל. בשנת תרנ"ב נולד להם בנם יחידם אאמו"ר הגה"צ מוהרא"א זצ"ל. לאחר בשואין התחיל הרה"צ ר' ראובן דוב לעסוק במסחר וניהל עסקים גדולים ולשם כך ישב גם לזמן מסוים בויבדאוזה שבקורלאנד אבל משפחתו נשארה לגור בקעלם, וה"בית תלמוד תורה" שבקלם בשאר תמיד ביתו הקבוע.

בשנת תרנ"ה י"א טבת בפטרה א"ז ע"ה ובזיווג שני נשא אא"ז את מרת פרומה רחל בת ר' יעקב רביבוביץ ז"ל מראשי ונכבדי עיר טלז. קבלתי מאאמו"ר זצ"ל בשנת תח"ש ס' גבעת שאול למזכרת ליום פגישתנו בניו-יורק אחרי המלחמה האיומה ועל השער כתב אאמו"ר זצ"ל "ששני פרקים האחרונים של ס' גבעת שאול בשמטו ע"י הצנזוריא הרוסית ובעתקו מדפוס ישן על ידי אמי מורתי שגידלה אותי כאם רחמני' מ' פרומה רחל בת ר' יעקב ז"ל רביבוביץ ובראש שורה א' מכת"י אדוני אבי מורי זצ"ל".

לאחר כמה שנים עבר הרה"צ דר"ד לגור בעיר הומל ברוסי' ביחד עם אחיו הנזכר הר"ר גדליהו ועסקיהם התרחבו בממדים גדולים. עסקו בעסקי יערות ובסוכנויות שונות וביבוא סחורות מחוץ למדינה ובעיקר בחמרים מיברליים - הוא הצליח במסחרו ובמנה בין עשירי המקום, למרות כל זה שמר בדייקנות על קביעות עתותיו בתורה ובמוסר ולא זז כמלא נימא מסדרי עבודתו הרוחנית בהתאם לקבלותיו מידי שנה בשנה. כאמור הצטיין בזה שהיה מסודר ויציב גם במחשבה ותוך עיצום טרדותיו ועסקיו היה מתפנה עתים מהכל ומרכז כל עיונו בתורה ומוסר. היו אומרים עליו שבכל עת ובכל שעה שהיית מעמיד אותו פתאום ושואל אותו מה הוא חושב באותו רגע, היה מיד משיב לך ובותן ע"ז תיאור מלא.

בהומל עסק ג"כ ביחד עם אחיו הר"ר גדליהו בצרכי צבור שונים בעיר וגם כשנקלעה לעיר בעיצומה של המלחמה - בשנת תרע"ה - עם זרם הפליטים, ישיבה שהורכבה בעיר ריגא מבחירי הישיבות הליטאיות בראשותו של הרב ר' יעקב כ"ץ אביו של הרב דב כ"ץ בעל תנועת המוסר, איכסן הישיבה

בביתו, וסיפק כל צרכיה, גם השתתף בהנהלתה הרוחנית ביחד עם הנ"ל ועזר להשליט בה את סדרי בית התלמוד דקלם. בימים אלו השתתף הרה"צ רר"ד זצ"ל בישיבה יום יום בתפלה ומוסר יחד עם התלמידים, ולא עוד אלא היה משמש להם כדוגמא בתפלתו החדורה יראה ופחד ובהשתפכותו הנפשית והתפעלותו הסוערת בשעת למוד המוסר.

לשיחותיו בישיבה נודעה השפעה רבה. הוא היה מבתח בשיחותיו את מדותיו וכוחות בפשו ש ל האדם ומגלה את סבוכיהם ומאבקיהם והסתמך גם על מקראות ומאמרי חז"ל. הרה"צ רר"ד היה מחונן בכשרון דבור עז ובכח תיאור והדברים היו מאירים ומבהירים. בגמר שיחותיו היה רגיל להגביר קולו תוך התרגשות ומטיף דברי תוכחה במרצים - דבריו שהיו יוצאים מן הלב, מלב דואב, מתוך כאב ומרירות היו חודרים ובוקעים עד תהום הנפש.

רצון יראיו יעשה - הצליח הרה"צ רר"ד זצ"ל להקטין את עצמו, והשתדל כל ימיו לאחוז בדרך "הצנע לכת", כך שהיה מעורב עם הבריות ולא ראו בחצוניותו כל שיבוי מאחרים, אמנם כן אלו שהכירו אותו ידעו שראשו של סוחר זה שקוע תמיד במחשבות של יראת שמים וכל מסחרו איבו אלא ארעי ועסקו העיקרי הוא ההתעלות הרוחנית. בתקופה זו התאכסן בביתו גיסו הגאון רשכבה"ג מרן ר' חיים עוזר גרודזנסקי זצ"ל שגלה מוילנא ושיתף את הרה"צ רר"ד לכל ההתיעצויות עם גדולי הדור שהיו מתכנסים בביתו ודנים על בעיות הכלל והפרט בשעת חרום זו.

בשבת לרע"ו עבר הרה"צ רר"ד עם הישיבה לעיר טולא לשבה, ובשבת תרע"ז תזר להולמל. לאחר המהפכה בשלטון רוסיא בשבת תרע"ז-ע"ח וכשגברו ידי הקומוניסטים התחילו להציק להעשירים ולהחרים את כספם. בימים אלו אבד הרב הצדיק ר' ראובן דב זצ"ל את כל רכושו והובו ובדרך נס הצליח לברוח בחייו ולאחר בדודים רבים הגיע דרך ארצות המזרח הרחוק לעירו עיר קעלם. בקלם התחילה תקופה חדשה בחייו כי מאז פטירתו של אא"ז הגה"צ רב"ז זצ"ל בשבת תרע"ה בשארה הת"ת בלי מי שעומד בראש והטילו עכשיו על הרה"צ ר' ר"ד זצ"ל לעמוד בראש הבית בעזרת דודבו הקדוש ר' דניאל מובשוביץ הי"ד ודודבו הגדוש ר' גרשון מיאדביק הי"ד, חתניו של אא"ז הרב"ז זצ"ל. תחת הנהלתו התכוננו הבית עוד פעם כבתחילה, אתוספי ספסלי בבי מדרשא, והרה"צ רר"ד ביחד עם עמיתו הרה"צ ר' ירוחם לבוביץ זצ"ל הצליחו לרומם את הרוח הקלמאי ולהחזיר להבית את זוהרו.

אם אמנם שהפסיד הרר"ד את כל רכושו ועסקים שונים שהתחיל לנהל ביחד עם אחיו הר"ר גדליהו לא הוכתרו בהצלחה יתירה, לא הסכים לקבל מחיתו מבית הת"ת בהתאם למנהג הקבוע במוסד זה בכל שנות קיומו.

שבותיו האחרונות של הרה"צ ר' ראובן דב זצ"ל היו רוויות תלאות וסבל רב. אשתו השניה מרת פרומה רחל הכבודה והאצילה ורבת החסד בפטרה עליו פתאום במקרה אסון מחריד כשנשרפה רח"ל בקומה בהשכמה להציג לו כוס חמין ביו"ד כסלו תרפ"ג.

בשנת תרצ"א עבר ללובדון לגור עם אאמו"ר זצ"ל ובני משפחתנו, ישב בלובדון כארבע שנים ובמשך זמן זה סבל יסורים גדולים אבל לא נתן להם להפריע את עבודתו בקודש, וכבראה מקבלותיו משנות שהותו בלובדון המשיך עבודתו בתורה במוסר ועבעודה רוחנית כימי קדם וביתר שאת וביתר עז.

ביום ג' י"ד טבת תרצ"ה השיב נשמתו אל על. והספידוהו אאמו"ר זצ"ל בבית מדרשו שבמנטגיו רוד בלובדון ולווהו קהל של אלפי איש ידידיו מוקיריו ומעריציו. מנוחתו כבוד בבית החיים של הפדרישון באדמונטון בלובדון, בלוק מו, שורה 1, קבר ב', לא רחוק מהאוהל של הגאון ר' אליעזר גורדון זצ"ל אב"ד ור"מ דטלז, ולכתחילה ללא כל ציון ומצבה כמנהג בני משפחתנו מאז ואנשי בית התלמוד דקלם - אמנם כן לאחר שלשים שנה בשנת התש"כ התאספו ידידי המשפחה בלובדון וביניהם מקרובי אא"ז הגאון ר' אליהו אליעזר גרודנבסקי זצ"ל מוילנא, ש"ב היקר באנשים מתושבי לובדון הבירה הר"ר אליהו אליעזר סקולסקי ז"ל והקימו מצבה גדולה על קברו ועליה חרות כדלהלן:

ישר באדם צדיק מושל ביראת אלקים, הי חסיד, הי עניו, מתלמידיו הותיקים של מחולל שיטת המוסר בקלם ה"ה הרב רבי ראובן דוב ב"ר ישראל דוד דסלר חתניה דבי בשיאה הגאון מרן רבי אליהו אליעזר גרודנבסקי מראשי המו"צ בווילנא רבתי וגיסו של גאון דורו מרן רבי חיים עוזר גרודזינסקי ממלא מקומו ומרא דאתריה, ותלמידו הסטוך של הצדיק הבאור המופלא בדורו מרן רבי שמחה זיסל מקלם זכר צדיקים וגאונים לברכה!

בתורת רבו היה חפצו ובשיטתו דבק מעודו ושרת את תבועת המוסר בכל אוגו ומאודו ובעת מלחמת העולם עת שדדה כל הארץ היה מחסה ומעוז לתורה ולמוסר ועומד לפניהם בפרץ ובכל מקום אשר גלה היה ראש וראשון בשרידים אשר תורת רבו גלתה עמו והרבה גבולו בתלמידים להרביץ שם תורה ויראה ולהגדיל תעודה ולהעריף לקחי המוסר ולהאדיר כל מדה חמודה.

ארץ רוסיא הרה וילדה, גרובין גדלה שעשועיה קלם תכבה כלי חמדתה וגויתו שבה פה לאדמתה ונפשו בטוב תלין כאשר לו יאתה.

נפטר בלובדון אור ליום ג' לסדר ויחי י"ב טבת שנת בי כבר רצה ה' מעשרך (תרצ"ה) לפ"ק בבית בנו הרב רבי אליהו אליעזר ז"ל שעשה לו שם כשם אחד הגדולים אשר בארץ בפעליו לתורה ולמוסר בגגיסטהד ואח"כ בבני ברק יע"א ושם מנ"כ. תנצב"ה.

כדאי ג"כ להעתיק מה שכתב הגה"צ משגיח ישיבת מיר מוהר"ר ירוחם לבוביץ זצ"ל, כששמע הידיעה המעציבה על פטירת אא"ז הרה"צ ר' ראובן דוב זצ"ל עמיתו מלפנים ומאז, במכתבו לאאמו"ר זצ"ל במשך שבעת ימי האבל כתב: "בסילוקו של אותו צדיק כבוד אביו ג"ע הרגשתי אבידת היותר קרוב לי אהבת אחים היתה ביבנו וסילוקו ממש ארגיש מאד וכל זמן שהוא היה חי היה נדמה לי כאילו שרש גזע רוח חייבו חי הוא הסבא קדישא זצ"ל, ובסילוקו נסתלק ממנו הכבוד והעטרה ורוח החיים של הסבא קדישא ג"כ נסתלק ממנו ונשארנו עזובים ובודדים".

להורי הרה"צ ר' ראובן דוב זצ"ל, הר"ר ישראל דוד דעסלער ורעיתו מרת חיבקא היבדא לבית דריבין, היו עוד בנים ובנות אחים ואחיות להרר"ד ואך הכרתי אחדים מהם. אחיו הדוד הרב ר' גדליהו זצ"ל ורעיתו הדודה מרת ברייבא - בת ר' אברהם אבא רובין - נכד הגאון ר' אברהם אבא פוסבולר אב"ד דוילנא - ורעיתו רייזא איזראעלסאן רובין - מקובנה. כל חייו של הר"ר גדליהו היו מעוטרים בעבודת ד' רצופה ובפעולות חסד מופלאות וביתם בקלם וקובנה היה בית של תורה וחסד למופת.

בתבועת המוסר ה' מביא הרב דב כץ עובדא אחת ממדת טובו וחסדו של הדוד הר"ר גדלי' זצ"ל. בימי התגוררותו בהומל בעלם מביתו גביע זהב וחשדו בסטודנט א' שהודה תוך בכי אבל טען שהי' זקוק להלואה לצורך למודיו ובטל הגביע להפקירו בתור נשכון ועם פרעון החוב יחזירנו. הדוד ר' גדלי' זצ"ל לא גילה הדבר לאיש כדי לא לביישו וקיבל עליו לתמוך בו כדי שיוכל להמשיך בלמודיו והודות למעשה טוב זה ביצל הדוד בסבובה של ההשגחה העליונה מהוצאה ליהרג כי כעבור זמן רב עלה אותו הסטודנט לשילטון הקומוניסטי וכאשר הואשם הדוד באי ציות לפקודות ובידון למוות ביצול בנס ע"י הסטודנט מאז.

הדוד הר"ר גדלי' זצ"ל נפטר בשבת תרצ"ח, הוא גם הפליא בימיו האחרונים בשכבו על ערש דוי בחיפוש דרכי תשובה ובאזהרות לב"ב בעניני חסד ורעות. להדוד הר"ר גדלי' זצ"ל והדודה ברייבא ג' בנות וב' בנים. הבכורה חבה אשת הרב ר' צבי לוין מלוליבעץ ומותיקי תלמידי התלמוד תורה דקלם בספו בשואה ביחד עם כל בני משפחתם באחוזה שבילי שע"י העיר שוקיאן בליטא הי"ד, והשני' רבקה אשת הרב ר' זיסל לוין משקודביל ג"כ מאברכי הת"ת בקלם הי"ד; בנם הרב ר' שמחה זיסל זצ"ל ששחל"ח ביום י"ט אדר תשי"ט בא"י ורעיתו מרת שרה ת' לאוי"ט ביחד עם כל צאצאי' - חבה אשת הרב ר' אברהם גרויבמן ומשפחתם שושבה אשת הרב ר' שמשון כהבא ומשפחתם חיים גדליה ורעיתו; והבחור אליהו אליעזר תלמיד ישיבת בריסק כולם מבני ברק; בתם דבורה אשת ר' אליהו אולשטיין שבאו זה לא מכבר לבני ברק מרוסי' הסיבירית ביחד עם בתם ברייבא וחתנם וב"ב, ובנם גדליהו. בנם ר' צבי שגם הוא בא לארצה"ק מסיביר ועכשיו מקום מושבו ביחד עם ג' בניו בישראל.

עוד שבי אחים להגה"צ דר"ד הכרתי ר' יהושע פלק דעססלער גבאי צדקה גדולה דוילנא ור' רפאל דעססלער מריגא. ואחותם הדודה אסתר אשת הרב הצדיק מוה"ר משה ב"ר מבחם שלמה גרדין ממיבסק ובאחרית ימיהם מירושלים עיה"ק תובב"א. לא זכיתי להכיר אותם אבל הרבה שמעתי עליהם על גודל צדקתם ויראתם, הם היו ההורים של מו"ר הרב ר' ישראל דוד גורדין ר"מ בישיבת אור תורה דוילקומיר - ואשתו רחל לבית הירשאוויץ בת הגאב"ד דיעלאק - ור' שלמה גורדין - ואשתו חי' לבית פקר מריגא. כולם ביחד עם משפחותיהם מסרו נפשם על קדוש השם בשואה ה' יבקום דמם.

במצאת אצלי תמונה משפחתית משנת תרב"ג בערך - מלפני שמונים ושתים שנה - ועל התמונה נראים ג' דורות, הסבא מו"ה ר' ישראל דוד דעססלער והסבתא חיבקא היבדא, והסבא הרה"צ ר' ראובן דוב והסבתא העצע פריידל, ועל זרועותיה אאמו"ר זצ"ל תיבוק כבן שנה בערך ומסביב להם כמה מבני המשפחה של הסבא מו"ה ר' ישראל דוד ז"ל.

קבלתי מאאמו"ר זצ"ל שכל אלו הנקראים בשם "דעססלער" בני משפחה אחת המה, כי מוצאם של משפחתנו היא, שאחד מאבות אבותינו היה בעל אחוזה גדולה בכפר "דעסעל" הסמוכה לליבוי בקורלאנד והוא היה איש עשיר ואמיד, וכשבא לעיר אמרו עליו הנה "הדעסעלער" בא, ומזה מסתעף השם דעססלער כי קבל עליו השם הזה כאשר הוצרכו לקבל שם משפחה ברוסיא בימים ההם. ודע ששם הכפר היה "דעסעל" עם שני "ס" ומפני זה ידוע במשפחתנו שרק אלו החותמים בשני "ס" המה צאצאי משפחת דעססלער. ועדיין נמצא אצלי הוותמת של הסבא הרה"צ מוהר"ר ראובן דוב זצ"ל ועליו שמו כזאת "ראובן דוב דעססלער".

ג. חתן הגאון מוהר"ר אליהו אליעזר גרודנסקי מו"צ בוילנא

ג) הגאון ר' אליהו אליעזר בן הגאון ר' יצחק שירוויבטער נולד בוילנא בירח א' דחוה"מ פסח שנת תקצ"א. ראשית חבוכו קבל אצל אביו הרב זצ"ל ובימי בחרותו למד גם בישיבת הג"ר ישראל מסלנט זצ"ל. בהיותו בן ח"י שנה בשנת תר"ט לקחו הגאון ר' ישראל לחתן לבתו המצויינת מ' מלכה היבדא, ומאת שבי המאורות הגדולים אביו ומחותנו קבל את אור התורה והדעת והלכה למעשה ולהוראה עד שבשנת תרט"ו במות זקן ההוראה בוילנא לקחו פרנסי העיר את האברך הרב ר' אליהו אליעזר להיות מו"צ תחתיו והוא רק בן חמש ועשרים שנה. ויצא שמו לתהלה בסדר הוראותיו בכל העניבים והריצו לו שו"ת מקרוב ומרחוק. היה גם חכם מדיני עד להפליא יועץ נבון ויודע להמתיק סוד בעניני הכלל - נבחר לאספת הרבנים בעיר הבירה בשנת תר"ל והיה מעמודי התוך בההשתדלות לטובת הכלל אצל הקיסר והממשלה כשדבר בעניני החנוך והדת ברוסיא.

הגרא"א זצ"ל היה ג"כ השליש הידוע שבשלש אצלו סכומים אדירים מכל אבשי וילנא והסביבה והוא עדיין צעיר לימים, ואמרו שהגיע לסכומים זל יותר משלש מאות רו"כ.

הגרא"א היה בן הגאון ר' יצחק גרודנבסקי הנודע בשם ר' יצחק שירוויבטער בהר"ר ארי' בהר"ר יהודה מרעמיגאלע בן יחיד להרה"ג ר' אריה הגדול מגיד מהוראדנא ורבו של הגאון הצי"ע בעל יסוד ושורש העבודה.

הג"ר יצחק שירוויבטער נולד בשנת תקס"א בעיר פאדזעלווע והיה חתן איש בגיד ובכבד מקצה העיר אבטאקאליע מווירשופע - מגרש וילנא - ר' אליעזר אפרים'ס, ושם אשת הגר"י העבא-פריידא, ואחרי מות חותנו הוכרח לקבל עליו עול רבנות עיר מצער שירוויבט ועל שמה בקרא ר' איצעלע שירוויבטער, ואח"כ קבלוהו למו"צ בעיר וילנא רבתי ושמה עלה השמימה ביום ש"ק כ"ד תמוז תרכ"ז.

הגאון ר' יהודה מרעמיגאלע אבי ר' אריה אבי הג"ר יצחק שירוויבטער דר בוילקומיר ואמרו עליו מכיריו כי לא פסק פומיה מגירסא וכמעט שלא ידע צורתא דזוזא ואשתו היתה מלומדת והיו להם ו' בנים וד' בנות וכולם היו מצוייבים בתורה וביראה וביחס, אחד מהם הוא הרב הצדיק ר' אלי' שירוויבטער, מבניו הרב ר' אשר ברמן הגר באחוזה אצל יבובה שבלימא והיה חוזר על הש"ס בכל שנה והיה הולך לחרוש והגמרא כרוכה על המחרישה; הר"ר גרשון אבי ר' יהודה, ר' אשר דב, ר' קלמן חייקל, ר' אבבר אייזיק, ור' זאב אבי ר' אברהם אהרן סקולסקי אבי הר"ר אליהו אליעזר סקולסקי מלובדון. ועיין גזע ג' סי' ב'.

קבלתי מאאמו"ר זצ"ל שהרא"א סקולסקי כתב שקבל מאבותיו שלהג"ר יצחק משירוויבט היתה מגילת יחס משפחתנו בטלית ותפילין שלו ובגבבה עם הסו"ת והצטער ע"ז כל ימיו, ועוד קיבל מאביו שמוצא המשפחה היא מהרה"צ ר' חיים ויטאל זצ"ל. ולהגאון ר' יצחק שירוויבטער אחות ושמה יעבטע אשת ר' יעקב ב"ר צבי הירש, אבי ר' יצחק אייזיק בן יעקב בעל אוצר הספרים.

ולהגאון ר' אליהו אליעזר גרודנבסקי זצ"ל אח הרב ר' עזריאל חיימוביץ ואשתו גרובא בת ר' יעקב מבויסק ב"ר שמואל דער חסיד, הר"ר עזריאל היה עילוי בפלא ובפטר בן ח"י שנים, שנה אחרי חתובתו. להם בת בלומא אשת ר' צדוק זילבער בעל אחוזה במושביק - היא בתגדלה אצל הגאון ר' אלכסנדר משה לפידות אב"ד דראסיין שבשאת לו אמה בזיווג שני. מבניהם יצחק, גרובא אם הרבנית מאבע סאלעוויציג ע"ה מבוסטון, שמואל אליהו, לאה, חבה, דיקל. וגם להגרא"א עוד אח בשם ר' משה'ל בפטר בבחרותו והיה עילוי, ושתי אחיות, האחת רחל אשת הר"ר שמעריל גורירון בהרב ר' משה יואל אבד"ק אביקשט בעל ראשי בשמים והאחות השניה

ברייגא דוידל אשת ר' אבא אידלזאן הבודע בשם ר' אבא שירוויבטער כי היה אב"ד זעלוע ושירוויבט. צאצאיהם בנם: ר' משה'ל דאוויד־אווסקי אבי יצחק, דוד, ורחל - ראהלע המפורסמת בשטוקהולם - שלחה כסף עבור הפליטים להג"ר חיים עוזר זצ"ל לוילנא בימי המלחמות - בנם ר' ארי' איידעלזאן אבי שרה, מרדכי בבלגי', רבקה בארון, וברייגא סמוגב, ובתם; רחל שבפטרה בילדותה ובתם; רישא אשת ר' הירש ליבוביץ אבי יצחק מפילבישוק, זאב, האדעל, חיה, קרייגא, איידעל אבעל ורחל ספיר. בבתם; חיה אשת הגאון ר' אברהם אהרן שצקס המפורסם בשם העילוי מז'עטל, ובפטר בן כ"ז שנה. מצאצאיהם; רחל אשת הר"ר אלי' ארעסט שו"ב במוסקבה, הגאון ר' משה שצקס אב"ד דלומזה ובסוף ימיו בניו־יורק, והרב ר' אהרן שצקס. בזיווג שני היתה חיה אשת הגאון ר' יצחק בלאזער הנודע בשם ר' איצעלע פעטערבורגער, תלמידו המובהק של הגאון ר' ישראל מסאלאנט. מצאצאיהם: הרב ר' שלמה בלאזער מירושלים, מרים א"ר אבא גולדברג שו"ב בבוסטון, ברייגא וחנה בשי הגאון ר' חייא מישקובסקי אב"ד דקריניק ובסוף ימיו בארץ ישראל, אבי הג"ר אליהו אליעזר מישקובסקי ר"מ ואב"ד דכפר חסידים, ר' שלמה מישקאווסקי בחיפה, הרב ר' דוד מישקאווסקי מנהל ישיבת כפר חסידים וחנה אשת המנוח הגאון ר' נח שמעבוביץ זצ"ל ר"מ דכפר חסידים.

להגאון ר' אליהו אליעזר גרודנבסקי היו שתי בנות הבכירה לאה אלטע אשת הגאון הגדול רשכבה"ג מרן רבנו חיים עוזר גרודזינסקי ממלא מקום חותנו בוילנא - הרבנית לאה אלטע בפטרה כ"א שבט תרפ"א - והגרח"ע בפטר בוילנא ה' מנחם אב ת"ש - ולהם בת מלכה'לע שבפטרה בילדותה. ובתו השני' של אא"ז הגרא"א היא א"ז העצע פריידל אשת אא"ז הרב הצדיק מוהר"ר ראובן דב דסלר זצ"ל בפטרה י"א טבת תרב"ה. עיין בסימן הקודם.

אא"ז הגאון ר' אליהו אליעזר גורדנבסקי שימש כמו"צ בוילנא כשלושים ואחת שנה ובפטר בעש"ק כ"ח ניסן תרמ"ז בן ב"ו שנים, ומקץ אחד עשר שבועות אחרי פטירתו מתה גם אשתו הצדיקת א"ז הרבנית מלכה היבדא ביום א' ח"י תמוז תרמ"ז.

קבלתי מאאמו"ר זצ"ל ששם משפחת הגרא"א זצ"ל היתה גרודנבסקי ולא גרודנסקי כפי שכתב ד"ה שטייגשניידער בספרו "עיר וילנא".

ד. הגאון הצדיק הרב ר' ישראל ליפקין מסלנט
הנודע בשם ר' ישראל סאלאנטער

ד) אא"ז הגאון הצדיק ר' ישראל ליפקין מסלנט, נולד ביום השבת קדש ששה לחדש מר-חשון בשנת תקע"א בעיר זאגער בפלך קובנה, היא עיר מולדתו של אביו הגאון ר' זאב וואלף בה"ר אריה ליפקין מגזע משפחה מיוחסת שהולידה רבנים גדולים ומפורסמים במשך שנות ה' אלפים ת'-ת"ר ליצירה.

עוד בילדותו הצטיין הג"ר ישראל בכשרונות נפלאים ובתשוקתו העזה ללימוד התורה. אביו הג"ר זאב וואלף היה מרביץ תורה בזאגער ובין תלמידיו במנה גם בנו הנחמד ובעודנו בן עשר כבר היה דורש לפני קהל לומדים פלפולים חריפים וחילוקים דרבנן. בהגיעו לגיל של שתים עשרה שלח אותו אביו לעיר סלנט ללמוד אצל רבה של עיירה זו הגאון הגדול הרב ר' צבי הירש ברודא זצ"ל - עיין גזע א' אות ז' וגזע ב' אות י' - הגאון ר' צבי הירש ברודא היה גאון עצום מתעמק בעיקר בדברי התוספות ופסקיו הוציא משם ומשום כך כבוהו בשם "ר' הירשל תוספות" והגאון רבנו עקיבא איגר זצ"ל היה קוראו "הרבי הגדול רבי הירש". הגאון הזה הכיר את כשרונותיו המצויינים ורוחו הכביר של תלמידו הצעיר ויחבבהו מאד, למדו בעצמו ויורהו דעת למצא בתיבות התלמוד בכל ששה סדריו. אחרי שנים אחדות של למוד התורה מתוך שקידה רבה יומם ולילה רכש לו ר' ישראל בקיאות נפלאה ורבו הג"ל כנה לו אז בשם "האלפס הקטן". ועוד יותר מגודל בקיאותו הצטיין הרב הצעיר ר' ישראל בחריפות נפלאה, והחל אז להגיד חדושי תורה ופלפולים לבלול את כל הש"ס התוספות והפוסקים כמרקחת וגדולי הדור השתוממו על המראה הנפלאה הזאת. ולא רק בכשרונותיו העצומים הצטיין ר' ישראל אלא גם כן ביושר לבבו ובצדקתו וכבר אז היה רגיל להתבונן אל כל אשר יעשה בנפשו פנימה בין בין אדם למקום ובין בין אדם לחבירו.

לאחר זמן מינה הגרצה"ב את הג"ר ישראל להגיד שעורים בבית המדרש הסלנטי ושיגר גם את תלמידיו המובהקים לשמוע את פלפוליו.

בהגיע אא"ז הגה"צ ר' ישראל לגיל ארבע עשרה בא בקשרי שדוכין עם א"ז מרת אסתר ע"ה בת ר' יעקב הלוי אייזענשטיין, אחד מנכבדי העיר סאלאנט ומגזע השל"ה הקדש - המכונה ר' יעקב יענטעס. צאצאי משפחת אייזנשטיין ספרו שהג"ר ישראל הובטח ע"י ר' יעקב בדוניא של שלש מאות רובל, ביתתיים בדלדלו עסקיו של ר' יעקב ולא היה באפשרותו למלא הבטחתו. אחד מעשירי המדינה בשמעו זאת פנה תיכף לר' יעקב בהצעה שיקבל ממנו עשרת אלפים רובל על מנת שיותר על השידוך לטובת בתו. ר' יעקב נסע לזאגער למחותנו הגאון ר' זאב וואלף, גילה לו מצבו ואמר

שמוכן לסלק עצמו מהשידוך לטובת ר' ישראל בכדי שיוכל לישא את בתו של אותו עשיר ולקבל עשרת אלפים רובל בדוביא. הגאון ר' זאב וואלף לא שם לב לדבריו קרא לרבנית לאה'לע המפורסמת ושתו ביחד "לחיים" למזל טוב, וקבעו את יום החתונה. כשמונה עשרה שנה ישב הגה"צ ר' ישראל בסלנט והקדיש כל עתותיו ורגעיו לתורה ולתפלה. אשתו היתה עוסקת במסחר ודואגת לפרנסת הבית והוא היה כולו מוקדש לתורה, ובעודו בנערותו כבר התפרסם כאחד מגדולי וגאוני הדור. בעיקר יצאו לו מיבוטין בדרך פלפולו המיוחד, והג"ר יצחק בלזר זצ"ל ב"אור ישראל" כותב "הוא האיר אור חדש בדרכי הלמוד והעיון, והראה בפלאות אשר גדולי הזמן השתוממו על המראה הגדול הזה".

בלמדו בבית המדרש בסלנט פעם בפל מבטו על דרכיו המיוחדות של איש הפלא ציס"ע ובחבא אל הכלים הרב ר' יוסף זונדל זצ"ל, התחיל להתבונן על דרכיו ועבודתו בקדש וסופר צעדי רגליו וכשהלך על פני השדה ללמוד ולחזור דברי יראה ומוסר, היה הולך אחריו בהחבא להתבונן ולשמוע מוסרו הטוב. פעם הרגיש בו ר' זונדל, קרא לו ואמר "ישראל למד מוסר ותהא ירא שמים". המקרה הזה פעל פעולה עצומה על נפשו הרכה של ר' ישראל ועורר בה מהפכה שלמה. והוא עצמו סיפר "כי כאשר שמע את הקול יוצא מרבו על צווי למוד המוסר הנה כאש בוערת ירדה תוך חדרי לבו". ומאז דבקה נפשו ברבו ר' זונדל ולא זזה ידו מתוך ידו עד עלותו של ר' זונדל לארצנו הקדושה - הוא נפטר בירושלים עיה"ק תובב"א בשנת תרכ"ו - מאז החל לעלות במעלות היראה ובכל גאונותו וחריפותו התמסר להבין ולהשכיל את דרכי עבודת ד' ולהעמיק ולהרחיב את עבודת המוסר.

בשנת ת"ר קיבל הזמנה מנכבדי ופרנסי עיר וילנא להיות ראש ישיבת ר' מיילא אחרי שהגאון ר' מרדכי מלצר עזב את משרתו כר"מ בישיבה הנ"ל ופתח ישיבה אחרת בא' ממגרשי עיר וילנא. ובתולדות הגר"מ מעלצער בהקדמת ספר תכלת מרדכי הנדפס ע"י הגרא מריוש איש וילנא מובא שהגרי"ס שאל את רבו הג"ר צבי הירש ברודא זצ"ל איך להתנהג עם הזמנה זו, והגרצה"ב הכריע שמכיון שהגר"מ מלצר עזב את המשרה עליו לקבל את ההזמנה. ובכן בא הגרי"ס לווילנא ומצא שם כר נרחב לעבודתו, ויחל לעבוד ולפעול בקדש, חי שם בכבוד גדול אעפ"י שהיה בורח מן הכבוד, גאוניותו ועבודתו יראתו וצדקתו הביאו לידי כך שאנשי וילנא חשבו אותו - אם אמנם שצעיר היה - כראש וראשון בעיר.

כעבור זמן מה הרגיש הגרי"ס שחברו רבי מרדכי מלצר מקופח קצת על ידו אם כי באופן בלתי ישיר לא התחשב הגרי"ס עם כל ערכה של משרה משובה זו, כר"מ בישיבת ר' מיילא המפורסמת, ומיהר להסתלק ממנה. שני גאונים אלו בשארו קשורים בקשרי אהבה וידידות עד יום מותם ולא כמו שמובא ע"י המחבר ספר "עיר וילנא". ועיין בהקדמת לס' תכלת מרדכי כנ"ל.

הגרי"ס עבר ללמוד בפרישות בבית המדרש שבמגרש זריצה, שם הגיד גם את דף הגמרא לפני מתפללי בית המדרש ואז התלקטו אליו תלמידים רבים גדולי תורה ויראה ובוסדה שם על ידו ישיבה מפוארה. הגר"י בלזר ב"אור ישראל" כותב "רבי ישראל הרביץ שם תורה לעדרים והיה מגיד שעורים מידי יום ביומו. שם פתח את אוצרו והראה את כוחו ואת ידו החזקה בכל מקצועות דרכי הלמוד והעיון הן בפלפול וחריפות ובדרכי הפשט והן בעומק ההלכה וכן הורה דרכי הלמוד למעשה והראה בפלאות להוציא פנינים דינים מחודשים."

בשנת תר"ח בערך הגיד שעור במס' חולין בלי רש"י ותוס' ובמשך שנה עבה כחמשה עשר דף ולכל שעור היו צרכים כל ש"ס או לכל הפחות חצי ש"ס. אחרי אשר הגרי"ס התפרסם בוילנא לראש וראשון שבחבורה התחיל לאסוף חבורות גדולות בבתי המדרשות שבעיר ולשאת באומים על יראת ד'. מפליגים לספר על כשרון דבורו, היה דורש בקול עז ובהתרגשות עצומה ולוהטת ודבריו היו חוצבים לבבות ומרוממים את הקהל לידי התלהבות רבה.

הגרי"ס הדריך את העם באמצעות דרשותיו בשמתו המוסרית והרחיב את הדבור על מדות האדם ועל הכוונות והמחשבות הטהורות.

בוילנא הניח הגרי"ס היסוד לתנועת המוסר ביסוד בית המוסר הראשון בחצרו של רבי זלמן ברבי אוריה. הגרי"ס היה מרבה שיחות מוסריות גם לפני לומדי ישיבתו שבבית המדרש שבזריצה. תלמידו ר' שניאור זלמן הירשוביץ אב"ד דגאלדינגען אסף אחדות מהן ששמע מפיו באותו בית המדרש בשנות תר"ה-תר"ו והעלן על ספר "אבן ישראל" בהסכמת הגרי"ס רבו.

בקיץ שנת תר"ח כשפרצה מגיפת החלי-רע בוילנא הרים הגרי"ס כשופר קולו להשמיע את מדברותיו הנלהבות לחזק הלבבות שאיש לרעהו יאמר חזק, ושיעזור אחד לשני בכל לבבו בנפשו ומאודו. בימי המגיפה התיר לחלל את השבת ובערב יום הכפורים תר"ט פרסם מודעות בכל בתי כנסיות שבעיר "לא להתעצות ביום הקדוש והנורא הזה, לקצר בפיוטים, ללכת לטייל בחוצות העיר לרוח היום ולהושיע אפש את רעהו בכח ובכסף עצה", בחשש שלא יצייתו אותו הקהל מפני אימת יום הקדוש עלה על הבימה בבית הכנסת הגדול כתום תפלת שחרית ויש אומרים שהוציא יין ועוגות, קידש ואכל לעיני כל הקהל ויש אומרים בשם עד ראיה ר' שמעון שטראשון ז"ל שהגרי"ס הכריז שמותר לאכול אבל לא אכל בפרהסיא לעין כל.

בתחלת שנת תר"ט עזב הגרי"ס את וילנא באופן פתאומי אחר שנוסד ע"פ פקודת הממשלה הרוסית בית מדרש לרבנים ורצו להציע להגרי"ס שיקבל את משרת המשגיח הראשי ומורה לתלמוד במוסד זה מטעם הממשלה. הגרי"ס בעיבו החדה ושכלו הבהיר הבין מיד כי מזה לא תצא תורה לישראל מיאן לקבל עליו את המשרה הזאת, בהיותו חרד לכבודה של מלכות התחסק בלילה ועזב את וילנא בטרם יקבל את פקודת הממשלה באופן רשמי ויבא לגור בעיר קובנה.

בראשית בואו לקובנה שמו עליו בכבדי העיר את משרת מנהל עניני הקהלה היהודית, אולם עוד באמצע השנה הראשונה התפטר הגרי"ס ממשרה זו בראותו כי עבודת הקהל וטרחת הצבור מבטלות אותו מהלמוד ומרחיקות אותו מהמטרה העיקרית אשר שם לו בחיים להפיץ את מעייבות למוד המוסר חוצה.

בעזרת הגביר ר' צבי בביזר יסד הגרי"ס בקובנה בית מדרש וישיבה לפרושים ללמוד גפ"ת מוסר ומדות. כמעשהו בוילנא יסד גם בקובנה בית המוסר מיוחד הנודע בשם "בית המוסר" שהיה פתוח בכל עת וזמן לכל מי שרוצה לבא ולשפוך שיחו ונפשו לפני ד'.

הגרי"ס נהג אז בקובנה ישיבה גדולה ומתלמידי אותה תקופה במנה גם אא"ז הגה"צ ר' שמחה זיסל זצ"ל. הלומדים שמה היו אברכים וגדולי תורה מפורסמים ומספרם הגיע עד למאה וחמשים איש.

הגרי"ס פרק מעליו לגמרי בתקופה זו את עול צרכיו הגשמיים והשקיע את עצמו בראשו ורובו להפצת התורה והמוסר ועבד למטרה זו בלי הרף יותר מכפי כוחותיו. תשע שנים התגורר בקובנה ובשבתו שם לא הסיח את דעתו גם מוילנא ודאג גם לנטיעי המוסר אשר נטע שם.

הגרי"ס לא הסתפק בפעולותיו לתורה ומוסר ברוסי' לבד ושאף להחדיר את רוח המוסר למדינות הסמוכות כי ראה בזה הצלת היהדות.

בשנת תרי"ז חלה הגרי"ס ובעצת מקורביו נסע לעיר הלברשטדט לדרוש ברופאים ומאז השתקע בגרמני'. מהלברשטדט נסע לקניגסברג והרבה להשתדל לטובת רעיונו ליסד בתי מדרש לתורה ומוסר. בשנת תרי"ח הדפיס בקניגסברג את "אגרת המוסר" שלו המפורסמת בעולם שם ביחד עם ספר תומר דבורה.

בשנת תר"כ מוצאים אנו את הגרי"ס בעיר ממל ושם יסד בית מדרש מיוחד עם קבוץ של אברכים פרושים שישבו יומם ולילה על התורה והעבודה. גם הרבה לדרוש ולתת שיחות והרצאות בתורה ומוסר לפני קהל בעלי בתים בפרט בלילי שבתות ובשבתות אחרי הצהרים. בימי הימים הבוראים היה מרבה לדרוש לתשובה ותיקון המדות.

בממל ישב הגרי"ס זמן רב ועורר מהפכה בעיר וכל הישוב היהודי הושפע ממנו, וחיבב את קהל שומעיו בדרך המוסר. בשנת תרכ"א התחיל להוציא לאור את השבועון שלו "התבונה" מוקדש לתורה ולמוסר, שבו השתתפו מחוץ להעורך כל גדולי הדור. רק שנים עשר גליונות יצאו לאור משבועון זה אבל חיש מהר אזלו מן השוק ורק טופס א' מכל א' מי"ב גליונות אלו נשארו בספרית משפחתנו ששלח ש"ב הד"ר דוד סידרסקי מפריז נכד הגרי"ס זצ"ל לאאמו"ר זצ"ל לובדובה בשנת התר"צ. את מאמרי הגרי"ס בהתבונה הדפיס הר"ד סידרסקי הנ"ל בספר מיוחד בשם אמרי ביבה בורשה בשנת תרל"ו, ובכלל בו גם עוד קצת ממאמרי ותורת הגרי"ס זצ"ל. גם ספר יקר-מציאות זה שלח אליבו הר"ד סידרסקי הנ"ל למתבה ושם בשער

שיר בחרוזים אלי. עוד ספר הלכה נדפס בירושלים בשם חוט המשולש המכיל תורת הסבא הג"ר זאב בן ארי', בנו הג"ר ישראל, ובן הבן הג"ר יצחק אב"ד קראז ובאחרית ימיו בירושלים עיה"ק תובב"א.

הרבה מכתבים בשארו מהגרי"ס זצ"ל רובם ככולם כבר נדפסו אבל יש מהם אצלנו כמו ט"ו מכתבים כתובים בעצם כתב ידו שבשארו במשפחתנו, רובם בעניינים פרטיים ומשפחתיים. ואמו"ר זצ"ל הדפיס כמה מהם בירחון שערי ציון שהופיע בשנת תרצ"ג בירושלים.

גם אחרי שקבע הגרי"ס דירתו בעיר ממל היה נוסע לעתים קרובות לעיר וילנא וישב שם בבית חתנו אא"ז הגאון ר' אליהו אליעזר זצ"ל. בקירוב לשנת תר"ל ישב בוילנא שנתיים רצופות ולמד בעלית קיר שבבית המדרש "קלויז יאגירעס" והמשיך שם עבודתו הברוכה להפצת תורה ומוסר.

ביום י"ד אלול שנת תרל"א מתה עליו אשת נעוריו א"ז הרבנית אסתר ע"ה ויתאבל עליה כל ימי חייו. א"ז היתה אשה גדולה חכמה ויראת אלקים וסייעה הרבה בפעולותיו, וכאשר מצא בין חפציה צרור כסף אשר חסכה קמעא קמעא מהוצאות הבית לא רצה ר' ישראל להנות מהכסף ויצו לחלקם לעניים.

בשנת תרל"ז נוסד בקובנה ע"י הגרי"ס זצ"ל בית מדרש לאברכים, מוסד תורני מסוג חדש אשר יצאה ממנו השפעה מרובה בהפצת תורה ומוסר לעולם כולו.

בשנת תרמ"א פנה להגרי"ס ידידו ד"ר שטרנהיים שישב אז בפאריז שיבוא לשם בכדי לארגן את יהודי ליטא ופולין שגרו בעיר ההיא ושהיו כעדרי צאן בלי רועה. הגרי"ס ז"ל למרות היותו אז בן שבעים בעתר לבקשת ידידו ובא לפאריז וישב שמה כשבוע וחצי וגם הצליח להכניס רוח חיים של תורה ומוסר בין יהודי רוסי' ופולין ולסדר להם קהלה מיוחדת. יש מכתב שכתב הגרי"ס לחתנו הג"ר אליהו אליעזר זצ"ל מתקופה זו ובו הוא מספר שנפל מהמדרגות וב"ה שלא קרה לו דבר ואמר שהיה בטוח בזה כי הלא אין לו שום פניה עצמית לישובו בפאריז וכל ישובו בעיר הזאת הוא רק לטובת הכלל.

בקיץ תרמ"ב שב הגרי"ס לגרמני' וקבע את דירתו בקניגסברג והשתדל שמה עוד פעם בהפצת התורה והמוסר בקהלת יהודי רוסיא שנשארה עזובה אחרי פטירת רבם הגאון המלבי"ם זצ"ל.

אחרי חדשים אחדים נפל למשכב וביום כ"ה שבט שנת תרמ"ג גוע ויאסף אל עמיו תנצב"ה. להגרי"ס ארבעה בנים ושתי בנות: א) בתו א"ז מלכה היבדא אשת הגאון ר' אליהו אליעזר גרודנבסקי, מו"צ בוילנא; ב) בנו ר' שמואל אדלר סוחר ידוע בקובנה; ג) בנו ר' אריה ליב רב בעיר ברעזנע; ד) בתו האדע ליבה בזיווג ראשון אשת הרב ר' אהרן סידרסקי מגרודנה, אבי הד"ר דוד סידרסקי מפאריז, ובזיווג שני אחרי שנתגרשה מהרב סידרסקי

הב"ל אשת הרב יעקב מאריינו מגרודנה; ה) בנו הג"ר יצחק רב בקראז ופרוסניץ ונפטר בירושלים, הג"ר יצחק היה חתן הרב ר' יחיאל מיכל ליפקין מסלבט אחי הגרי"ס זצ"ל; ו) בנו ר' יום טוב ליפמאן בודע בשם ד"ר ליפקין היה גאון בחכמת החשבון אבל לא האריך ימים וביום ט"ז אדר ראשון תרל"ה מת אחרי מחלה קצרה בהיותו רק בן כ"ט שנה.

בין מכתבי הגרי"ס זצ"ל אשר העתיקם אאמו"ר זצ"ל במצא מכתב שכתב הגרי"ס בקובנה מיום יוד מבחם אב שנת תרכ"ה ומזה אפשר לראות איך שהצטער הגרי"ס ע"ז שבנו הב"ל הלך ללמוד באוניברסיטה וז"ל המכתב אות באות.

שלו' לכבוד ידידי המשכיל יר"א גביר נכבד להה"ח וכו' ר"מ פישעל לאפין הכהן יחי' לברכה.

אם כי מצד המוסר מהראוי להתרחק להיות שואל בפה, אכן עת לכל חפץ וכאשר יד הזמן החדש נגעה ביד בני לעשתה פרי' אשר כבר התחיל לילך בהאוניווערזיטעט בק"ב למורת רוחי וכאב אנוש ממש עד נפש יגיע. וב"ה עלה בידי למצוא פשר בדבר אשר יעזוב את השטודיום בהאוניווערזי-טעט בתנאי אשליש עבורו סך נכון להשקיט דציונו המשתוקקת לפרנסה ברחבה ובזה יוסר בע"ה המכשלה הגדולה מבית ישראל לזאת אמרתי ומצאתי נכון לכתוב לכבודו ולבקשו אולי יעלה בנדבת לבבו להיות לי למשען כסף ולא יהי' קצף בישראל. וע"י המוכ"ז ידידי הגביר כו' מ' יחזקאל שפירא יחי' בנקל להגיע אל ידי את אשר ימצא כבודו לטוב. ידידו דו"ש ומברכו בכ"ט ישראל מסלאנט.

ובכתבי אאמו"ר זצ"ל מצאתי כתוב צאצאי הגרי"ס זצ"ל בסדר דלהלן: ר' יצחק, ר' ליב, ר' שמואל אדלר, ליפא מלכה היבדא, הדא ליבע.

הגרי"ס לא רצה בשום אופן להצטלם ולא בשאר שום זכרון מדמות דיוקנו וזה תבניתו - לפי נכדו הד"ר דוד סידרסקי הב"ל במאמרו הנדפס בהיהודי בשנת תרצ"ז "קומה ביגונית, יפה תואר עם פנים מאירים, זקנו מגודל וקווצותיו תלתלים, שיחתו היתה בנעימות והיה מקבל תמיד את כל אדם בסבר פנים יפות".

יש אצלנו תמונה מבן הגרי"ס הג"ר יצחק אב"ד דקראז וקבלתי מאאמו"ר זצ"ל שקיבל מאבותיו שהיה דמות דיוקנו של הג"ר יצחק כמו אביו הגרי"ס זצ"ל. גם ראיתי בחוברת שערי ציון מכסלו-שבט תרצ"ג המוקדש לזכרו של הגרי"ס זצ"ל במאמרו של הרב ר' אבא יעקב הכהן ברוכוב מירושלים זצ"ל וז"ל: "אבל דבר אחד אבי רוצה לציין בזה לדורות שאבי הגבר שזכיתי כמה פעמים ליהנות ממאור הפנים שלו מאור קדושת תורתו וצדקתו לא אוכל לשכוח את הרשמים העזים שהשפיעו עלי פגישות וראיות פנים אלה. בכרת היתה דבקות מחשבתו התדירה בהשי"ת ועומק עיונו בסלילת דרך ישרה לאהבתו ויראתו ית"ש להורות דרכי תשובה ליחיד ולרבים".

וגם הג"ר צבי פסח פראנק ראב"ד דירושלים זצ"ל במאמרו שם וז"ל "וגם אבי בטל ילדותי זכיתי לראות אור פניו ואם כי אז עדיין לא הגעתי לידי מדה זו להבין ולהרגיש את ערך גדלו וגאון עוזו אבל עכ"ז תוארו החצון עדיין כמו חי בצב לנגד עיני, פניו המאירים מלא זיו ומפיק בוגה ועוד טרם פג ולא במחה מעל לוח לבי רוב ההתרגשות שהיה לו בשעה זו שהייתי צופה ומביט במאור פניו אשר זה היה לעד באמן על גדולת נפשו הטהורה ועל עמק מחשבותיו הקדושות וכל עין רואה שלא הפסיק אף רגע מלעיין ולהעמיק בעיובי קדש".

וזאת נוסח המצבה שעל קבר הגרי"ס זצ"ל בקניגסברג שבאשכנז:

מצבת ה' גאון ישראל זצ"ל לפ"ק.

יחיד היה בזמנו בתורה ובמדות
שבי אין לו במעשיו הנחמדות
רוסיא תזעק איה בחירי ישראל
אשכנז תען ב"הר המלך" חובה בצלי
למותו תקונן האמת כי נעדרת

לבו ידו פיו קדש ישראל נפש יקרה ה"ה הגאון האדיר בזר תפארה, הרביץ תורה ומוסר יראת שדי וידרוש טוב לעמו באהבת אש דת מוה"ר ישראל סאלאנטער זצ"ל מווילנא בה רבץ תורה ובקאוונא ובמעמעל ובפאריז, בעהמ"ח ספר תבונה אמרי ביבה עץ פרי, בן הרב הגאון ר' זאב וואלף אבד"ק טעלז בעה"מ חידושי בן אריה על הש"ס.

נולד בשנת תק"ע מת בעש"ק סימן יפה לו והוא כ"ה שבט שנת גמר"ת תבצב"ה.

ה. בן הגאון ר' זאב וואלף ליפקין מזאגער
אב"ד גאלדינגען ושעלז

ה) הגאון ר' זאב וואלף ליפקין הנודע בשם "הג"ר זאב בן אריה" הרביץ תורה לתלמידים והגיד שעור לבעלי בתים ובני תורה בבית המדרש הגדול דזאגער חדש, ובערך בשנת תק"ץ נבחר לאבד"ק גאלדינגען ואח"כ בעיר טעלז והיה שם אב"ד כ' שנה עד פטירתו בשנת תרי"ח.

אשת הגרז"ו היתה הרבנית הצנועה והחסודה מרת לאה בת הרב ר' יצחק ומובא מנכדה הג"ר יצחק ליפקין בן הגרי"ס זצ"ל אבד"ק קראז שהיתה מופלגת וחריפה בתלמוד וצדקת גדולה וזקני טעלז מזכירים שמה לטוב, והרבה ספורים מספרים אודותה.

הגרז"ו היה גאון בתורה וחיבר כמה חבורים, הגהותיו על הש"ס והרמב"ם בשם "הגהות בן אריה" נדפסו בש"ס ווילנא ע"י בכדו הג"ר ארי'

ליב אבד"ק קרעטינגא. נמצא אצלנו כמה מחבורי הגרז"ו בכתב ידו והם חבורים על הלכות גדולות, ספר העיטור, שו"ת הגאונים, שו"ת הכיף, וגם ס' בשם "קול בן אריה" ובו ליקוטים מחדושיו על חו"מ עם הסכמה משבת "ישורן" ע"י הגאון הגדול ר' צבי הירש ברודא אבד"ק סאלאנט. מספרים שכאשר למד הגרי"ס זצ"ל אצל הגרצ"ה ברודא אב"ד דסלנט הקפידה הרבנית ואמרה להגרצה"ב עד מתי תטפל בבן המלמד אשר זה לי לטרחה ולמשא, הגרי"ס זצ"ל כששמע דברי הרבנית לא היה יכול להתאפק ולשמוע בעלבון אביו עבה ואמר "שאותו מלמד הוא למדן יותר גדול מרב אחר". אחר זמן בקר הג"ר זאב וואלף אצל הגרצ"ה ברודא וכבהוג סח עמו בפלפולי תורה. הגרצה"ב התפעל מגאוניותו ואמר לאשתו הרבנית, ראי את הקפדת על ישראל שאמר שאביו יודע ללמוד יותר מרב אחר הלא כבים דבריו הוא יודע ללמוד יותר ממני.

להג"ר זאב וואלף ד' בנים: א) הג"ר ישראל מסלנט; ב) הרב ר' ידידי' ליפמאן ליפקין, בזיווג ראשון אבי הג"ר אריה ליב אב"ד דקרעטינגא בעמ"ס אור היום, דברי ידידי', חידושי מהרא"ל, ואבי האדע מלכה אם פריידה אשת הרב ר' צבי הירש פרבר מלובדון, ובזיווג שני אבי ר' סנדר ליפקין משאועל אבי ר' ידידי' ליפמאן ליפקין מחיפה; ג) הרב ר' יחיאל מיכל ליפקין מופלג בתורה ודרשן מפואר בפטר בסאלאנט, בתו שרה רבקה אשת הג"ר יצחק ליפקין בהגרי"ס; ד) הרב הנגיד ר' יצחק ליפקין סוחר גדול בזאגער ולזקבותו ישב רק על התורה ועל העבודה ונפטר בזאגער בערך בשבת תרמ"ז, בתו האדע דבורה אשת הג"ר אריה ליב ליפקין אב"ד דקרעטינגא הב"ל.

יש אצלנו תמונה גדולה מהגרז"ו, צלום מתמונה שצייר בעפרון בנו של הגרז"ו הרב ר' ידידיה ליפמאן הג"ל לאחר פטירת אביו. הציור עדיין ראיתי בשאועל אצל בנו ר' סנדר ליפקין הי"ד ולדאבוננו נאבד בשואה בשנות תש"א-ה'.

בספר שו"ת עטרת יצחק להג"ר יצחק אייזיק משאועל סי' קכ"ג מובא שו"ת מהגרז"ו משנת תר"ה.

קבלתי מאאמו"ר זצ"ל שהג"ר זאב וואלף זצ"ל אב"ד טעלז היה הראשון שלקח את השם ליפקין לשם מש פחתו כאשר יצאה הפקודה מממשלת רוסי' שעל כל א' וא' לקחת שם משפחה.

הג"ר זאב וואלף בן אריה נפטר ביום ה' סיון שנת תרי"ח.

ו. בן הגאון ר' אריה

ו) כתוב אצלי מאז שהגאון ר' אריה אבי הג"ר זאב וואלף היה מו"צ בזאגער ישן אבל יתר תולדותיו לא בודעו לי.

ז. בהרב הגדול ר' ברוך

ז) באחד מספרי הרב צבי הירש פרבר מלובדון בכד הג"ח ידידיה ליפא ליפקין בהג"ר זאב בן אריה ראיתי כתוב שהגאון ר' זאב וואלף אב"ד דטעלז היה בן הג"ר אריה בהרב הגדול ר' ברוך בהרג הגדול ר' ליב בכד הגאון הגדול בדורו ר' דובער אבד"ק פלונגיאן והגליל הנזכר בשו"ת כנסת יחזקאל סי' ז'. זקן הגאון החסיד דשכבה"ג ר' אלי' ראגאלער אבד"ק קאליש בעמ"ס שו"ת יד אליהו בהגאון החסיד ר' יעקב מביישטאדט והגה"ק ר' יעקב מבויסק ובכד הגה"ק איש אלקים ר' שמואל חסיד מראסיין.

בשבת תרצ"ח שלח אלי טלזה ש"ב ובכד הגרי"ס זצ"ל הד"ר דוד סידרסקי מפאריז מאמר שכתב על חייו ופעולותיו של הג"ר ישראל סאלאנטער ושהדפיסו בירחון היהודי - ניו-יורק תרצ"ו - ושם בהערה ד' כ' ר"ד סידרסקי הנ"ל על משפחת ליפקין וז"ל: "משפחה מיוחסת שהולידה רבנים גדולים במשך המאות השמונה עשרה והתשע עשרה. בספר שו"ת כנסת יחזקאל לר' יחזקאל קאציעלענבויגען - אלטונא תצ"ב - דף י"ב תשובה ז', נזכר שם הגאון ר' דוב בער ליפקין אב"ד דק"ק פלונגיאן; ובנו ר' ישראל הוליד את ר' אריה, אביו של ר' זאב וואלף ליפקין.

וראיתי שתשובת הגאון בעל כנסת יחזקאל בסי' ז' שם מתחילה בשאלתי מאת ידידי הרב מוהר"ר דוב בער אב"ד דק"ק פלונגיאן ונחתמה יום ג' שבט כללות ופרטות באמרו בסיני לפ"ק והייבו בשנת תפ"ו.

ולפי זה מיום כתיבת התשובה להג"ר דוב בער אבד"ק פלונגיאן בשנת תפ"ו עד יום פטירת הגרז"וו ליפקין אבד"ק טעלז בשנת תרי"ח הוא משך של קל"ב שנה, ואם נחשוב כחמשה ועשרים שנה לדור הייבו בערך זמן של ה-ו דורות.

לדברי ד"ד סידרסקי הנ"ל סדר הדורות ככה: הג"ר דוב בער, בנו ר' ישראל, בנו הג"ר ארי' בנו הגרז"וו - ד' דורות.

לדברי הרב פרבר הנ"ל סדר הדורות ככה: הג"ר דוב בער, נכדו הרב הגדול ר' ליב, בנו הרב הגדול ר' ברוך, בנו הג"ר אריה, בנו הגרז"וו- ר' דורות.

לפי חשבון הנ"ל נראה שהצדק עם הרב פרבר ואפשר שהצדק קצת עם שביהם וצריך להיות סדר היחס ככה: הג"ר דוב בער אבד"ק פלונגיאן, בנו הר"ר ישראל, בנו הרב הגדול ר' ארי' ליב, בנו הרב הגדול ר' בור, בנו הג"ר אריה, בנו הג"ר זאב וואלף אבד"ק טעלז.

ח. בהרב הגדול ר' ליב

ח) לא נודע לי פרטי תולדותיו.

ט. בן הרב ר' ישראל

ט) עיין לעיל באות ז' שהבאתי את דברי ש"ב הר"ד סידרסקי בכד הגרי"ס שכתב במאמרו על הגרי"ס ב"היהודי" משנת תרצ"ו שאבי הרב ר' אריה ליב היה הרב ר' ישראל בהגאון ר' דוב בער אבד"ק פלונגיאן.

י. בן הגאון הגדול ר' דוב בער אב"ד פלונגיאן

י) כבר הבאנו למעלה באות ז' שהגאון ר' דוב בער אבד"ק פלונגיאן בזכר בשו"ת כנסת יחזקאל סי' ז' בעניין שאלה חברוה של גמ"ח של אמת שהי' מנהגם לקנות סגן בהושע"ר וקוראים במקום כהן אב"ד.
ובספר תולדות היהודים בקובנה וסלבודקה דף 179 מביא תולדות הג"ר אליהו ראגאלער ובהערה 1 שם וז"ל באו"ד "ומצד אמו התייחס אל בעל מגלה עמוקות ואל הג"מ ר' דובער אב"ד פלונגיאן ראש משפחתו אשר גם הגאון ר' ישראל דאלאבטער היה מיוצאי חלציו מצד אביו. ובקולקציה של מר ב. לידסקי ראיתי זוג תיקי כסף ל"עצי-חיים" (רמונים בשו"ת) ועליהם חקוקה כתובת זו: "זאת נדב הרב הג' דק"ק פלונגיאן זי"ע מהר"ר דוב בער בן מהר"ר שעפטעל".
שאלת הג"ר דוב בער להג' בעל כנסת יחזקאל הנ"ל היתה משנת תפ"ו.

יא. בן הרב מהר"ר שעפטל

יא) לא נודע לנו פרטי תולדותיו.
ועיין באות י' שהיה אבי הג"ר דוב בער אבד"ק פלונגיאן.

א י ל נ א - ד ח י י

גזע ד'

משנת ה' אלפים תשל"ה

עד

שנת ב' אלפים תתנ"ד

ליצירה

גזע ד'

א. בחום זאב בהגה"צ ר' אליהו אליעזר זצ"ל דסלר
ב. חתן הר"ר חביבא הלוי זצ"ל פיבגר
ג. חתן הר"ר אשר קלוגמאן
ד. חתן הר"ר ישראל אלתר וייבברג מקראקא
ה. חתן הר"ר משה שייבברג מכשבוב
ו. בן הרב ר' יעקב (ר' יוקלי) שייבברג מכשבוב
ז. חתן הגאון ר' שלמה בוכבר אב"ד כשבוב
ח. בן הרב ר' משה'ל חריף
ט-יא. נכד הגאון ר' שמואל שמלקה הלוי איש הורוויץ אב"ד טארנאוו
יב. בן הגאון ר' יהושע האורך הלוי איש הורוויץ
יג. בן הג"ר יעקב מוויען
יד. בן הגאון הגדול ר' פנחס הלוי איש הורוויץ מקראקא - גיסו של הרמ"א זצ"ל
טו. חתן הג"מ ר' ישראל איסר'ל פרנס ומנהיג בקראקא - אבי הרמ"א זצ"ל
טז. חתן הג"מ ר' אליעזר ליפמן שרעבציל מלבוב
יז. חתן הג"מ ר' יחיאל לוריא אבד"ק בריסק והגליל
יח. בן הג"מ ר' אהרן לוריא אבד"ק היילברון ומדינת עלזאס
יט. בן הג"מ ר' בנאל לוריא רב באנטוכי' ומנטובא
כ. בן הג"מ ר' יחיאל לוריא אבד"ק ערפורט
כא. בן הג"מ ר' שמשון לוריא אבד"ק ערפורט
כב. חתן הג"מ ר' שלמה ספירא אבד"ק היילברון ולאנדא
כג. בן הג"מ ר' שמואל ספירא מאשפירא ר"מ
כד. חתן הג"מ ר' מתתיהו טריביש אבד"ק פאריז וצרפת
כה. בן הג"מ ר' יוסף טריביש אבד"ק מרסיליא
כו. בן הג"מ ר' יוחנן אשכנזי
כז-לד. בין ובכד רביבו יהודה מפאריז בעל התוספות
לה. בן רבנו יום טוב מלותיר בעל התוספות
לו. בן רבנו יהודה בר נתן - הריב"ן - זצ"ל
לז. חתן רבנו שלמה יצחקי - רש"י זצ"ל

לח. בן הקדוש רבנו יצחק צרפתי
לט. בן הג"מ ר' שלמה
מ-מא. בכד הגאון ר' אליקים
מב. בן הגאון מוה"ר אהרן הרופא
מג. בן הגאון ר' אתדהם (אברהם)
מד. בן הגאון ר' יוסי מקונסטנטינא
מה. בן רב מבימי גאון
מו. בן הר' יוחנן
מז. בן אביי
מח. בן אלעזר
מט. בן יבאי
נ. בן אבא יוסי הבבלי
נא. בן ר' נחמן
נב. בן יוחנן חנן
נג. בן אליקים
נד. בן הר"ר יהושע
נה. בן התנא ר' יוחנן הסנדלר
נו-ס. דור רביעי לרבן גמליאל הזקן
סא. בן שמעון הנטיא
סב. בן הלל הזקן
סג-צג. מבני שפטי'
צד. בן דוד מלך ישראל חי וקיים

א-ב. נחום זאב דסלר - חתן הר"ר חנינא הלוי פינגר

ב) חותנתי הר"ר חביבא הלוי זצ"ל למשפחת פינגער נולד בשנת תרמ"ד בשטרצ'ין אצל טרבוב שבגליצי'. כשהי' בן שמנה בתיתם מאביו הר"ר זלמן פישל הלוי ואם אמנם שעשה מאמצים לעזור לאמו מרת שרה רבקה בפרנסת המשפחה המשיך בלמודו ובעבודת הקדש ועלה בתורה ויראה עד שבעשה לת"ח מובהק. עסק רוב ימיו במסחר וניהל עסקים גדולים אמנם כן עשה עבודתו כלפי שמיא קבע ומלאכתו ועסקו ארעי. בשנת תרס"ח בא בברית שותאין עם חמותי הצדקנית מרת מלכה ע"ה באסווצים פולין, בשנת תרע"ד עברו לעיר הבירה ברלין שבאשכנז ושמה הצליח ד' את מעשי ידם ובית מסחרם הלך וגדל מטבה לשבה עד שהוכרחו לעזוב את ארץ הדמים בשנת תרצ"ו. עלו אז לארצנו הק' וגרו ד' שנים בתל אביב אבל מכיון שלא עלתה להם להסתדר שמה הוכרחו לקחת את מקל הנדודים עוד פעם ולרדת בשנת ת"ש לארצה"ב וקבעו מושבם בעיר קליבלנד שבאוהיו. מטך כמה שנים שימש שמה בתור שו"ב ופעל הרבה בעניני השחיטה והכשרות. ביתם בקליבלנד הי' למופת כמו בפולני' ואשכנז. כל מגמתם היתה לחנך צאצאיהם לתורה ויראה ומעשים טובים וזכו ב"ה להתברך בדור ישרים יבורך ניבים ונכדים עוסקים בתורה ויראה.

חותנתי הצדיקת מלכה ע"ה נולדה בשנת תרמ"ב באסווצ'ים ונפטרה בקליבלנד ביום י"ב סיון תשי"ד לאחר מחלה ממושכת. ומ"כ בירושלם עיה"ק תובב"א בהר המנוחות גוש ג' חלקה ג' ועל הציון חרות שמגזע תרשישים מוצאה מבעל הט"ז והב"ח זי"ע זצ"ל.

חותנתי הר"ר חביבא הלוי ז"ל עלה לארצה"ק שנית ולקח בזיווג שני את האשה החשובה מרת רחל ת' וקבעו מושבם בתל אביב. שבק חל"ח ביום ט' אלול תשכ"ד בירושלם עיה"ק ומ"כ בהר המנוחות בגוש ג' חלקה ג' אצל הקבר של חותנתי מלכה ע"ה - בחייהם ובמותם לא נפרדו.

לחותנתי הר"ר חביבא הלוי ז"ל היו ב' אחים וג' אחיות: ר' יעקב הכהן מקשעטאוויץ ושמואל שמת בעלומיו בן כ"א שנה, ברייגדל אשת ר' חיים וייזר הי"ד ראש הקהל בשטרצ'ין שמסר נפשו לתלי' ע"י הארורים בשואה בשטרצ'ין, הי"ד, ריקל אם ר' פישל פעמט מקליבלנד ופייגא וקסמן מירושלים. עדיין זכינו להכיר את הדודה פייגא ולראותה כשביקרנו בירושלים בשנת תשי"ט.

ג. חתן הר"ר אשר קלוגמאן

פרטי תולדותיו לא בודע לי זקבתבו פייגא אשת זקבבו הר"ר אשר מתה בימי עלומי' כשבתה - חמותי - מלכה ע"ה היתה עדיין קטנה.

להר"ר אשר זקבבו ולפייגא זקבתבו שתי בנות הגכירה חמותי מלכה ע"ה והסבי' בקראת פייגא חבה ע"ש אמה כי בפטרה אמה בלדתה אותה. בעלה הי' ר' ליבל מיטלמן הי"ד ובהרג על קדוש השם בשואה להם בת זיסל שג"כ בפטרה בשואה וב' בנים אשר מיטלמן ואשתו יובה לבית קרליבסקי ומשפ. מבתבי' וישראל מיטלמן.

אחרי שבפטרה זקבתבו פייגא ע"ה לקח זקבבו הר"ר אשר ז"ל בזיווג שבי את האשה החשובה מרת בחמה ע"ה והולידה את חוה אשת ר' שלום ברוינפלד מהולבד ואח"כ מאבגלי' ובסוף ימיו בירושלים - אבי אשר שדמון מירושלים - איידל וירץ אם סולי פישל מניו יורק, מיבדל אשת ר' רייך אבי אשר רייך, גיטל אשת ר' משה לבדוי מלונדון אבי האחים לבדוי מלונדון וסלה אשת ר"י פיבקלשטיין מבלגי'.

ד. חתן הר"ר ישראל אלתר ווירנברג מקראקא

כשבקרתי בארץ ישראל בשבת תשי"ט בתן לי ש"ב ר' ישראל אלתר אשל (גרוינבוים) מתל אביב כתב היחס של משפחתבו שקרא "צור מחצבת משפחתבו" וכתבו ביום ג' כ"ז שבט תשי"ז.

בבתב היחס כתוב: "הסבא ר' ישראל אלתר היה איש בכבד ירא שמים גדול בתורה מחסידי צבז, עוד בסע לרבה הראשון ל"דברי חיים" ז"ל. מבעוריו בהג לעבור לפבי התיבה בתפלת מוסף של ימים בוראים אצל הרבי מצבז ז"ל".

הסבא היה בבו של הרב ר' דב בעריש וויבברג ז"ל רבה של גרובייאן שבפולבי' ושם אמו מרת טובה רחל ע"ה בתו של הרב ר' יטעי' מפשדזבוש ז"ל - שאמרו עליו שהיה לו איגרת יוחסין עד הריב"א ז"ל - ובבו הרב ר' עמבוא' מו"צ בורשא ופשדזבוש.

לר' ישראל אלתר היו ד' אחים; מהם הרב ר' משה רבה של ולברוס שבפולבי' ומגדולי חסידי הרבי מטריסק, ר' זושא שעלה לא"י כלפבי שמבים שבה, ור' קלמן מגדולי חסידי רבה הראשון של רדומסק.

לר' ישראל אלתר זקבבו ואשתו ליפשע זקבתבו היו חמשה בבים ושתי בבות. אחת זקבתבו פיגא והסבי' רבקה שושבה רייזלי אם ר' ישראל אלתר אשל - גרוינבוים מתל אביב הב"ל. משפחת סלדז'יק בניו יורק וקלמן גרוינבוים ע"ה מתל אביב. בניו של זקבבו המה: הבכור הר"ר אברהם יהושע העשל וויבברג אשר התגורר בזאטור, זקבו של ר' משה קיבריין ב"י ומשפחת

בלימן זולמי ובוקסבוים מטורונטו; השני הרב ר' דוד [illegible] בגר.
אשר ה"שפת אמת" בחר בו להיות רב בגר, משרשי הר"ר צבי מאיר וויבברג
אבי ר' בריש וויבברג מקראקא, חותן הרה"צ ר' יחזקאל פיצעס, האדמו"ר
מדעעש; הרביעי הר"ר מרדכי יעקב וויבברג מקראקא, זקנם של משפחת שלאף
מוריך, דהתמישי הר"ר בפתלי וויבברג מקראקא.

"הסבא ר' דב בריש וויבברג אב"ד דגומביאן היה תלמידו של הרב ר'
יטעי' מפטדזבוס ולמד יחד עם התפארת שלמה מראדאמסק. הרבי מפשדזבוס
בחר בהרב ר' בריש ז"ל והטיא לו את בתו מרת טובה רחל ע"ה" ובס' חיחס
הג"ל מסופר עוד כדלהלן.

"הרב ר' יטעי' מפטדזבוס ז"ל היה מיוטבי ראשונה בעלכות אצל הרבי
מלובלין ה"חוזה" ז"ל וחברו של ר' דוד ז"ל מלעלוב, אמי ז"ל ספרה לי
אשר בלידת הסבא ר' ישראל אלתר ז"ל הקשתה אמו ללדת ותצעק אמה הרבנית
מפטדזבוס לפני הרב ר' יטעי' ז"ל אתה שכל העולם באים אליך להתפלל
עליהם יושב וסוחק בטעה שחיי בתך בסכנה גדולה, הרב ר' יטעי' ז"ל נרדם
על כסאו, בחלומו בא אליו הרבי מלוזניץ ז"ל ואמר לו: "מזל-טוב", על כן
נקרא הנולד בשם ישראל, השם אלתר נוסף ככנוי של סגולה, זהו היחוס של
אבי אמי הר"ר ישראל אלתר ז"ל".

ה. חתן הר"ר משה שיינברג מכשנוב

במגלת היחס הג"ל כתוב: הסבתא ליפטע ע"ה - אשת זקנו הר"ר ישראל
אלתר וויבברג ז"ל - היתה בת ר' משה שייבברג ואמה מלכה בת ר' בריש לוי
ז"ל שביהם מכשנוב שבגליצי'. הר"ר משה היה עשיר מופלג, בהג לבסוע
לירידים הגדוליט בלייפציג ובברלין, רבות ספרו על עשרו...בהיות הסבתא
ליפטא ע"ה בת טלש עשרה יצאו השדכנים דהופים בדבר ר' משה ז"ל, הביאו
שדוכים מקצוי תבל, ואחד מהם הביא השידוך עם הסבא ר' ישראל אלתר ז"ל,
ר' משה ז"ל סמך שתי ידיו על השדוך למרות שהוא עצמו היה בעל יחוס
גדול השתוקק להתחתן במשפחת ר' יטעי' ז"ל, ידוע היה כי בני משפחה זו
הם תלמידי חכמים וגדולי ישראל כולם מדור דור עד הריב"א ז"ל. השדוך
נגמר בכי טוב ור' משה ז"ל קבל עליו לפרנס חתנו כל ימיו כנהוג.

להסבא ר' משה שיינברג ז"ל היו שני בנים ושלש בנות: הבנים: ר'
שלמה קלמן, ר' יטעי'. והבנות: זקנתנו הסבתא ליפטע ע"ה רבקה דייזלי,
והסה.

ד. בן הרב ר' יעקב - ר' יוקלי - שיינברג מכשנוב

בספר היחס הנ"ל כתוב: שלהרב ר' יעקב בהגו לכבותו ר' יוקלי. הוא היה בנו של ר' יוסף שיינברג מלוביאנץ ע"י כשנוב, איש מפורסם בחסידותו ובעשרו. הוא אשר זיכה את בנו הנ"ל במדותיו הטובות ובעשרו עד שרבה של כשנוב הסיא לו את בתו. באותם הימים היו כל בתי כשנוב מעץ ור' יוקלי ז"ל בנה הבנין הראשון מאבן, אותו בהגו לקרות "קמיניצה". את יוצאי חלציו כינו "בני הקמיניצה". מהם ידוע לנו על הסבא ר' משה ז"ל ועוד בן בשם ר' מאיר אביו של ר' שלמה לביש שיינברג, תלמיד חכם חסיד ועשיר, ובת ניסל אמו של ר' אליהו רוכברגר תלמיד חכם וחסיד אף הוא.

ושם אשתו זקנתנו הרבנית רייזלי בת הרב ר' שלמה בן פייגלי אבד"ק כשנוב.

ז. חתן הגאון ר' שלמה בוכנר אב"ד דכשנוב

בכתב היחס הנ"ל כתוב שלהגאון ר' ש למה אבד"ק כשנוב היה גילוי אליהו בבית הדרשו והדבר היה ידוע לכל. אחרי שבשא את הרבנית הסה מיהר לנסוע עמה אל הרב ר' שמלק'ה ז"ל מניקלשבורג, התאכסן אצלו ולמד ממנו תורה חכמה ומידות טובות וכינהו "דוד". קיימת צואה בידי יוצאי חלציו אשר אם יחלה אחד מהם ושם פתק מתחת לראש החולה ועליו כתוב "שלמה בן פיגלה" ורפא לו. וכמה פעמים ראינו זה אצל חמותי מלכה ע"ה שספרה לנו על הצואה הנ"ל וגם חמי הר"ר חביבא ז"ל שם פתק כזה באזנו כשלקחו אותו לבתוח בבית החולים לעת זקנתו בת"א.

להג"ר שלמה ז"ל היה בן הרב ר' יהודה ליב ז"ל בוכנר, גדול התורה ויראה והיה ראש בית דין בקראקא.

להג"ר שלמה ז"ל והרבנית הסה ע"ה עוד ג' בנות: הראשונה הסבתא רייזלי ע"ה אשת הסבא ר' יוקלי ז"ל, השני' רחל אשת ר' חביבא, יוצאי חלציהם הם מטפחת קושיצקי, והשלישית אט מטפחת ויבר בכשנוב.

ח. בן הרב ר' משה'ל חריף

הרב ר' משה ז"ל היה גדול בתורה עד שחכמי דורו כינוהו "ר' משה'ל חריף". ושם אשתו הרבנית פיגלי ע"ה. בס' היחס הנ"ל כתוב: "הרב ר' משה ז"ל היה בכדו של הרב ר' שמלק'ה ז"ל מטרנוב אשר חי שני דורות לפני האחים ר' שמלקה ור' פנחס הלוי הורוביץ ז"ל מחבר הפלאה, ר' שמלק'ה ז"ל ושני האחים הנ"ל היו מיוצאי חלציו של הרב ר' פנחס הלוי הורביץ

מקרקוב ואשתו המפורסמת מרים אחות הרמ"א ז"ל".

אעפ"י שכתוב בכתב היחס שהרב ר' משה'ל חריף הי' בכדו של הרב ר' שמלק'ה אב"ד טרבוב ז"ל קשה לי לפרנסו כי ראשית האב"ד דטרבוב בפטר בטבת תס"ד ואם בחשוב מעכשיו כחמש ועשרים שנה לדור אז חי הרב ר' משה'ל חריף בערך בשנת תקל"ה וזה יותר משבעים שנה אחרי פטירת הרב ר' שמלק'ה אב"ד דטרבוב, ושבית מקובלני מחמותי מלכה ע"ה שקבלה היא במשפחתה שהם מתיחסים להרב הצדיק ר' אשר'ל זצ"ל מרופשיץ חתן הרב הצדיק ר' נפתלי מרופשיץ זצ"ל. ולפי"ז חסר בכתב היחס כמה דורות מהרב ר' משה'ל חריף עד הג"ר שמלק'ה הורוויץ אב"ד דטרבוב. אבל לא עלה בידי לברר בדיוק סדר השתלשלות הדורות ואיך שהתיחס זקנבו הרב ר' משה'ל חריף להג"ר שמלק'ה אב"ד דטרבוב דור אחר דור. אמנם כן ראיתי בספר "זרע קדש מצבתה" שהגה"צ ר' אשר'ל ז"ל מתיחס להג"ר שמלק'ה אב"ד דטרבוב גם מצד אחר והייבו שהג"ר אשר'ל היה בן איש פשוט וצדיק ר' אליעזר ליפמן מורשה ואשתו אם הג"ר אשר'ל ז"ל היתה הרבנית מבארעל בת הגאון ר' אשר אב"ד דבארעל חתן הגאון ר' מאיר הורוויץ המהר"ם מטיקטין ז"ל בן הג"ר שמלק'ה אב"ד דטארבוב.

ש-רא. נרן ונכד הגאון ר' שמואל שמלקה איש הורוויץ אב"ד שארנארוד

הגאון ר' שמלקה הורוויץ היה מפורסם בדורו כחד מן קמאי והיה אב"ד וארבי. בפטר ביום ד' א' אלול ה"א תס"ד ועל מצבתו חרות:

"אוי לנו כי בפלה עטרת ראשנו מורנו ורבנו המאוה"ג הזקן זה שקנה חכמה מו"ה שמואל שמעלקי סג"ל בהרב המאוה"ג מ' יהושיע הארוך זצוקללה"ה איש הורוויץ, שהלך לעולמו ביום ד' אלף אלול לפרט וישפוט שמואל את העם ארבעים שנה "וימות" לפ"ק.

בס' סמיכת משה כתב כי אמר לפני הסתלקותו שיעבה לבניו עד דורי דורות כשיבואו על ציונו להתפלל.

אשתו היתה בת הג"מ משה בהג"מ בעל מגיני שלמה כ"כ בס' סמיכת משה ובסדר היחוס הנדפס בסוף ס' חיי ארי', ובס' ענף עץ אבות.

מצאצאיו נדע:

א) הגמ"ר מאיר הלוי איש הו"ץ מטיקטין

ב) הגמ"ר משה יהושיע הלוי איש הו"ץ אב"ד הוראדני

ג) מ' חוה אשת הג"מ אליעזר אב"ד בראד אמד בע"מ מעשה רוקח.

יב. בן הגאון ר' יהושע הלוי איש הורוויץ הנודע בשם ר' יהושיע הארוך

יב) בס' סמיכת מטה כתוב שהג"מ ר' יהוטיע הארוך היה אב"ד פרעמיסלא, ונקרא בשם הארוך כי בכל שבת ושבת היה מתגדל בקומה ובחול היה הוזר לקומתו הראשונה. וכן איתא במגילת יוחסין למהר"ל מפראג.

מבניו נודע לנו: הג"מ שמואל שמעלקע איש הורוויץ אב"ד דטארנאוו, והרה"ג ר' יהודה הלוי איש הורדזיץ מנהיג העדה דזאלקאווי.

יש שמונין את הגאון ר' יהושע הארוך לבן הגאון ר' פנחס הלוי איש הורוויץ מקראקא גיסו של הגאון הרמ"א זצוק"ל ויש שאומרים שהוא בן הג"ר יעקב מוריץ ובכד הג"ר פנחס הנ"ל, ולפי סדר שנות הדורות נראה שזה יותר נכון.

רג. בן הג"ר יעקב מוריץ

יג) בס' חיי אדי' ובמגילת יוחסין בריש ס' דעת לנבונים מובא כב"ל שהגאון ר' יהושע הארוך היה בן הגאון ר' יעקב מוויען הנפטר בעיר וויען בשנת ה"א ט"ץ.

יד. בן הגאון ר' פנחס הלוי איש הורוויץ גיסו של הרמ"א זצוק"ל - רש"ז מריש

יד) הג"ר פנחס הלוי איש הורוויץ היה חכם גדול בתורה ובמילי דעלמא, ראש המדינה ופו"מ בקראקא, וישב בראש מנהיגי דד"א פולין, ובזכר בתשובות הרמ"א סי' מ"ט - גיסי פנחס. הג"מ בעל תוספות יו"ט מביאו בס' מגילת איבה "שכתבתי לזכרון דברים אשר שמעתי מפי איש גדול מק"ק קראקא ה"ה בטיא בישראל חכם גדול בתורה ובמילי דעלמא, יושב בראש מנהיגי ארבע ארצות שבמלכות פולין נודע בישראל בשם מוה"ר פנחס".

בס' היחס למהר"ל מפראג מובא שאשתו הראשונה של הג"ר פנחס הלוי איש הורוויץ היתה מרת לופט בת הגאון החרוץ מו"ה בצלאל בן המהר"ל מפראג, ואשתו השני' היתה בת הקצין והעשיר מו"ה יהושע מפרעמיסלא בן האלוף הקצין שר ונגיד מו"ה שמואל שמעלקא חותנו של מהר"ל מפראג ואשתו השלישית היתה אחותו של רבנו הרמ"א זצ"ל.

ובס' ענף עץ אבות כ' שזה טעות שהי' בטוי עוד שתי בטים ואולי הוא ר' פנחס אחר המובא בס' הדורות והיה אב"ד פולדא.

הג"ר פנחס הלוי איש הורוויץ הלך לעולמו ביום י"ז טבת טבת ה"א טע"ח ואשתו מרת מרים בפטרה ביום ה' אלול טבת ה"א טע"ז.

בפנקס הח"ק דקראקא במצא "ואת בשמת האשל הגדול הראש ומנהיג היטיט הזקן מוה"ר פנחס סג"ל בן החבר ר' ישראל בפטר י"ז טבת טע"ח לפ"ק".

לפי דעת ב' מפלת עיר הצדק הג"ר פנחס דר בעיר קראקא מעת חתונתו לאשתו מרת מרים בילא אחות הרמ"א זצ"ל עדי הלך לאדר החיים הנצחיים ועל לוח דב"ע חיטן דקראקא כתוב כי שם מנ"כ אך מצבתו לא במצאה.

אשתו מרת מרים מ"כ בקראקא וזה נוסח מצבתה: "מרים אחות משה ואהרן בסמכה מיתת מרים אחות משה ואהרן לפרשת פרה שמיתתה מכפרת קבורת מנצתה תהי' לה עדה ולמזכרת עד שתהי' עם שאר צדיקים בגערת ועד יום התחי' תהי' נפשה צרורה בצרור החיים והלכה למנוחתה בערב שבת סמוך להכנסת כלה ה' אלול לפרט ותמת שם "מרים בילה" לפ"ק".

ובפנקס הח"ק קראקא נכתב עלי' "ונשמת הזקנה היקרה הנבירה הרבנית מרת בילה בת הר"ר ישראל ז"ל ביום ו' ח' אלול טע"ז לפ"ק".

ונס' עטרת הלויים מביא שעל מצבתה שנתחדשה נחרת בטגנה ה' אלול.

טו. חתן הג"מ ר' ישראל איסרל - פרנס ומנהיג בקראקא - אבי הרמ"א

טו) הג"מ ר' ישראל איסרל היה פרנס ומנהיג בקראקא ומוזכר בפנקס הח"ק בשם "הגאון והחבר ה"ר ישראל" רבנו הרמ"א חיבר לכבודו ספריו מחיר יין ותורת העולה ומזכירו בד"מ או"ח סי' ת"ד סעיף א'.

בשנת שי"ג בנה בקראקא ביהכ"נ ובקיר הדרומית חרות שם: "האיש ר' ישראל עוז התאזר לכבוד הקב"ה ולזכר אשתו מלכה בת ר' אליעזר תנצב"ה בנה מנכסי עזבונה ב"ד זה מקום בית אל לפרט ולפרשת "שובה" ד' רבבות אלפי ישראל".

מח"כ בקראקא וזה נוסח מצבתו:

"פה נקבר הרב ר' ישראל איסרל בנה ביהכנ"ס לאל. בקרא איסרל לאזערס מקראקא, עשה עם ישראל משפט וצדקה, וגודל זכותו יעמוד למתפלל על קברתו, בתבקש למעלה שנת "חשך" י"ג אדר הראשון עליבו יבקש רחמים לפני לא יבום ולא יישן תנצב"ה."

וגם אשתו מנח"כ בקראקא וזה נוסח מצבתה:

"זאת מצבת האשה היקרה מלכה ב"ר אלעזר בעשרה בשבת משוש לבנו שבת, מרבדים שש וארגמן עשתה, לא תירא משלג ביתה, כי פרשה לעני כפה, היתה כאביונת בסחרה בנערותיה, בחכמה בעבודה חיתה, אמי פרחה רוחה בשמתה שנת "טבי" "א" ליו...תנצב"ה".

מתוך הנעתק בס' עבף עץ אבות סי' צ"ו בהגה"ה. ובס' לוחות זכרון מובא שבפנקס הח"ק ובפנקסביהכנ"ס ע"ש הרמ"א זצ"ל כתוב הזכרת שמה בשם - דינה מלכה - ואולי נוסף לה השם הזה בעת חליה.

סז. חתן הג"מ ר' אליעזר ליפמאן שרענציל מלבוב.

סז) הג"מ ר' אליעזר ליפמאן שרענצייל היה פו"מ בלבוב.
בעל לוחות זכרון העתיק שם מצבה אחת אשר לפי דעתו היא של הר'
אליעזר חותן הר' ישראל איסערל, עיי"ש סי' כ"ט. וזה נוסחתה:
".....
במקום אחד במצא בשורה. צדקתו עומדת לעד ולכל בני ישראל שמורה,
באשר ביתו לכל עובר ושב היתה פתוחה מכל עברה, ולכל הולך ודל אומר
אלי סורה, ומאהלו לא משו רובצי עדרה הוגי תורה, והוא כאחד מהם תמהם
הסביר סברה, שמו גדל בכל שערה, ליפמאן ארי שבחבורה, המכובה אליעזר
יום ה' אדר שי"ח לפ"ק". ועיין גם בס' עצף עץ אבות סי' קנ"ג.
ובט' שם ושארית דף ס"ד הביא ששם אשתו היתה "דרעזיל" בת הג"מ ר'
יחיאל לוריא, ומפני זה כתב הרמ"א זצ"ל להמהרש"ל זצ"ל "שארי".

סז. חתן הג"מ ר' יחיאל לוריא אבד"ק ברסק והגליל

יז) הגאון ר' יחיאל לוריא בא מארץ עלזאס לארץ פוילין והיה הרב
הראשון לעדת ברסק והגליל בערך בשנת ה"א ר"ל. אחיו היה ה"ר יוחנן
לוריא ובכדו השתדלן ר' יוסף בן גרשון לואנץ הנקרא ר' יוזלמן מרוסהיים,
ובפטר בערך בשנת שי"ד.
בס' המקנה הביא בשמו את ההשתלשלות למשפחות לוריא כדלהלן:
"אני יוחנן לוריא בן כבוד המהר"ר אהרן בן מהר"ר בתנאל בן מהר"ר
יחיאל בן מהר"ר שמשון מערפורט בן הרבנית מרים בת של הגאון מהר"ר
שלמה שפירא ואחותו של מהר"ר פרץ מקוסטנץ, ומאבותיו של מהר"ר שלמה
שפירא לא פסקה תורה מהם עד רש"י. כולם זכרונם לברכה ומנוחתם כבוד.
זאת ועוד אחרת אותה הרבנית מרת מרים ב"ע תפסה ישיבה כמה ימים ושנים
וישבה באוהל וילון לפני' ואמרה הלכה לפני כמה בחורים מופלגים. כך
קבלתי מאבותי בכתב ובעל פה".
והמהרש"ל זצ"ל שהיה מסורת בידו מקבלת אבותיו אמיתות שלשלת היחוס
הזה שהוא מיוצאי חלציו של רש"י הוסיף: "ואני שלמה לוריא באתי על
החתום באשר שכבר קבלתי מאבותי ומזקני שמסורה בידיהם שהיחוס שלנו
במשך עד רש"י ז"ל כנזכר בכתב היחוס אשר היה לשני המאורות הגדולים
מו' יוחנן לוריא ולאחיו אדוני זקני לבית אבי מ' יחיאל לוריא אשר
נאסף בק' ברסק דליטא לאור באור החיים, הק' שלמה לוריא במ' יחיאל
לוריא במ' אברהם במ' יחיאל אחיו של הקצין מו' יוחנן לוריא הנזכר
בכתב היחוס".

ובספרי היחס למשפחות לוריא – ואבות עטרה לבנים מובא שהי' להג"מ יוחנן לוריא עוד כתב היחס עד ר' יוחנן הסבדלר.

בס' אבות עטרה לבנים מביא טבת פטירתו של הג"מ ר' יחיאל לוריא בערך שבת ר"ל, אולם בתולדות הגאון ר' דוד לידא בגזע ז' ראיתי כתוב שהג"מ ר' יחיאל בפטר בשבת ר"ץ ולא ר"ל.

חי. בן הג"מ ר' אהרן לוריא
אבד"ק הירלברון לאנדא וכל מדינת עלזאס

חי) הג"מ ר' אהרן לוריא היה פרנס ודיין של כל מדינת עלזאס. היה אחד מגדולי הדור ובהג ישיבתו ברמה והעמיד תלמידים רבים וכל גאוני הזמן הריצו לו שאלות ותשובות.

שארו הגאון מ' ר' יוסף קולון מזכירו כמה פעמים בתשובותיו, וכן הגאון מהר"מ מינץ מזכירו כמה פעמים בשו"ת מהר"מ מינץ.

הג"מ ר' אהרן לוריא היה מתנגד לתקון התקנות אשר תקן הג"מ זליגמן סג"ל מאופיבהיים בועד ביגג וגדולי הדור ובראשם מהר"ם בייאשטאדט, מהר"י מייסטרלין, הג"מ משה סג"ל מינץ, והג"מ ר' נתן עפשטיין כולם עמדו לימין הג"מ ר' אהרן לוריא ותמכו בו. גם בגד הג"מ אליהו מפראג היה אמיץ וחזק וגדולי וחכמי דורו הצדיקוהו, כי העריכו והעריצו את חין ערכו ואת גאון תורתו.

הג"מ אהרן לוריא עלה למרומים בטבת ה"א דל"ח.

יט. בן הג"מ ר' נתנאל לוריא רב באנטרבי'

יט) הג"מ ר' נתנאל לוריא היה רב באנטיכי' ומבטובא, גדול בתורה וביראת ד' טהורה.

כ. בן הג"מ ר' יחיאל לוריא אבד"ק ערפורט

כ) הג"ר יחיאל לוריא מלא מקום אביו הג"ר שמשון לוריא כאב"ד בעיר ערפורט.

אמו היתה הרבנית מרים בת הג"מ ר' שלמה שפירא ובקראת מרים על שם זקנתה מרים אשת הריב"ן בת רש"י ז"ל וכמבואר לעיל בכתב היחס להג"מ ר' יוחנן לוריא, תפסה ישיבה כמה ימים ושנים. ועיין בגזע ד' אות יז.

בא. בן הג"מ ר' שמשון לוריא אבד"ק ערפורט

כא) הגאון ר' שמשון לוריא נולד בוירמייזא בערך בשנת ה"א ק' והרביץ תורה בערפורט.

אשתו הרבנית היתה הרבנית מרים שישבה באוהל ויילון לפני' ואמרה הלכה לפני כמה בחורים מופלגים כנ"ל באות כ.

הג"ר שמשון לוריא נפטר בערך ה"א ק"ס.

כב. חתן הג"מ ר' שלמה שפירא אבד"ק היילברון ולאנדא

כב) הגאון ר' שלמה שפירא היה אבד"ק היילברון ולאנדא וחי בערך שנת ה"א קל"ה, והעידו בכדיו הג"מ ר' יוחנן לוריא והגאון מהרש"ל ז"ל "שמאבותיו של מהר"ר שלמה שפירא לא פסקה תורה מהם עד רש"י". ויש גם זכר לדבר שהיה בכד רש"י כי הוא בקרא ר' שלמה כשם הג"ר שלמה יצחקי, וגם בתו בקראת מרים כשם זקנה מרים בת רש"י ז"ל אשת הריב"ן ז"ל.

הכנוי שפירא הוא לזכר קדוש השם של יוצאי עיר שפייער באשכנז שבה התיישבו בני ישראל, כמו ביתר הקהילות האשכנזיות, בעת שהגלו מעל אדמתם והיו הראשונים לסבול מרציחות בוסעי הצלב בשנת תתנ"ו. קדשו השם ברבים, ועליהם קנן רבנו קלונימוס בקינתו, ועפעפי יזלו מים דמע להגירה, ואקונן מר עלי הרוגי אשפירה.

כג. בן הג"מ ר' שמואל שפירא מאשפירא

כג) הגאון ר' שמואל שפירא היה מרביץ תורה בקהל אשפירא וחי בערך בשנת ה"א ק"י.

מובא בשו"ת מהרי"ק שרש ס"ג "שני גדולי הדור בימים שעברו ה"ה מופת הדור מו"ה יוחנן טריבש ז"ל ומהר"ר שמואל שפירא ז"ל".

כד. חתן הגאון ר' מתתיהו טריבש
אבד"ק פאריז ורב הכולל במדינת צרפת

כד) הג"מ ר' מתתי' טריבש היה אבד"ק פאריז ורב הכולל במדינת צרפת. חי במאה השני' לאלף הנוכחי. תחילת למודו היתה אצל אביו, אחרי כן הלך ללמוד תורה בספרד, ושמש את רבנו פרץ הכהן ואת רבנו נסים מברצלונא. עד בואו לצרפת מקום מולדת אבותיו לא היו שמה רק יחידים לומדי תורה והוא כבואו שמה קבע בה ישיבה גדולה בעיר פאריז והרבה גבולו בתלמידים והרביץ תורה ברבים. תלמידיו יסדו ישיבות ברחבי ארץ כמובא בשו"ת הריב"ש סי' רע"א.

הג"מ ר' מתתי' טריבש בתקבל ברצון כל בני המדיבה לרב הכולל של כל ארץ צרפת וגם מצא חן בעיני המלך הצרפתי ויועציו אשר שמו לאדון ומושל בכל עניני ומשפטי היהודים. שמו רשום על תלמוד בבלי הנכתב על קלף בשנת ק"ג לאלף הששי, בסוף סדר טהרות כתוב "חזק ונתחזק, הכותב לא יוזק, אני שלמה בר שמשון זלה"ה כתבתי כל הששה סדרים לאדני מוריבו הרב ר' מתתיה בן מוריבו הרב ר' יוסף זלה"ה וסיימתים בשבעה עשר יום לחדש טבת שנת מאה ושלש לאלף ששי ליצירה הצור יתברך יאריך ימיו ושניו וירבה גבולו בתלמידים ויזכה זרעו וזרע זרעו עד סוף כל הדורות להגות בו ויקויים בו מקרא זה לא ימוש ספיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ד' מעתה ועד עולם אמן סלה ותורה תהא חוזרת על אכסניא שלה".

הג"מ ר' מתתי' היה חשר מגזע רש"י זצ"ל כי מקור שם המשפחה טריבש היא על שם עפר טריבש בצרפת, שמה נולד רש"י זצ"ל, וקבלה בידי בני המשפחה כי מצאצאי בתו של רש"י זצ"ל - מרים אשת ר' יהודה בר נתן, הריב"ן זצ"ל - הם.

והמשורר ר' משה ריאטי בספרו מקדש מעט כתב על הג"ר יוחנן טריבש אב"ד פאריז בן הג"ר מתתיה "והיה דור שנים עשר ברבנות מאב לבן בוסעת".

על זמן פטירתו של הג"ר מתתיהו רבה המבוכה וכתוב בס' דור דור ודורשיו, ג' זמנים. באות ר"ו, רבנו מתתי' מצרפת בן רביבו יוסף מצרפת, ה"א ק"ל; ובאות ר"י כתב, ה"א קל"ה; ובאות רמ"ה, ה"א רכ"ט.

כה. בן הגאון ר' יוסף טריבש אבד"ק מרסיליא

כה) הג"ר יוסף טריבש הי' אב"ד דמרסיליא במדינת פרובינצא. נולד בשנת ה"אס"ה בערך והיה אב"ד דמרסיליא בערך בשנת צ"ד. נודע בשמנו בשם רבנו יוסף הגדול. הריב"ש בשו"ת סי' רע"א תיארו "האדם הגדול פאר החכמים עטרת זקנים מופלא שבסנהדרין החרש והמסגר הוא מהר"ר יוסף ב"ר יוחנן נ"ע". וכן כתב עוד אודותו בשו"ת סי' רע"ב: "ויוסף הוא השליש הוא המשביר, כביר מצאה ידו רב לו, כל עצי עדן לא דמו אליו ביופיו, וצבי עדיו לגאון שמהו אחריו יבהו ויבהרו אליו כל מבקשי ד'".

ובשו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ע"ח הביא: "אבל שמעתי מאבא מארי ז"ל שאמר בשם הרבנית אשת הרב ר' יוסף ב"ר יוחנן אבי הרב ר' מתתיה זקנו של הרב ר' יוחנן שבדורנו כי הטעם וכו' ותירוץ יפה הוא". רואים מזה שאשתו הרבנית היתה מלומדת בתורה.

כו. בן הג"מ ר' יוחנן אשכנזי

כו) הגאון ר' יוחנן אשכנזי כפי הנראה היה ממגורשי צרפת בשנת ה"א ס"ו והתיישב באשכנז ולכן נקרא אשכנזי.

כז-לד. נין ונכד רבנו יהודה מפאריז

לד) רבנו יהודה מפאריז היה אחד מבעלי התוספות. חי בערך בשנת ד"א תת"ק. הרשב"ם שהיה שארו כי שניהם היו בכדי רש"י זצ"ל חושב אותו בין זקני פאריז בתשובתו באור זרוע הל' מליחה אות תע"ו. וכן הטיב לו הרשב"ם תירוץ על קושייתו בתוס' ערכין י"ח ע"ב ד"ה ובשביעית "הקשה הרר"י בן יום טוב וכו' והטיב לו הרשב"ם.

ועוד עיין יבמות פ"ד ע"א ד"ה יש, מנחות פ"ח ע"א ד"ה רביעית, בדה י"א ע"א ד"ה תניא. ובדף ע"א ע"א ד"ה הג', וגם במרדכי יבמות פ' החולץ סי' ל"ו בזכר פירושו של ה"ר יהודה ברבי יום טוב.

לה. בן רבנו יום טוב מלותיר

לה) רבנו יום טוב היה אחד מבעלי התוספות ומושבו היה בלותיר, רבנו תם בתשו' חכמי צרפת ולותיר סי' א' כתב עליו: "אלופי ומיודעי מורי הרב ר' יום טוב, אני איני כדאי ששלחת לי אלא כך דעת תלמידך בוטה".

מוזכר באור זרוע הל' סעודה אות קב"ה: "ולפי דעתם מפרש הרב ר' יום טוב בן הרב ר' יהודה חתנו של רבנו שלמה זצ"ל". וגם הרבה פעמים בתוס' כמו בבזיר ל"ז ע"א ד"ה שאין "והר"ר יום טוב בן הרב ר' יהודה פירש". ובתוס' עירובין צ"ט ע"א ד"ה היה, פסחים קט"ז ע"א ד"ה מה, מו"ק י"ט ע"ב ד"ה אתיא, קדושין ל"ח ע"א ד"ה והואי; "והר"ר יו"ט פי' וכו' והקשה לו ר"ת וכו'" ועוד.

לו. בן רבנו יהודה בר נתן - הריב"ן

לו) רבנו הריב"ן היה חתנו ותלמידו של רש"י זצ"ל ואחד מבעלי התוספות. היה מעיר טריבש וחיבר פירוש על התורה ובזכר הרבה פעמים בתוספות, כמו בעירובין י"ב ע"ב ד"ה הכא "וריב"ן מפרש" וכו' תענית כ"ז ע"ב ד"ה רב "והקשה ה"ר יהודה בר נתן" ובזבחים צ"ו ע"א ד"ה ואם "ובשט רש"י פירש ה"ר יהודה חתנו", ועוד הרבה פעמים בש"ס ובספרי

הראשונים והפוסקים. ובס' היוחסין מובא שעשה פירוש על רוב המסכתות. פירוש המיוחס לרש"י על מס' נזיר של ריב"ן הוא ובכ"י בראש הפי' כתוב פירוש מס' נזיר לרבנו יהודה בר בתן זצ"ל ובסופו כתוב "יומם יצוה ד' חסדו ובלילה שירה, והייבו אני יהודה ובני יוסף הולכים לאור תורה ובר מצוה ושם טוב בהשארות בכל הש"ס בהגה גם אחר הילדות והשחרות עד זקנה וגם בשיבה דשבים ורעבנים בעסוק במכתב אלקים החרות בכל פרק ופרק באמר הדרן עלך". פירושו על מס' מכות מדף י"ט ע"ב עד סוף המס' נדפס בש"ס בכל הדפוסים כי עד דף י"ט במצא פי' רש"י ואח"כ "רבנו - רש"י - גופו טהור ויצאה נשמתו בטהרה לא פירש יותר מכאן ואילך לשון תלמיד ר' יהודה בר בתן". ובהגהות מרדכי ב"ב פ"ג "בראין דברי ריב"ן שפירש לפני רש"י ז"ל".

אשתו מרת מרים היתה בתו השבי' של רש"י זצ"ל.

הריב"ן נפטר בימי עלומיו בשנת ד"א תתס"ה.

לז. חתן רבנו שלמה יצחקי - רש"י זצ"ל

לז) רבנו שלמה יצחקי - רש"י זצ"ל - נולד בעיר טרויש במדינת שאמפאן בצרפת בשנת ד"א ת"ת לאביו ר' יצחק ועל שמו נקרא ר' שלמה יצחקי. ראשית למודו היה בעיר מולדתו טרויש, משם נדד לארצות הרייניש לשמוע לקח מפי חכמי לותיר. בראשונה נסע לווירמייזא כי שם היתה ישיבה גדולה אשר בה הרביץ תורה רבי יעקב בן יקיר תלמידו של רבנו גרשום מאור הגולה ויצק מים על ידו וקראוהו מורי הזקן. אחרי פטירתו מלא שם מקומו רבי יצחק הלוי ולמד תורה גם ממנו. משם נסע גם לישיבת מגנצא בהיות שם קרובו רבי יצחק ב"ר יהודא הריש מתיבתא. רש"י זצ"ל מספר על עצמו "חסר לחם ועדי לבוש ורחיים בצווארי שמשתי לפניהם". כבן כ"ח שנה היה בשובו לעיר מולדתו טרויש. והוא גדול בתורה ובחכמה ולא קם כמוהו במלכות צרפת. ושרתה עליו רוח הקדש כאשר העיד בעצמו ביחזקא' מ"ב ג' "ואני לא היה לי רב ולא עוזר בכל הבניין הזה אלא כמו שהראוני מן השמים". בימי עלומיו כבר יצא לו מוניטין בעולם, גדולי תורה מאשכנז צרפת וביהם הריצו אליו שאלותיהם וספיקותיהם וביניהם גם רבותיו אשר שאלו את חוות דעתו. בהיותו בן ל"ג שנה נד ללכת שבע שנים בגלות כי אז השלים פירושו על התורה ורוב הגמרות ולא רצה לגלות פירושו לישיבות כי חשב שמא קדמוהו אחר ביותר בהירות ויופי, וע"י הנדידה היה אפשר לו לחקור ולדרוש בישיבות את הפירושים שיש להם לכן נדד דרך ארץ איטליא, יון, ארץ הצבי, ועבר בארץ מצרים ובספרד, וסבב את ארץ פרס

וחזר דרך מדינת אשכנז לעיר ווירמייזא. ובשובו לביתו חתם פירושו לתורה והשלים פירוש כ"ג מסכתות שלמות ורבות אחרות בלתי בשלמות ואז התחיל לפרסם חבוריו.

אמו של רש"י זצ"ל היתה אחותו של ר' שמעון ב"ר יצחק הגדול שהיה מגזע דוד המלך עליו השלו'. לרש"י זצ"ל לא היו בנים רק שלש בנות. את בתו הבכירה יוכבד השיא לרבי מאיר ב"ר שמואל, בתו מרים לרבי יהודה בר נתן - הריב"ן ואת בתו הצעירה רחל לרבי אפרים.

רש"י זצ"ל פירש תורה נביאים כתובים, תלמוד בבל, הרי"ף, בראשית רבה, האורה, הפרדס, סידור רש"י, שו"ת, ועוד.

רש"י זצ"ל בפטר ביום ה' כ"ט תמוז ד"א תתס"ה.

בעיר פרגאה במצאת קבורת רש"י עט מצבת אבן וכתוב עליה דברים שלסיבת מחיקתם אין יכולים להביבם.

לח. בן הקדוש ר' יצחק צרפתי

לח) בתואר הקדוש ר' יצחק הצרפתי נקרא אבי רש"י זצ"ל. בסוף פי' רש"י זצ"ל על התורה כ"י הנכתב בשנת ה"א ס"ה אשר נמצא בהספרי' בפארמא ומובא בתולדות רש"י זצ"ל מצובץ "הארון הקודש קודש הקדשים המורה הגדול רבי שלמה זכר צדיק לברכה בן הקדוש ר' יצחק צרפתי נלקח מאתנו ביום ה' כ"ט תמוז תתס"ה ליצירה והיה בן ס"ה כשנתבקש לישיבה של מעלה".

האגדה מספרת שלר' יצחק היה מרגליות יפה שוה הון רב והיו רוצים אותה בני עירו לקנותה כדי להשימה בעין פסל ואף כי הרבו לתת בעבורה מאד מהר ומתן לא אבה שמוע אליהם עד שגלגלו והביאו לר' יצחק בערמה על ספיבה בחצי היום ואז התחילו להכריחו לתת להם המרגלית, ובראותו מוכרח לתתה להם והשליכה בים והצילהו ד' מידם, ובת-קול בשמעת בבית מדרשו לכל תלמידיו שאמר הבה (יולד') לך בן מאיר אל כל ישראל - ותוך שבה גולד לו בן ויקראו אותו שלמה כשם אביו.

רש"י זצ"ל מביא פי' בשם אביו בע"ז דף ע"ה וז"ל שם: "לשון אבא מורי מבוחתו כבוד".

הקדוש רבי יצחק צרפתי מטריבש בפטר בשנת ד"א תת"ל.

לט. בן הג"מ ר' שלמה

לט) פרטי תולדותיו של הג"מ ר' שלמה לא ידוע לי, אבל את נכדו רש"י זצ"ל קראו על שמו.

מ-מא. נכד הגאון ר' אליקים

מ-מא) ספרי היחס מביאים שבמגילת יוחסין שהיה לבעל סדר הדורות כתוב "והוא - הגאון הגדול מו"ה אהרן הרופא - הוליד ג' גאונים יאשי' שמשון ואליקים, ואליקים הוליד את זקיבו של רש"י ז"ל".

מב. בן הגאון מו"ה אהרן הרופא

מב) במגילת יוחסין הנ"ל כתוב: "ואתדהם הוליד הגאון הגדול מו"ה אהרן הרופא של אפפיור אור והביא שר"י ששלחו אליו מיוסטיגא לרפאותו".

מג. בן הגאון ר' אתדהם (אברהם)

מג) ובמגילת יוחסין הנ"ל כתוב: "ויוסי הוליד הגאון מ' שלמה ואלירום ושמשון ואתדהם".

והרב ר"י לעוויגשטיין אבד"ק סעראצק העיר שצ"ל "ואברהם במקום ואתדהם".

מד. בן הגאון ר' יוסי מקונסטאנטינא

מד) במגילת יוחסין הנ"ל מחמת יושנה חסר שם בכ"י הגאון ר' יוסי, כי כתוב בה:

"ומביומי הוליד הגאון ..... בקונסטאנטינא" אבל בס' אבות עטרה לבנים הוסיף "ר' יוסי" במקום החסר כי זה מוכח משורה שאחרי זה במגילה הנ"ל.

מה. בן רב מבירומי גאון

מה) במגילת יוחסין הנ"ל כתוב: "ויבאי הוליד הגאונים יוחנן אביי ואלעזר ומבירומי".

במגילת יוחסין לר' יוסף גראבדמאן הנדפס בורשא תרס"ג הביא שרב מבירומי גאון היה "בן הר' יוחנן, בן אביי, בן אלעזר, בן יבאי, בן אבא יוסי הבבלי, בן ר' בחמן, בן יוחנן חנון, בן אליקים, בן הר' יהושע, בן התנא ר' יוחנן הסנדלר".

ובעל אבות עטרה לבנים כתב שבעלם ממנו מאין שאב זה.

מו. בן הר' יוחנן

מו) עפ"י מגילת יוחסין כנ"ל אות מה הנדפס בורשא תרס"ג היה הרב מבירומי גאון בן הר' יוחנן.

מז. בן אביי

מז) גם זה עפ"י מגילת יוחסין של ר' יוסף גרבדמן מאות מה שהר' יוחנן הי' בן אביי.

מח. בן אלעזר

מח) דורות אלו בוספות הנה עפ"י מגילת יוחסין של ר' יוסף גראבדמן ורשא תרס"ג המובא לעיל באות מה ולפי המגילה הזאת היה אביי בן אלעזר.

מט. בן יבאי

מט) לפי מגילת יוחסין של בעל סדר הדורות המובא באות מ-מא היה יבאי אבי הגאונים יוחנן אביי ואלעזר ומבירומי. ועיין אות מה.

אבל לפי מגילת היחס של ר' יוסף גראבדמאן הנ"ל היה יבאי אבי אלעזר. ועיין ג"כ אות מה. במגילת היוחסין של בעל סדר הדורות הנ"ל כתוב עוד "ור' יוסי בר בחמן הוליד אלישע וזמרי ויבאי".

והרב מסעראצק ר"י לעוויבשטיין כתב עליו שהיה פייטן גדול וחיבר פיוט קרובץ - קול ביבה וישועה באהלי צדיקים - לכל סדר של כל השנה. והביאו בשבלי הלקט סימן יא.

חי בערך שנת ד"א ת'.

נ. בן אבא יוסי הבבלי
ר' יוסי מחבר ס' לולאות השיר

ג) במגילת יוחסין הנ"ל כתוב "ויוחנן הוליד את ר' יוסי בר נחמן שבא לבבל הוא חיבר ס' לולאות השיר על משקולות שירת האזינו. והוא בשבער בבית אלבועלאהי (אבועלאפיע) כן מצאתי ברשימה ספור סדר יוסוס שלבו".

ובס' א' עטרה לבנים כ' שהכוונה היא שר' יוחנן הוליד את ר' נחמן שהוליד את ר' יוסי. וגם שם שהשם ר' יוסי בר נחמן לא נזכר ביוחסין וסדר הדורות אבל מצא אותו "בזהר חדש" בפסוק אלה תולדות שמים "רבי יוסי בר נחמן אמר..."

ולפי מגילת יוחסין של ר"י גראנדמן ורשה תרס"ג היה ג"כ ר' אבא יוסי הבבלי בן ר' נחמן. ועיין אות מה.

נא. בן ר' נחמן

גא) ר' אבא יוסי הבבלי או ר' יוסי מחבר ס' לולאות השיר היה בן ר' נחמן ועיין באות מה-ב.

נב. בן יוחנן חנן

גב) ממגילת יוחסין של בעל סדר הדורות הנ"ל כתוב: "ויהושע הוליד יוחנן אל..." אבל במגילת יוחסין של ר"י גראנדמאן ורשה תרס"ג כתוב שר' נחמן היה בן יוחנן חבון בן אליקים בן הר' יהושע.

נג. בן אליקים

גג) ועיין באות נב שלפי סדר מגילת יוחסין של גראנדמאן היה ר' יוחנן חבון בן אליקים בן הר' יהושע.

נד. בן הר' ר' יהושע

גד) במגילת יוחסין של בעל סדר הדורות כתוב: "רבי יוחנן הסנדלר הוליד יהושע זמרי".

נה. בן התנא ר' יוחנן הסנדלר

נה) התנא ר' יוחנן הסנדלר היה אחד מהחבורה השלישית אחר החורבן כפי שמובא בהקדמת הרמב"ם לס' זרעים והיה תלמידו של רבי עקיבא, אשר סמכו בקטבותו, וחבירו היו רבי מאיר ורבי יהודה, בולד באלכסנדרי' והיה דור רביעי לרבן גמליאל הזקן.

בקרא הסנדלר לפי י"א משום שהיה עושה סנדלים וי"א שהיה נוקר מרגליות.

התנא ר' יוחנן הסנדלר נפטר בשנת ג' אלפים תת"ק ליצירה וקברו במצא לדרומה של כפר מירון ועליו במצא ציון.

נו-ס. דור רביעי לרבן גמליאל הזקן

ס) רבן גמליאל הזקן היה תנא, נשיא וראש הסנהדרין. קבל מאביו שמעון בן הלל. נהג בשיאותו לפני הבית ולא ראה את החורבן.

הוא היה הראשון שנקרא בשם רבן כי הדורות הראשונים שהיו גדולים מאד לא היו זקוקים לשום תואר לא לרבן ולא לרבי. בימיו גלו הסנהדרין מלשכת הגזית אשר במקדש.

רבן גמליאל הזקן תיקן תקנות רבות מפני תקון העולם כמו הלל זקנו. הוא היה אוכל כל ימיו חולין על טהרת הקדש והיתה מטפחתו מדרס לקדש.

אמרו עליו משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה ומתה טהרה ופרישות.

רבן גמליאל הזקן נפטר בשנת ג' אלפים תת"י ליצירה, ח"י שנה קודם החורבן.

סא. בן שמעון הנשיא

סא) שמעון הנשיא קיבל ביחד עם ר' יוחנן בן זכאי מהלל ושמאי ובית דינם, נתמנה לנשיא אחרי מות הלל אביו ונהג בשיאותו לפני הבית, והיה נשיא ס' שנה לפני החורבן שנת ג' אלפים תשס"ח.

שמעון הנשיא נפטר בשנת ג' אלפים ת"ת ליצירה.

סב. בן הלל הזקן

סב) הלל הזקן נולד בשנת ג"א תרמ"ה, קיבל משמעי' ואבטליון ונהג בשיאותו לפני הבית והיה מן הסנהדראות. בשנת ג"א תרפ"ח, מ' שנה לפני התמנותו לנשיא עלה מבבל לארץ ישראל לדרוש תורה מפי שמעי' ואבטליון והיה אז בן מ' שנה ושימש חכמים מ' שנה ונתמנה לנשיא אחרי מות שמעי' ואבטליון בשנת ג"א תשכ"ח ונהג בשיאותו מ' שנה כדאיתא בירושלמי פסחים. אמרו עליו על הלל שלא עזב כלום מדברי חכמים שלא למדם, היה עניו גדול ודן את כל אדם לכף זכות, וגמל חסד עם תלמידיו. בחונו וזהירותו פתגמיו ואמריו, תוכחותיו ומוסריו, תקנותיו ואמריו בהלכה ובאגדה הלא הם כתובים בגמ' ובמדרש. כאשר עלה לגדולה וראה בעיניו את גודל החורבן וכמעט שנשתכחה תורה מישראל ח"ו הקים בית מדרש לתורה, ישיבה גדולה ונכבדה והיה לו כמה אלפים תלמידים, הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל, קטן שבכולם רבן יוחנן בן זכאי.

הוא היה חותר מגזע ישי כי אמו היתה מזרעו של שפטי' בן אביטל אשת דוד המלך כדאיתא בירושלמי תענית ס"ד ע"ב, ב"ר צ"ח י"ג, כתובות ס"ב ב'. ולפי דברי הראב"ד ז"ל בס' הקבלה מתיחס הלל הזקן למלכות בית דוד מצד האב וז"ל "יהויכין, שאלתיאל בנו, זרובבל בנו, משולם בנו, חנניה בנו, עובדיהו בנו, ברכיה בנו, חסדיהו בנו, ישעיהו בנו, שכניה בנו, שמעיה בנו, בעריהו בנו, חזקיהו בנו, ואומרים כי אחי חזקיהו בן בעריהו היה הלל.

הלל הזקן היה אב לחבל נשיאים שישבו על כסאו כארבע מאות שנה.

הלל הזקן נפטר בשנת ג' אלפים תשס"ח ליצירה, וקברו במצא מצד המזרחי של כפר מירון.

סג-צג. מבני שפטי' בן אביטל

סג-צג) דוד המלך נפטר בשנת ב"א תתקכ"ד והלל הזקן נולד בשנת ג"א תרמ"ה משך של יותר משבע מאות שנה ואם נניח חמש ועשרים שנה לדור בערך שלשים דורות, מדור סג עד דור צג.

שצפטי' היה הבן החמישי שנולד לדוד בחברון מאשתו אביטל, בזכר בשמואל ב' ג' "וילדו לדוד בנים בחברון...והחמישי שפטי' בן אביטל" וכן בזכר בדברי הימים א' ג'. בכדו רבנו הקדוש התיחס אליו כמבואר בכתובות ס"ב ע"ב "רבי אתי משפטי' בן אביטל".

צד. בן דוד מלך ישראל חי וקים!

צד) עיין גזע א' אות קח.

אילנא - דחיי

גזע ה

גזע ד, דור א-ד

גזע ה, דור ה- קי"א

משנת

ה' אלפים תשל"ה

עד שנת

ב' אלפים קצ"ה בערך

גזע ה

גזע ד

א. בתום זאב בהגה"צ ר' אליהו אליעזר זצ"ל דסלר
ב. חתן הר"ר חביבא הלוי פיבגר זצ"ל
ג. חתן הר"ר אשר קלונסאן
ד. חתן הר"ר ישראל אלתר וויינברג מקראקא

גזע ה

ה. בן הרב ר' דב בריש וויינברג אב"ד גומביאן
ו. חתן הגאון הצדיק ר' יטעיה אב"ד דפשדבוזש
ז. בן הרב ר' מאיר
ח. בן הרב ר' אליקום גץ אב"ד דלסק
ט. בן הרב ר' מאיר אב"ד דלסק
י. בן הגאון ר' אליקום גץ אב"ד דהילדסהיים
יא. חתן הגאון ר' מאיר אב"ד דפילא
יב. בן הגאון ר' אליקום גץ ר"מ דק"ק פוזן
יג. בן הגאון ר' מאיר מטבהוזן
יד. בן הגאון ר' אליעזר ר"מ בווירמייזא
טו. בן הרב ר' מבוח
טז. חתן הרב ר' אליעזר טרויש אב"ד ור"מ דטלעטטאט
יז. בן הרב ר' שמואל טרויש
יח-כב. נכד הגאון ר' סמואל מצעליטטאט 8 בעל קצור מרדכי
כג-כח. נכד רבנו יהודה החסיד משפירא שהובא בתוס'
כט. בן הגאון רבנו סמואל החסיד בעל "טיר היחוד"
ל. בן רבנו קלונימוס הזקן
לא. בן רבנו יצחק
לב. בן רבנו אלעזר הגדול
לג. בן רבנו יצחק הגדול
לד. בן רבנו יהוסע החסיד
לה. בן רבנו אבון הגדול
לו. מחותנו של רבנו קלונימוס
לז. בן רבנו משולם הגדול
לח. בן רבנו קלונימוס
לט. בן רבנו משה הזקן
מ. בן רבנו קלונימוס מלוקא

מא. בן רבבו יקותיאל
מב. בן רבבו מסה
מג. בן רבבא מסולם
מד. בן רבבא איתיאל
מה. בן רבבא מסלם
מו-פו. מזרע עזרא הסופר הכהן
פז. בן שריה הכהן
פח. בן עזריה הכהן
פט. בן חלקיה הכהן
צ. בן סלום הכהן
צא. בן צדוק הכהן
צב. בן אחיטוב הכהן
צג. בן אמריה הכהן
צד. בן עזריה הכהן
צה. בן יוחנן הכהן
צו. בן עזריה הכהן
צז. בן אחימעץ הכהן
צח. בן צדוק הכהן
צט. בן אחיטוב הכהן
ק. בן אמריה הכהן
קא. בן מרירת הכהן
קב. בן זרחיה הכהן
קג. בן עזזי הכהן
קד. בן בקי הכהן
קה. בן אבישוע הכהן
קו. בן פנחס הכהן
קז. בן אלעזר הכהן
קח. בן אהרן הכהן הקהתי
קט. בן עמרם הלוי
קי. בן קהת הלוי
קיא. בן לוי

<u>גזע ד</u> א-ד, חתן הר"ר ישראל אלתר וייבברג מקראקא
<u>גזע ה</u> ה, בן הרב ר' דב ברים וייבברג אב"ד גומביאן

ה) הסבא ר' דב ברים וייבברג אב"ד דגומביאן היה תלמידו של הג"ר ישעי' זצ"ל אב"ד דפשדבוזש, ולמד יחד עם התפארת שלמה זצ"ל רבה הראשון של ראדאמסק.

הרב ר' ישעי' מפשדבוזש בחר בהרב ר' דב ברים ז"ל והשיא לו את בתו מרב טובא רחל ע"ה הסבתא, ועיין בגזע ד' ד'.

ו. חתן הגאון הצדיק ר' ישעי' אב"ד דפשדבוזש

ו) בעל שה"ג החדש כותב: "הרב מו"ה ישעיה הוא הגאון החריף עוקר הרים בוציבא קדישא מופת הדור קדוש יאמר לו אב"ד דק"ק פרזשדבורז וגדול שמו בישראל הוא תלמיד מובהק של הגאון קדוש ה' מו"ה יעקב יצחק הלוי זצ"ל מלובלין ועמיתו וחברו של הגאון אלקי היהודי מפשיסחא זי"ע".

בס' עיר לסק וחכמי' מובא שהג"ר ישעיה היה בקרא בפי הבריות הרבי ר' ישעיה'לי ובתגדל בעיר לסק ובילדותו כבר הצטיין בחריפות שכלו בצדקתו ובשקדתו בלמוד התורה. בעל הבית עשיר אחד מעיר פשדבורז שמע את שמע העלוי מלסק ויתן לו את בתו לאשה בעודנו כבן ארבע עשרה שנה כפי המקובל בקרב בני משפחתו והיה שמוך על שולחנו כמה שנים ויהגה בתורה יומם ולילה ובעשה לגאון וצדיק כביר.

האברך ר' ישעיה'לי התחבר באהבה וריעות עם יליד עיר מגורו האברך הבעלה מאד ר' יעקב יצחק בן הרב ר' אשר'ל שהיה מגיד מישרים בעיר פשדבורז. שניהם נסעו לעיר ליסא ולמדו בישיבת הגאון ר' דוד טעבלי אב"ד דליסא. אדמו"ר ר' יעקב יצחק הלוי מלובלין שמע על שני אברכים יקרים אלו ושלח את ר' דוד מלעלוב הסמוכה לפשדבורז להשפיע עליהם שיבואו אליו ובעשו אח"כ לחסידים של הרבי מלובלין. הרב ר' יעקב יצחק קבע מושבו בפשיסחא ובקרא בפי כל "היהודי" וחברו הרב ר' ישעיה בתקבל בימי חורפו כאב"ד בפשדבורז ובשנת תקע"ה אחרי פטירת הרבי מלובלין בעשה לרבי של חסידים.

הרבי ר' ישעיה'לי בתבקש בישיבה של מעלה ביום ד' אלול תקצ"א בהיותו יותר מבן שבעים שנה. על קברו בנו אהל של לבנים ורבים באים לתוכו להתפלל. הג"ר ישעיה'לי הניח אחריו הרבה כתבים של חדושי תורה בהלכה ובאגדה אבל טרם זכינו שיודפסו. ועיין עליו בגזע ד' ד'.

בנו יחידו של הג"ר ישעי' זצ"ל הוא הגה"צ ר' עמנואל. הגה"צ ר' עמנוא' מיאן להיות ממלא מקומו של אביו ברבנות תיכף אחר פטירתו בהיותו עדיין צעיר לימים ובעשה לראש בית דין ומו"צ בורשא, ובשבת תר"י בתמבה לאב"ד בפשדבורז על כסא אביו הגאון זצ"ל. הג"ר עמנואל זצ"ל בפטר בורשא ביום כ"ז לחדש שבט בשבת הס"ג לימי חייו ויהי ממלא מקומו בנו הרב הצדיק ר' אברהם משה זצ"ל ונפטר בפשדבורז ביום כ"ב אלול תרע"ח ומ"כ בתוך האהל של זקנו הרבי ר' ישעיה'לי זצ"ל.

ז. בן הרב ר' מאיר

ז) אין זכר לתולדות הרב ר' מאיר, אבל מצאתי כתוב בס' עיר לסק וחכמי' כדלהלן:

"בן יחיד עולל קטן ומאיר שמו בשאר אחרי הרב ר' אליקום גץ. ויגדל וישא אשה ויהי בודאי כאבותיו לאיש מופלג בתורה וחדיסות. אין שם זכר לר' מאיר זה עוד בלסק, בימי עלומיו הלך לעולמו ואיש לא ידע את קברו. אולי בזכר שמו בפנקס הקהל שבשרף כבר, ואולם בן יחיד קטן וישעיה שמו הניח לאבחות, והנה בנו זה זכהו ויעש לו שם כי בעטה ברבות הימים לגאון גדול, איש קדוש וצדיק מפורסם בישראל, הוא אדמו"ר מו"ה ישעיה מפשדבורז."

ח. בן הרב ר' אליקום גץ אב"ד לסק

ח) הרב ר' אליקום גץ השני היה כאביו הרב ר' מאיר מופלג בתורה וחסידות ותורתו היתה אומנתו, בהקדמתו לספר "אבן השהם ומאירת עיניים" כותב אביו הרב ר' מאיר על בנו "נעץ אחד יוצא ממנו וגץ אחד יוצא מבני הרבני המופלא אשר בקרא בשמו אחריו שהוא טרח ויגע להגות בכתבי הקודש אשר היו ישן בושן, וטרח בהם בכמה לילות ויומיים".

אחרי מות אביו הרב ר' מאיר בתמבה בנו ר' אליקום גץ לרב אב"ד בקהלת לסק על מקומו אבל אחרי שבתו כשנה וחצי על משרתו הלך לעולמו בעודנו צעיר לימים - בוסחת מצבתו היא:

פ"ב בנו של הרב ממלא מקומו בתורה והחסידות אב"ד ור"מ מו"ה אליקים גץ נגוע ונאסף ט"ז מרחשון ת"ק לפ"ק".

ס. בן הרב ר' מאיר אבד"ק לסק

ס) הרב ר' מאיר נולד בשנת תמ"ו ובתגדל בין חכמים וצדיקים גדולים ולא מש מאהלה של תורה. בבית אביו הגאון ר' אליקים גץ שהיה אב"ד ותופש ישיבה בהילדסהיים היה לומד תורה יומם ולילה עד שנעשה לבן י"ד שנה ואח"כ נסע לפרג ללמוד בישיבת הגאון ר' אברהם ברוידא אשר קרבוהו מאד והיה מאוכלי שולחנו. אח"כ למד בישיבת הגאון ר' דוד אפעבהיים אב"ד דפרג. בשנת תס"ו נשא בת אחד המיוחסים מעיר ליסא הוא ר' ישראל בן ר' אברהם וואהרטיר בכד הגאון ר' מרדכי יפה בעל הלבושים, וישב בבית חותנו בשלוה והרביץ תורה לרבים. אבל ימי שלותו לא ארכו והרבה צרות וגלולים נפלו עליו ובהקדמתו לס' אבני השהם הוא בא באריכות על צרותיו אלו ועל נסים גלויים אלו שנעשו לו ולב"ב שביצלו באורח פלא. דרכי בסיעותיו הביאו אותו לפוזנא וללייסא וללסק ומצודתו פרושה על ק"ק פיוטרקוב. הוא סבל על עניו כי כבדו ולא מזוקן וחשש שאפשר שבא עליו העונש שלא עסק בהדפסת ספרי אביו ונסע בחדש אייר שנת תצ"ג לדיהרנפורט לעסוק בהדפסתם, ובדרך שמע ששרפה גדולה היתה בעירו לסק א"א שביתו ביצל והוא כותב "אוי לי איך נולדתי לצרות בכל שנה ושנה תמיד צרות צרות רבות". בחדש אלול תצ"ג הוציא לאור הספר אבן השהם ומאיר עניים של הג"ד אליקים גץ בהוספת תשובות אחדות ובהקדמה ארוכה מהרב ר' מאיר בנו, בה הוא מספר קורותיו ותולדותיו בימים הקשים ההם. שלש עשרה שנה ישב הרב ר' מאיר על כסא הרבנות בעיר לסק וביום י"א ניסן שנת תצ"ח הלך לעולמו שבע רוגז ולא שבע ימים כי בן ב"ב היה במותו וזהו הנוסח על מצבתו:

פ"נ כבוד הרב המא"ג המופלא ומופלג בתורה וחסידות מ"ו אב"ד ור"מ מו"ה מאיר בהרב הגאון מו"ה אליקים געץ ז"ל בנגוע ונפטר בשם טוב י"א ניסן תצ"ח לפ"ק.

ר. בן הג"ר אליקום גץ עב"ד הילדסהיים

ר) הגאון ר' אליקים גץ חי במאה החמישית לאלף השישי, הוא נולד בפולן ושימש ששמה בתור אב"ד בכמה קהילות ולבסוף בעיר הילדסהיים.

בשנת ת"ס עזב את קהלתו בכדי לעלות לא"י ובדרכו עבר את העיר פוזנא ושם עכבוהו בכבדי הקהלה והפצירו בו עד כי בעתר להם לשמש שם ברבנות.

הג"ר אליקום גץ נפטר בפוזנא בצרך בשנת תס"ז.

חיבר כמה ספרים ובדפוס "רפדיבי בתפוחים" על אגדות רבה בר בר חנה (ברלין תע"ב) ושו"ת "אבן השהם" (דיהרבפורט תצ"ג) כבז' באות ט'.

יא. בן הגאון ר' מאיר אב"ד פילא

יא) בעל כלילת יופי דף קכ"ה מביא מההקדמה לס' אבן שהם שהג"ר מאיר היה בתחילה אחד מראשי חכמי ישיבה דק"ק פוזנן בזמן שרבנו המרש"א כיהן בתור ראש המתיבתא דשם. חמותו של המרש"א מרת אייידיל היתה גם דודתו של הג"ר מאיר מפילא. התזיקה מכספה את בני הישיבה וגם בנתה ביתה בפוזנן שהי' בית ועד לחכמים לאות ולמופת.

הישיבה בראשית המהרש"א במשכה בפוזנן בערך כמו עשרים שנה משנת שמ"ה עד שנת שס"ה. אז בפטרה הגבירה ובתבטלה הישיבה.

הג"ר מאיר נפטר בערב ר"ה תי"ד בעיר מילבאק במדינת עירק שברח לשם מחמת חרב המלחמה ששלטה אז במדינת פולין וצוה לקבי מותו כי ייקברוהו שם בארון עד אשר תשקוט הארץ מן המלחמה ואז יטלוהו משם ויקברוהו בקברות ישראל בק"ק מעזריטץ הסמוכה לעיר הג"ל וכן עשו לו כמו שכתב בנו הגאון בעל ס' אבן השוהם בתשובה שם סי' יג.

יב. בן הגאון ר' אליקום גץ ר"מ דק"ק פוזן

יב) בהקדמה לס' אבן השהם מובא שלהגאון ר' אליקום גץ חד מראשי בני ישיבה דק"ק פוזנן היו ג' אחים מהם גדולי ישראל.

הראשון הי' הגאון ר' ליב חבליש מחבר ספר חידושי מהרל"ח על ד' טורים וגם בשאר בכתבים חיבור ממנו על ש"ע יו"ד (ס' אוצרות חיים כתבי יד סי' קב"ה) וגם בעל כלילות יופי מביא את דברי הב"ח בהקדמתו לספרו משיב בפש על מגילת רות שכ' שם "וקרוב לפי' זה שמעתי מפי הרב כמוהר"ר ליב חבליש ז"ל עכ"ל. והשני הגאון ר' עקיבא מהוציפלאץ אשר הלך לארץ הקדושה ובקבר בצדון והשלישי ר' יעקב טעמירלש (ואיבו אותו ר' יעקב טעמערלש הראשון בעל ס' פריא דצביעותא דיעקב).

ד' אחים אלו כולם בני הג"ר מאיר מטבהויזן וחיו לפי דברי בעלי כלילת יופי "בזמן הגאון בעל שארית יוסף גיסו של הרמ"א ז"ל ושאר גאובי קשישאי אשר הופיעו באור תורתם וחכמתם עוד בהתחלת המאה הרביעית לאלף הששי.

ועיין בזרע קדש מצבתה (אות קמז) שמובא שם עוד בן להג"ר מאיר מדבהוידן ר' אליעזר ליפמאן מווירמייזא חותן הגאון ר' שמואל סג"ל שהסכים על ספר מגיבי שלמה.

רג. בן הרב ר' מאיר מטנהוירזן
ג"כ נודע בשם רבי מאיר אשכנזי מק"ק דנהוירזן באשכנז

רג) בס' זרע קדש מצבתה מצאתי כתוב באות קע"ח שהגאון ר' מאיר מק"ק דאבהאזין היה חתן ר' אושיע' ש"ץ מאות קמ"ו ושם באות קמ"ו הביא שהגה"ק ר' אושיע' ש"ץ הב"ל הוא אבי הג"ר אברהם קאשיס (קשיא) אב"ד לובלין בפטר כ"ד סיון (שב"ג) ומבו"כ בלובלין והוא הנקרא ר' אברהם מוכר ירקות. ובס' דמ"א להר"א זידו דף צד מביא שאשת רבנו מאיר אשכנזי מק"ק דבהוידזין שמה חבה'לי והיתה בתו של רבי אברהם קשיא מלובלין ועוד שם שרבי ליב חבה'ליש בקרא על שמה כי זיכתה את אביה לשבת על התורה ועל העבודה בלי דאגת פרנסה. הרל"ח היה תלמידו של הרמ"א ומביאו בהגהות מהרל"ח באו"ח סי' תצ"ח אות ד. הרל"ח בפטר בכ"א שבט שנת שב"ו. ובשם הגדולים ערך א סי' ע"ר מובא מעשה בורא ממנו שלר' אברהם הב"ל הי' חבות תחת בית מדרשו של המהרש"ל ושם הי' ישן והי' צנוע ודבר אין לו עם אדם ולילה א' שמע המהרש"ל שר' אברהם לומד סוגיא עמוקה מאד ומפרשה פירוש רחב והי' בותן דעתו לכל דבריו ושלח אחריו המהרש"ל ושאל לו שאלה עמוקה בש"ס והשיב שהוא עם הארץ ולא ידע מאי קאמרי רבנן ואחרי הפצרות רבות פתח פיו והאירו דבריו בחכמה ובקיאות הפלא ופלא אבל התבה שהדבר יהי' בסוד וכשנתבקש לישיבה של מעלה המהרש"ל צוה לקחת את הג"ר אברהם לאב"ד על מקומו אבל בס' "לקורות היהודים בלובלין" כתוב שאף על פי שהאגדה בכלל תתאים בעיקרה עם המקובל אבל לא שצוה המהרש"ל לקבלו לאב"ד כי המהרש"ל בסתלק בשנת של"ד והג"ר אברהם ב"ר אושעי' ש"ץ בשנת ש"ג ומביא את מצבתו "עיבי ירדו פלגי מים בהתקדדו בעבים השמים, במות ר' אברהם ב"ר אושעי' ז"ל ש"ץ שהיתה ביום ב' כ"ד סיון ובו ביום בטמן איש הישר והנאמן ג' ש' לפ"ק. על כל פנים הג"ר מאיר מדבהוידן הי' גיסו של הג"ר אברהם מוכר ירקות מלובלין חתן ובנו של הגה"ק ר' אשעי' ש"ץ.

רד. בן הגאון ר' אליעזר ר"מ בווירמיזא

רד) הגאון ר' אליעזר ר"מ בווירמייזא היה חתן הגאון הגדול ר' קלונימוס קלמן ווירמייזא אב"ד ור"מ דלבוב. הג"ר קלמן הי' אחד מן הראשונים שהתחילו להרביץ תורה במדינת פולין ורייסין והיה בדור אחד עם הג"ר שכנא אב"ד לובלין רבו של הרמ"א כך מובא בס' אבשי שם על העיר לבוב וגדולי'. הג"ר קלמן כ' תשובה בשו"ת הרמ"א סי' ט"ו וחתם "כה עתירת הטרוד ובעלב קלמן ווירמשא הכותב בידים עצלות לפרשת רב לכם שבת שי"ח לפ"ק" וכן בזכר שם עוד בתשובה ס"ד ובס' שארית יוסף בסוף סי' א' להגאון ר' יוסף כ"ץ מקראקא מובא "בהיות שכנגדי היה חולק עלי קצת כתבתי למקצת חכמי דורנו והסכימו על ידי והם הזקן כמו"ה קלמן ז"ל מווירמייזא אשר משכן כבודו ובית מדרשו היה קבוע בק"ק לבוב וגם חתנו הגאון כמו"ה ליידר ז"ל והאריכו קצת בראיות והם בידי " עכ"ל.

והג"ר אליעזר כ' תשובה ובדפסה בשו"ת הרמ"א סי' ט"ז אחרי תשובת חותנו הגאון ז"ל וחתם באם הטרוד בטרדות הזמנים אליעזר בר מבוח ז"ל וגם בס' זרע קדש מצבתה מובא באות קע"ט שהג"ר אליעזר הי' בן הר"ר מבוח ובס' אבשי שם אות א' סי' ס"ד הביא שיותר לא נדע דבר אודותיו.

שר. בן הרב ר' מבוח זצ"ל

שר) לא בודע לי דבר על הרב ר' מבוח ז"ל וכך מצאתי שהג"ר אליעזר חתם תשובתו אליעזר בר מבוח ועיין בסי' הקודם.

הרב ר' מבוח היה גיסו של המקובל מ' הירץ חזן מפפד"ם בהג"מ אליעזר אב"ד שלעשטאט.

וזכורני שראיתי פעם שא' הדפיס ס' בניו יורק בשם "אשל אברהם" ובו מובא מתולדות הרב ר' מבוח הג"ל אבם טרם עלה בידי לברר הדבר או להשיג הספר.

סז. חתן הרב ר' אליעזר טרויש משלעשטאט
אב"ד ור"מ שלעשטאט ממדינת עלזאס

סז) הגאון ר' אליעזר טרויש או טריביש היה אב"ד ור"מ בעיר שלעטשטאט. בנו של הג"ר אליעזר היה הג"מ בפתלי הירץ טריביש מפפד"מ שויבר ס' על סדר התפלה והדפיסו בבו הג"ר אליעזר טרויש אב"ד פפד"מ בשנת שב"ג.

בתו של הג"ר אליעזר טרויש אב"ד שלעטשטאט מרת חבה היתה אשתו של הגביר ר' משה עבערילס פו"מ דקראקא, פרבס, מבהיג וגביר עצום אשר עזב בערך שנת ר"פ את פראג עיר מולדתו ויקח אתו על כל הובו ורכושו ויבא לשכון עיר קראקא והוא היה חותן הגאון בעל שארית יוסף ה"ה הגאון ר' יוסף כ"ץ אב"ד קראקא.

יז. בן הרב ר' שמואל טרויש אב"ד ור"מ דשלעשטאט

רז) בס' עבף עץ אבות סי' רנ"ז בהגה"ה מצאתי כתוב "בס' דור ישרים 2133 כתוב "ראשתו של משה ר' עבערילס הנ"ל מ' חבה בת הג"מ אליעזר טריביש אב"ד ור"מ בעיר שלעטשטאט תחת אביו הגאון (הערה 1) אחות הג"מ בפתלי הירץ טריביש בפפד"מ", ושם בהערה 1 אשר יציין לא מצאתי את שם אביו".

לפי זה כפי שכתב בעל ס' דור ישרים אביו של הג"מ אליעזר טריביש בעשה אב"ד ור"מ בעיר שלעטשטאט על מקומו של אביו הגאון - ובס' זרע קדש מצבתה ארת צ הביא שהג"ר אליעזר היה בן הרה"ג ר' שמואל טרויש, ועיין בהגה"ה ה' שם, שכ' כ"כ בקובטריס בית צדיקים הנדפס בסוף ס' בפלאות היהודי בווארשא, ועיין בשו"ת מהר"מ מיבץ סי' מ"ח וכו' עכ"ל.

רח-כב. נכד הגאון ר' שמואל משלטצשטט
בעל "קצור מרדכי"

רח-כב) הגאון ר' שמואל ב"ר אהרן משלטצשטט חי במאה השבי' לאלף הששי ושימש הרבה שנים כאב"ד שטרסבורג שבעלזאס צרפת.

בסביבת שטרסבורג שרר אז שודדים שהתבפלו על בוסעי הדרכים והשתמשו במלשיבים ומרגלים שהודיעו להם על העוברים ושבים. הג"ר

שמואל התיר את דמם של שבי מוסרים ומלשיבים יהודים שדן אותם כרוצחים, והטביעד את האחד בנהר והשני במלט אל השודדים ועוד הוסיף להרע לאחיו דגם חייו של הג"ר שמואל הי' בסכנה. הגאון ר' שמואל התחבא במצודה וישב בה משך כמה שנים. שמה חיבר את ספרו "מרדכי הקטן" הוא קצור מספר המרדכי לר' מרדכי ב"ר הלל הכהן וחברו בשנת ה' אלפים קל"ו ליצירה.

אחר שיצא משם נסע לארצות המזרח וביקש בכל מקום שבא לכתוב ולדרוש מקהלת שטרסבורג לפצות את רודפיו בכדי שיוכל לשוב על מקומו ובבבל קיבל כתב חירם מאת הנשיא דוד בן הודייה ובארץ ישראל החכמי ירושלים רצפת. כתבים ותעודות אלו היו לו לתועלת רב כי אחר זמן קצר שב אל קהילתו לשטרסבורג. ספר מרדכי הקטן לא נדפס אבל מובא אצל כמה מחברים שונים. ועיין בשם הגדולים אות ק' מערכת ספרים סי' פ"ד.

ובס' זרע קדש מצבתה אות צ' איתא שהג"ר בפתלי הירש טרויש אב"ד פפד"מ בן הגאון ר' אליעזר טרויש אב"ד שלעטשטאט ממדינת עלזאס בן הרה"ג ר' שמואל טרויש מגזע הגאון מוהר"ר ר' שמואל מצעליטשטאט שחיבר ספר קצור מרדכי שהיה מגזע הגאון ר' שמואל שתיקן שיר היחוד. גם הי' ר' בפתלי הירץ הנ"ל נכד לרבנו יודא החסיד בעל ספר חסידים וכו' עכ"ל. אבל לא כתוב שמה וגם לא עלה בידי לברר איך היה השתלשלות הדורות מהרב ר' שמואל טרויש משלעטשטאט עד הג"ר שמואל מצעליטשטאט בעל ספר קיצור מרדכי.

ועיין באות טז לעיל שהג"ר אליעזר טרויש משליטשטט היה חותן ר' משה ר' עבערליש שעזב את עירו פראג בשנת ה"א ר"פ עם כל הונו ורכושו והלך להשתקע בקראקא, אז חי הג"ר אליעזר חותנו בערך בשנת ר"מ ואביו הרה"ג ר' שמואל טרויש משליטשטאט - מאות יז לעיל - בערך בשנת רט"ו ונמצא שיש פה חשבון של כמו מאה שנה או העדר של ד' דורות - כ"ה שנה לדור - עד הגאון ר' שמואל משלטצשטט בעל קיצור מרדכי.

כג-כח. נכד רבנו יהודא החסיד בעל ספר חסידים
ושיר הכבוד "אנעים זמירות" לשבת

כג-כח) בס' חסידים הראשונים ובט' דור דורים איתא שרבנו יהודא החסיד נולד לאביו הקדוש רבנו שמואל החסיד והנביא בשפירא בערך בשנת ד' אלפים תתק"י ליצירה.

על לידתו מספרת האגדה "אשת רבנו שמואל החסיד כשהיתה הרה ללדת את רבנו יהודה החסיד עברה לפני ביהכ"נ בווירמייזא ובאה עגלה ולחצה אותה אל קיר ביהכ"נ ונעשה לה נס והוסב הקיר לאחור באופן שאמו של

דיה"ח יכלה למלט בפשה". כ"ז שם מס' מעשי ניסים לר' יוזפא שמש ובהגה"ה שם וכ' ע"ז בחוברת מהר"ש חסיד הערה י' "כשהייתי בווירמייזא ראיתי שבאמת יש חליל בקיר ביהכ"נ של הנשים", ומחליט לבסוף "שבשבת תתקע"ז כשבתחדש ביהכ"נ בבר אותו באופן שיתראה הרושם שהי' בקיר מקודם לזכר הנס". בספר מעשיות מסופר על רבנו יהודה החסיד שכבר בהיותו בן י"ח עדיין לא ידע מאומה ופעם כשלמד אביו הר"ש חסיד עם תלמידיו רז תוך ביהמ"ד וזרק חיצים והפריעם וכעסו התלמידים מאד ואמרו להר"ש חסיד אבות אבותיו כולם היו גדולי עליון והוא מה יהי' עמו, קרא הרש"ח לבנו ואמר לו יהודא בני אם תרצה ללמוד אבסה אותך אם תצליח או לאו, השיב לו כן, והעלו הרש"ח לבית מדרשו והושיבו אצלו ואחיו ר' אברהם מצדו השני, והזכיר רבנו שמואל החסיד "שם" אחד ובתמלא ביהמ"ד כולו אורה, ר' אברהם בתן עיניו למטה בקרקע והרי"ח לא קם ולא זע, וכשראה זאת רבנו שמואל החסיד הזכיר עוד "שם" אחד ולא היה כח לרבנו אברהם לראות האורה ועטה עצמו במלבוש אביו והרי"ח בתן עיניו בקרקע, אז אמר אביו הר"ש חסיד, אברהם בני, השעה מוצלחת לאחיך יהודא, ודע שאתה תהי' ראש ישיבה כל ימיך אבל אחיך יהודא יהי' יודע מה למעלה ומה למטה ואין בעלם ממנו ויהי' בעל שם מעשים..." עכ"ל ס' חסידים הראשונים.

בערך בשנת תתקב"ה-ב"ו עזבו רבנו יהודא החסיד ואחיו הראש ישיבה רבנו אברהם את אשפירא ובאו לרגנשבורג כי שמה הי' מצב היהודים טוב אז, ובכלל רגנשבורג היתה העיר היותר עתיקה בין קהילות ישראל דאשכנז ומובא שם בס' חסידים הראשונים מיפ"ת למדרש רבה פ' פקודי "קבלה ביד אנשי רעגענשבורג שלא עלו בבית שני וכן אנשי טולידא בספרד, ולכן לא היו צריכין להתחבא בחגיהם כדרך היהודים שם כי ידעו שאבותיהם של אלו לא במצאו עולה בפיהם" עכ"ל.

רבנו יהודה החסיד היה ידוע לא רק כגדול בדורו אבל גם בתאר איש מופת דעושה פלא, ומסופר על הרבה עובדות, אותות ומופתים, שעשה ברגנשבורג, פעם הח' ברצח הנמצא ברחוב היהודים ע"י קמיע בכדי להציל את כל הקהל הקדוש, ופעם הזהיר למלך שלא יצא למלחמה כי ימצא מפלתו בה, והמלך לא שמע אליו ויצא למלחמה ונפל הוא ועמו לפני אויביו והרי"ח שמח במפלתו, ועוד פעם באו גנבים לביתו ולקחו הרבה מחפציו וכאשר הלכו קרא להם הרי"ח ואמר שהניחו עוד הרבה ולקחו גם זאת עמהם, ואח"כ סגר הדלת אחריו והגנבים עמדו לפני הבית ולא יכלו לזוז ממקומם, ובבוקר ראו הכל אותם עם הגזילה שבידם ובקשו את הרי"ח רחמים ופעל שיוכלו ללכת משם ואח"כ באסרו.

איתא בס' חסידים הראשונים שרבנו יהודא החסיד לא רק עסק בהלכה אבל שם לב אל העם להורותו הדרך הישרה ולטהרו ולצרפו במוסר ובמדות ושם לו למטרה לדבר על לב ההמון מבני עדתו בכל עת ובכל שעה ולעוררם

לעבודת הבורא ולהטותם לכל מדה בכובה, והודות לעמלו של ריה"ח היתה בודעת קהלת רגבשבורג כקהלה קדושה מלאה צדיקים חסידים ובעלי מידות טובות וישרות, ומשבות דורות רבים לא זכר איש כי יהודי בן קהלת רגבשבורג יתפש ויעבש בפלילים בעד חטא ועון בגד חוקי המוסר.

ג"כ מובא שם שהרב רבי שביאור הפרבס משפירא היה אומר שקבלה בידם שאם היה רבבו יהודא החסיד בימי הבביאים היה בביא, ובימי התבאים היה תבא, ובימי האמוראים הי' אמורא.

עוד שם שהיה לרבבו יהודה החסיד גילוי אליהו, ופעם לא קם כמבהגו כשהביאו את התיבוק לברית מילה, ובימק טעמו כי ראה שאליהו לא לקח את כסא הסמוך לסבדק אלא ישב סמוך לחלון בביהמ"ד בצד, וזה הטעים להם משום שהתיבוק ל"ע יעזוב בגדלו את יהדותו.

רבבו יהודא החסיד חיבר ספר חסידים ועוד ספרים ועיין באות כ"ט לקמן שחיבר גם כן את שיר הכבוד אבעים זמירות לשבת.

בשבת ד"א תתקע"ז חלה הרי"ח את חליו האחרון, ומסופר עליו שבימיו ברגבשבורג כשהוציאו מת לקבורה הוכרחו לצאת דרך שער החומה ועליו פעמון ובכל פעם שבשאו שם המת צלצל השוער את הפעמון בכדי לצער את הישראלים ואמר ריה"ח כאשר חלה את חליו זה אם בן עולם הבא אבי אז יפול השער הזה אחרי מותי, וכשהלכו טובי העיר לבקרו צוה קודם פטירתו לכבד את הבית ולפבי מטתו, ושאל היושבים לפביו אם רואים דבר מה, ועבו אין אבו רואים שום דבר, רק שבאבק שלפבי מיטתך אבו רואים כתוב בו "חסיד".

בשמת רבבו יהודה החסיד יצאה בקדושה ובטהרה מתוך דברי תורה ביום שבת קדש פרשת זכור, י"ג לחדש אדר שבת ד"א תתקע"ז. וכאשר הובילו את מטתו דרך השער הב"ל והשוער רצה לצלצל הפעמון כמבהגו ובפל השער עם הפעמון על השוער ובהרג, ואמרו הגויים עתה ידעבו כי קדוש הי' בחייו ובמותו, ואמרו ברוך שבחר בדברי חכמים שגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם.

לרבבו יהודא החסיד שבי בבים, האחד רבבו דוד, מובא בחי' הר"ן סבהדרין י"ט ד"ה מצוה ובכבה"ג אות"ח סי' רע"א, והשבי הרב ר' זלמן, המכובה ר' משה זלטמן.

וכבר הבאתי באות הקודם מה שכתוב בס' זרע קדש מצבתה סי' צ' "גם היה ר' בפתלי הירץ טרייוויש אבד"ק פפד"ם הב"ל - (בן הג"ר אליעזר מאות י"ח לעיל) - בכד לרבבו יודא החסיד בעל ספר חסידים" וכו'.

ועי"ש בהגה"ה ח' "כ"כ במבוא במחזור להגאון ר' וי"ה זצ"ל במחזור בית ישראל בשם הגאון ר' הירץ זצ"ל בסידורו אצל ברכו יעו"ש". עכ"ל.

הג"ר יהודא החסיד שחל"ח בשבת תתקע"ז, והג"ר שמואל משלצשטט בעל קצור מרדכי מאות הקודם בולד בהתחלת המאה השבי' לאלף הששי, במצא שיש כאן העדר של בערך מאה ושלשים שבה או ה' דורות, לדאבוני גם פה לא עלה לי לברר השתלשלות דורות אלו.

בש) רבנו שמואל החסיד הקדוש והגדול - כך נקרא בשו"ת המר"ם מרוטנבורג - נולד לאביו רבנו קלונימוס הזקן בעיר שפירא בערך בשנת ד"א תתע"ה ליצירה. ובס' דור דורים מביא בשם ס' מצרף החכמה סי' י"ב בשם הרוקח כ"י שבשעת פטירתו של רבנו קלונימוס הזקן היה עדיין רבנו שמואל החסיד בער ומסר רבנו קלונימוס הזקן את סוד ותיקון התפילות לר' אליעזר חזן משפירא, וכשגדל ר"ש החסיד קבל ממנו כאשר צוהו רבנו קלונימוס הזקן, ורבנו קלונימוס הזקן קיבל מאביו, רבנו יצחק, ורבנו יצחק קיבל מאביו רבנו אלעזר הגדול בר יצחק בר יהודע בר אבון הגדול.

בס' חסידים הראשונים מביא מעשיות לרוב מרבנו שמואל החסיד, שפעם הלך ר"ש החסיד בדרך ושבי אבשים לדר אותו ובשא רבנו שמואל עיניו לשמים ובדמה לו שראה את השמים פתוח ואמר לבני לויתו עתה תוכלו לבקש כל א' בקשה אחת מהבורא וימלא לו את בקשתו, האחד ביקש בניים ואחד עושר ורבנו שמואל ביקש זרע כמותו, אחר הדברים האלו בולדו לו רבי אברהם ורבי יהודא.

רבנו שמואל החסיד הרביץ תורה בשפירא עיר מולדתו, ומבית מדרשו יצאו הרבה תלמידים שגם הם האירו את העולם בתורתם, מהם בניו רבי אברהם ורבי יהודא החסיד, רבי שלמה בעל ס' הטעמים על החומש כ"י ובכדי רבי יהודא אחיו ה"ה רבי מאיר ברבי קלונימוס ורבי דוד ברבי בלונימוס ממיבצבורג דבו של הר"ש משנץ ורבי יהודא ב"ר קלונימוס בעל יחוסי התנאים והאמוראים.

רבנו שמואל החסיד בנוסף על תורתו בגלה היה מחכמי הרזים והסוד והי' בודע לחסיד קדוש ונביא והיה הראשון שהתחיל לפרסם את חכמת הבסתר והסוד ולהשתמש בשמות בכדי להציל ולהגן על עמו ישראל. ובס' חסידים הראשונים מובא הרבה מפעולותיו ובפלאותיו איך שהגין והציל קהילת שפייאר מכל הרדיפות של אוייבי ישראל.

ר"ש החסיד ערך גלות ובדד ממקום למקום וחי חיי צער ובדודים לדרוש ברבים מוסר ויראת ד'. ועוד יסופר עליו שברא לו גולם שרק הדבור הי' חסר לו ובשבות גלותו לימה אותו על דרכו ושימש אותו. בסדר הדורות מביא באריכות מה שהיה לרבנו שמואל החסיד והנביא עם רבנו גם על אודות קשר של תפילין, ובודאי היתה זאת כשהי' ר"ש החסיד אצל ר"ת בשעת גלותו, אבל בספר חסידים הראשונים כ' שאולם בגופא דעובדא יש דעות מחולקות שלא היה דבר זה אצל ר"ש החסיד.

בס' חסידים הראשונים מביא הרבה דברים מעניני תפלה בשם רבנו שמואל החסיד ביניהם דמה שאומרים חמשה פעמים ישראל בצור ישראל קודם תפלת שמונה עשרה של שחרית הוא בגד מה שכ' במדבר ח' י"ט ואתנה את

הלויים וכו' מתוך בני "ישראל" לעבוד את עבודת בני "ישראל" באהל מועד ולכפר על בני "ישראל" ולא יהיה בבני "ישראל" נגף בגשת בני "ישראל" אל הקדש. והייבו דכבגדן צריך השליח צבור לומר ה' פעמים "ישראל" בגשתו להתפלל ולבקש רחמים על ישראל.

רבנו שמואל החסיד יסד את שיר היחוד, כן מביא בס' חסידים הראשונים שזהו דעת ר' יו"ט ליפמן בס' הצרון בסי' קכ"ד שכ' שם "ועל עצמותו יסד החסיד רבנו שמואל בשיר היחוד אתה בכל איך עליך ואין תחתיך" וכ"כ הרז"ה במבוא הפיוטים ערך ר' יהודא ב"ר שמואל ב"ר קלונימוס וכ"כ בסדור מנהג אשכנז כתוב על קלף קודם שיר היחוד "שיר היחוד שיסד רבנו שמואל אביו של הר"ר יהודא החסיד". וגם כ' בס' חסידים הראשונים שיש שיחסר את שיר היחוד לרבנו רבנו יהודא החסיד ללא בכון כי ריה"ח רק פירשו אבל כן חיבר ויסד את שיר הכבוד "אבעים זמירות" לשבת. רבנו שמואל החסיד ג"כ יסד את ההושענא "כהושעת אב המון", וחיבר פירוש למס' תמיד ומדבא בהראב"ד למס' הב"ל, ועיין בחוברת ד"ש החסיד שחיבר ג"כ פירוש על הספרא ועל המכילתא.

ובתוספות יבמות ס"א ע"ב וסוטה י"ב ע"א הביאו דברי רבנו שמואל החסיד.

בניו של רבנו שמואל החסיד הם, רבנו אברהם מאשפירא, אחד מראשי הישיבה באשפירא, מגדולי דורו ומרבותיו של רבנו אלעזר מגרמייזא בעל הרוקח, ורבנו השני רבנו יהודא החסיד בעל ספר חסידים, ובת אחת גאלדע שמה אשת רבנו משה הדרשן אבי הר"ר אליעזר הדרשן מווירצבורג ובן רבי אלעזר בן רבנו טובי' בעל הפסיקתא זוטרתא בן רבנו אליעזר הגדול. ורבנו משה הדרשן הב"ל הוא חתן רבנו שמואל החסיד בן רבנו קלונימוס הזקן ורבנו רבנו יצחק, אחי רבנו טובי' הב"ל בני רבנו אליעזר הגדול.

ועיין בס' שרע קדש מצבתה אות צ' ובאותיות הקודמות שהג"ר שמואל מצלעטשטאט הי' מגזע הג"ר שמואל שתיקן שיר היחוד.

ועיין ג"כ בס' זרע קדש מצבתה הב"ל אות מ"ז שהביא שרבנו שמואל החסיד היה חתן רבנו משולם בן ר' משה הפרנס משפירה מזרע ר' קלונימוס מלוקא ובס' דור דורים ובס' חסידים הראשונים יש זכר לזה בהגה"ה ב' פ"א.

ל. בן רבנו קלונימוס הזקן

ל) רבנו קלונימוס - ב"ר יצחק - הזקן היה מגדולי חכמי התורה באשכנז במאה התשיעית לאלף החמישי. פסקיו הוראותיו ומנהגיו הובאו הרבה בס' המרדכי לרש"י זצ"ל כמו כן מובאת אחת מתשובותיו בין תשובות מהר"ם מרוטנבורג, זצ"ל.

רבנו קלונימוס הזקן קיבל בקבלה סודות ורזי התורה מאביו רבנו יצחק שקיבל מאבותיו גדולי עולם, ובס' דור דורים מובא בשם הרוקח כי שהביא בשם מצרף לחכמה פי"ב שישבו במגנצא "עד אשר פקד ד' שם חרון אפו על קהלות הקודש בשנת תתנ"ו ושם גועגו אבדנו כולנו אבדנו זולת מתי מספר שנשארו מקרובים עם רבנו קלונימוס הזקן".

גם במצא שם בס' דור דורים שרבנו קלונימוס הזקן היה בין הנמלטים מחרב נוסעי הצלב ונדח ממגנצא לאשפירא אל בנו הג"ר יהודא שהיה ראש העדה באשפירא - שפייאר.

עוד שם שרבנו קלונימוס הזקן נפטר בשפירא בשנת תתפ"ו לאלף החמישי כשהיתה העיר במצור ושמוהו בארון בבית המקדה ומנו לו מיד שבעה ושלשים, ופיבתהו משם לאחר המצור וקברוהו בקברות אבותיו בעיר מגנצא ובכך נתמלא צוואתו. (ועיין במרדכי מו"ק סי' תת"ך ואו"ז הל' אבילות סי' תכ"ד ושו"ת מהר"ם מרוטנבורג סי' ת"ג.) בני רביבו קלונימוס הזקן הם: רבנו יהודא ראש עדת אשפירא ורבנו שמואל החסיד ועיין לעיל סי' כ"ט שבשעת פטירת אביו הי' רבנו שמואל עדיין בער.

לא. בן רבנו יצחק

לא) רבנו יצחק קיבל מאביו רבנו אלעזר הגדול וחי במגנצא.

בס' דור דורים מובא שאולי רבנו יצחק בן רבנו אלעזר הגדול הוא רבנו יצחק הנזכר בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג סי' תק"א עם אשתו מרים שעלו על קידוש השם בשנת תתנ"ו בעיר מגנצא. ומס' קובטרס גזרת תתנ"ו ושם ז"ל "ויהי ביום השלישי בחודש סיון יום קדוש ופרישה לישראל במתן תורה הופרשו קהל מגנצא חסידי עליון בקדושה ובטהרה והוקדשו לעלות אל אלקים כולם יחד...כולם היו בחצר ההגמון ויקומו עליהם האויבים ויהרגו בזדון טף ונשים בער וזקן ביום אחד...לא הותירו שריד ופליט...כי כולם בתאוו לקדש שם בוראם גם כבוא האויב צעקו כולם לב אחד בקול גדול ופה אחד, שמע ישראל...ד' אחד...אלף ושלש מאות בפשות קדושות בהרגין ביום אחד". ועוד שם משו"ת מהר"ם מרוטנבורג כנ"ל וז"ל "ביום ההוא הומתו במות

קדושת השם תלמידי רבנו גרשום מאור הגולה ורבנו אלעזר הגדול הלא המה: רבי יהודא בן רבנו יצחק, רבנו יצחק ואשתו מרת מרים, רבי יהודה הלוי ואשתו מרת מפורה מר דורבל ובניו רבנו דוד..."

בנו של רבנו יצחק הוא רבנו קלונימוס הזקן.

ובס' זרע קדש מצבתה אות יב איתא שרבנו קלונימוס הזקן משפירה היה בן רבנו יצחק חסיד הזקן משפירה בן רבנו אבון הגדול בן רבנו יצחק זצ"ל בן רבנו משולם הגדול בן רבנו קלונימוס ז"ל בן רבנו משה הזקן שהביא המלך קרל ממדינת לוקא שבת תקמ"ט בעל המחבר הפיוט אימת בוראותיך בן רביבו קלונימוס זצ"ל בן רבנו יקותיאל זצ"ל בן רבנו משה זצ"ל בן רבנו משולם בן רבנו איתיאל בן ר' משולם זצ"ל מזרע עזרא הסופר הכהן.

ובאות מ"ה שם בס' זרע קדש מצבתה כתב "ר' יצחק חסיד זצ"ל (מאות י"ב) הוא נתן ר' אליעזר הגדול והחסיד בעהמ"ח ס' אורח צדיקים בן ר' יושיע זצ"ל בן ר' שמעון הגדול זצ"ל". ובהגה"ה (א) שם איתא "כ"כ בשבט ישראל ובשאר ספרי היוחסין אולם בחסידים הראשונים בדור דורים כתב שזה טעות גדול כל האות הזה ע"כ הבוחר יבחר" עכ"ל. ואני בחרתי בס' היחס של ס' דור דורים שרבנו יצחק היה בן רבנו אלעזר הגדול וכו' וכדלקמן באות לב.

לב. בן רבנו אלעזר הגדול

לב) רבנו אלעזר הגדול היה בנו של רבנו יצחק הגדול והי' מגדולי חכמי צרפת בראשית המאה התשיעית לאלף הששי. נולד בוירמייזא וקיבל תורה מרבי שמעון הגדול - בן אחי אבי אביו - ומפי רבנו גרשום מאור הגולה. היה רבי דרבותיו של רש"י כי תלמידי של ר"א הגדול היו רבנו יצחק בן רביבו יהודא (פרדס סי' קט"ח) ורבנו יצחק הלוי (פרדס סי' תל"ה) והם היו רבותיו של רש"י זצ"ל ורש"י מביאו בשם' ברכות דף ט"ו ע"ב ובפירושו לתהלים ע"ד "ושמעתי משמו של ר"א הגאון בר יצחק (הגדול צ"ל) וכן בס' ויקרא י"ז ד' במצא בפרש"י כת"י תוספות שהוסיף ד"י קרא וכתב "כך שמעתי בשם ר"א הגדול". ועיין תוס' שבת דף ג"ד ע"ב ד"ה רב ובפרדס סי' י"ט ובשבלי לקט ה"א סי' מ"ט.

ובס' דור דורים ג"כ מובא שרבנו אלעזר הגדול בפטר עוד קודם שבת התב"ד הרבה ושמסר את תורתו והסודות שקיבל מרבנו שמעון הגדול ב"ד יצחק ורבנו גרשום מאור הגולה לבנו רבנו יצחק.

ועוד שם שהיה לרבנו אלעזר הגדול עוד בן בשם רבנו טובי' בעל המסיקתא זוטרתא. רבנו טובי' היה אבי רבנו אליעזר אבי רבנו משה הדרשן חתן רבנו שמואל החסיד ושם זוגתו בתו של הר"ש החסיד מאלדא ועיין לעיל בסי' כ"ט.

לעי דעת מהר"מ דילובזאבו בשתי ידות באצבע דרך חיים מובא בשם הגדולים מערכת ספרים אות א' סעיף ק"מ חיבר רבנו אלעזר הגדול את ס' אורחות חיים ואת צוואת ר' אלעזר הגדול, ויש מיחסים אותה להתבא ר' אליעזר בן הורקנוס.

לג. בן רבנו יצחק הגדול

לג) רבנו יצחק הגדול בן רבי יהושע בן רבנו אבין הגדול היה מחכמי מגנצא בסוף המאה השמינית לאלף החמישי. פעל ביחד עם רבנו שמעון הגדול בן רבנו יצחק החסיד בן רבנו אבין הגדול, ורבנו יקותיאל בן ר' משה ב"ר קלונימוס ב"ר משולם הגדול בעל הפיוט ליום א' דר"ה "יראתי בפצותי", ובתשובות רש"ל סי' כ"ט כתוב על רבנו שמעון הגדול "הגדול בתורה בחכמה ובעושר" וכו'. רבן שמעול הגדול חיבר פיוטים לפסח "אמרו לאלקים אדיריס" ובראשי החרוזים "שמעון בן יצחק ובאופן לפסח ובקרובות לשבועות בראשי החרוזים "שמעון בן יצחק בר אבין".

רבן שמעון הגדול חי בימי רבנו גרשום מאור הגולה ועמד בקשר עמו. רגמ"ה ב' בשבת תשפ"ח ורבנו יצחק הגדול אבי רבנו אלעזר הגדול פעל הרבה בשבת ד"א תשע"ב לבטל הגזירות ובזכר שמו בטפר הזכרונות לקהלת מגנצא להזכיר בשמתו ביחד עם בשמת רבנו גרשום מאור הגולה שהאיר עיני הגולה בתקנותיו ורבנו שמעון הגדול שטרח עבור הקהלות ובטול הגזירות.

רבנו אלעזר הגדול הי' עדיין בער כאשר בפטר אביו רבנו יצחק הגדול וגדלו רבנו שמעון הגדול בן אחי אבי אביו ולמדו תורה הוא ורבנו גרשום מאור הגולה כמובא במצרף לחכמה פי"ב מכת"י הרוחק. בט' דור דורים כ' שאולי רבנו יצחק הגדול בפטר בשבת תשע"ב כשהקדושים קדשו את השם ברבים במגנצא, ורבנו שמעון הגדול פעל עד בערך שבת תשצ"ח.

ועיין בשבלי לקט סי' קמ"ה תשובה ארוכה מרבנו יצחק הגדול ובס' הפרדס סי' רל"ג וסי' רנ"ט "שלח רבנו יקותיאל (בן ר' משה בן ר' קלונימוס בן רבנו משולם הגדול) לרבנו יצחק הגדול" (בן רבנו יהושע בן רבנו אבין הגדול).

לד. בן רבנו יהושע החסיד

לד) בשו"ת רש"ל סי' כ"ט כ' "ורבנו אבון הגדול הוליד את ר' יצחק חסיד ואת ר' יהושע הסיד"י ובס' דור דורים מובא שר' יהושע אבי רבנו יצחק הגדול הי' אחי רבנו יצחק החסיד אבי רבנו שמעון הגדול שכ' עליו הרש"ל בת' כ"ט שהי' "הגדול בתורה בחכמה ובעושר ובסודי סודות לדרוש כל ארת ואות במ"ט פנים" ועיין באות לג.

רבנו יהושע החסיד ואחיו רבנו יצחק החסיד באו ביחד עם אביהם רבנו אבין הגדול מצרפת לגרמני' בערך בשנת ד' אלפים תש"כ. התיישבו במגנצא ושם באו יחדיו בברית עם ר' קלונימוס בן רבנו משולם הגדול ואחריו עם בניו ר' חבצאל ורבי משה.

על רבנו יצחק החסיד מסופר בס' חסידים סי' תל"ב "מעשה באדם א' ושמו ר' יצחק חסיד שהי' במצע ליכנס לבית ע"ז ובשעת פטירתו בעשה לו נס שברחו הסדסים כשהוציאוהו לבית הקברות בכדי שלא ללכת דרך השער שבו הע"ז וגם הוליכוהו דרך פרצות הכותל כי בפל כותל העיר וע"ז עליו קודם פטירתו וזה מפני שלא רצה מימים להכנס בבית ע"ז עשה לו הקב"ה נס שבפל כותל החוצה".

בס' דור דורים איתא שפעולותיהם של רבנו יהושע ואחיו רבנו יצחק החסיד יש לשער עד לערך ד' אלפים תש"ט.

לה. בן רבנו אבין הגדול

לה) בשו"ת המהרש"ל סי' כ"ט כתוב "רבי אבין הגדול בתורה בחכמה ובעושר ובסודי סודות הוא רבי אבין הגדול אשר יצא מזרעו של הרב ר' יוסף הזקן. בן ר' שמעון מסדיבת מגש שיסד אזהרות אתה הבחלת והוא בר סגולתו של ר' אלי' הזקן שיסד אזהרות אמת יהגה חכי".

בערך בשנת ד"א ת"ר הי' בין הבאים מבבל להתישב בצרפת רבנו שמעון בעל אזהרות אתה הבחלת. והיה רבנו שמעון המפיץ תורה בצרפת אחרי פטירת רבנו מכיר תורת הסוד או חכמה בסתרה שכבר מצאה קן לה בבבל בתקופת הירתר קדומות (ראש ישיבת פומבדיתא מר רב אהרן בר שמואל הבשיא בא ללונקא בשנת ד"א תקע"ז ומסר לר' משה הזקן בנו של רבי קלונימוס מלונקא רזי הקבלה סוד תיקון התפילות ושאר סודות שקיבל מאביו ואביו מפי רבו ורבו מרבו עד שמעון הפקולי" עפ"י מצרף לחוכמה פי"ב מכ"י הדונקח) בשתרבבה איפא מבבל לצרפת ע"י רביבו מכיר ורבנו שמעון. כי רביבו שמעון הי' באמת מבבל ואח"כ כשבתיישב בצרפת קראוהו בשמו "ר' שמעון

ממגש" כלומר מלאוואגש היא צרפת.

אחרי פטירת רבנו שמעון מילא מקומו אחריו בנו הרב ר' יוסף הזקן ככה כתוב בהשובת רש"ל כ"מ הב"ל.

בס' דור דורים משער שרבי אבין הגדול מזרעו של הרב ר' יוסף הזקן בא מצרפת לגרמניא והתיישב במגנצא בערך שנת ד"א תש"כ ואז בא רבנו אבין הגדול עם בניו רבנו יהושע ורבנו יצחק החסיד בברית עם ר' קלונימוס בן רבנו משולם הגדול ואחריו עם בניו רבנו [illegible] כבר היה רבי אבין הגדול גדול בתורה בחכמה בעושר ובסודי טודות מאשר קבל מאבותיו שהיו מזרעו של רבי שמעון ממגש בעל האזהרות "אתה הבחלת", הנה בבואר ביחוסים קדושים עם זרעו של רבנו קלונימוס ורבנו משה הזקן מלוקא במסרה לו מידם מסורת הקבלה שקבלו הם מאבותיהם. עפ"י מה ששמר להם אבו אהרן בן ר' שמואל בשיא הגולה כאמור למעלה.

ועיין בס' זרע קדש מצבתה אות י"ב ושם מיחס את רבנו אבין הגדול בן רבנו יצחק בן רבנו משולם הגדול ובשו"ת מהרש"ל סי' כ"ט כתב אחר שהביא על דבר רבנו שמואל החסיד (לעיל אות כח) ורבנו רבנו אברהם ורבנו יהודה החסיד (לעיל אות כט) וז"ל הרש"ל שם "וכל החסידים חקדושים הללו יצאו מזרעו של ר' משולם הגדול וכו'" אבל לא השתלשלות הדורות מן רבנו אבין החסיד עד רבנו משולם הגדול, ועיין ג"כ לעיל בגזע ה' אות ל"א.

לד. מחותנו של רבנו קלונימוס

לד) כבר כתבתי למעלה באות לא ובאות לה שלפי דעת בעל ס' זרע קדש מצבתה בשם שאר ספרי יוחסין רבנו אבין הגדול הי' בן רבנו יצחק בן רבנו משולם הגדול בן רבנו קלונימוס בן רבנו משה הזקן מלוקא אבל בקטני בשיטת בעל ס' דור דורים וס' חסידים הראשונים להרב ר' יקותיאל אדי' קאמעלהאר ר"מ דסטניסלב שלפי דעתו התחתנו רבנו אבין הגדול ורבנו עם רבנו קלונימוס בן רבנו משולם הגדול וז"ל שם בס' דור דורים סוף פרק ד' "אז בא רבנו אבין הגדול מצרפת והתישב במגנצא - בערך שנת ד"א תש"כ - הוא ורבנו ר' יצחק החסיד ור' יהושע שם באו יחדיו בברית עם ר' קלונימוס בן רבנו משולם הגדול ואחריו עם בניו ר' חננאל ורבי משה, וכו' עתה בבואר ביחוסים קדושים עם זרעו של רבנו קלונימוס ורבנו משה מלוקא במסרה לו מידם מסורת הקבלה שקבלו הם מאבותיהם ע"פ מה שמטר להם אבו אהרן בן רבי שמואל בשיא הגולה" ועיין לעיל באות לה. לא עלה בידי לברר איך שהתחתנו רבנו אבין הגדול ורבנו עם רבנו קלונימוס בן רבנו משולם הגדול.

רבנו קלונימוס עלה על כסא אביו רבנו משולם הגדול בערך בשנת ד' אלפים תר"ף. בימי רבנו קלונימוס קרה המעשה הנורא עם הקדוש רבי אשכנז הי"ד בעל הפיוט "ובתבה תדקף קדושת היום" וכפי אשר כותב בס' דור דורים ריש פרק ג' סמך רבי אפרים מבונא בסוף הספור שם ז"ל "אחד העורות אשר הועלה ר' אשכנז ובתבקש בישיבה של מעלה בראה במראות הלילה לרבנו קלונימוס בן רבנו משולם בן רבנו קלונימוס ולעד לו הפיוט ההוא ובתבה תדקף ויצו עליו לשלוח אותו בכל תפוצות הגולה להיות לעד ולזכרון טוב לכל ישראל אכי"ר" עכ"ל.

ממשלת רבנותו של רבי קלונימוס במשכה בערך משנת ד"א תר"ף עד ד"א תש"כ.

רבי קלונימוס הניח אחריו שני בנים, ר' חננאל ורבי משה והם הרביצו תורה במגנצא בערך משנת ד"א תש"כ עד ד"א תש"ס.

ואחריהם בני רבי משה, רבי איתיאל ורבי יקותיאל ורבי קלונימוס משנת ד"א תש"ס עד ד"א ת"ת בערך.

בס' דור דורים מביא שהאגדה מספרת על רבנו קלונימוס בן רבנו משה "מעשה ברבי קלונימוס הבחור שהי' חשוב בעיני הקיסר והי' משתדל אצלו הרבה בעניני הצבור ולטובת הקהלה עד שפעם בימי חג הפסח כעס עליו הקיסר עד שבעת מלחמה הציל את הקיסר בנס ובקשר לו באהבה עוד יותר מבראשונה. רבי יקותיאל בן רבי משה חבר את הפיוט של יום א' דראש השנה "יראתי בפצותי" והחתם בראשי תרוזות "יקותיאל בר משה חזק". ורבנו יקותיאל גם עמד בקשר שו"ת עם רבנו יצחק הגדול בן רבנו יהושע בן רבנו אביו הגדול בס' הפרדס סי' רל"ג וכתוב שם שלח רבנו יקותיאל לרבנו יצחק ועיין לעיל באות ל"ג גדע ה'.

לז. בן רבנו משולם הגדול

לז) בשו"ת רש"ל סי' כ"ט כ' שרבנו משולם הי' בן רבנו קלונימוס. רבנו משולם הגדול עלה על כסא אביו רבנו קלונימוס במגנצא בערך בשנת ד' אלפים תר"ם-תר"ן. רבנו משולם הגדול קיבל סודות הקבלה מאביו והיה מגדולי הפוסקים ומאחרוני זמנו. וחיבר פיוטים חשובים כמו לשחרית של יוה"כ על סדר המקרא ובכן עד לא ייראך מלך הגויים וכו' וליום ב' דפסח טהור פעמה רזים וכו' ובס' חסידים סי' תר"ו כתב שהורגלו לומר קרוב"ץ דרבנו משולם ואחד אמר קרוב"ץ אחר דמת בתוך ל' יום ר"ל. רבנו משולם חי בימי רבי עמרם גאון ששימש בגאונות מן ד"א תר"ל עד תרמ"ב. ובימיהם עדיין בלחם עם כת הקראים. ועיין בס' חסידים סי' תתשמ"ז שכתב תשובה

מרבנו משולם ג"ע למיבים בעניין שבת.

ועיין תוס' גיטין ב"ד ע"ב שהביאו ממנו פסק דין וברש"י זכחים מ"ה ע"ב מכבהו בשם גאון ומביא ממנו מה שהגיה בשעת פטירתו אולם בתוס' מבחות ק"ט מובא הגה"ה זו בשם אביו רבנו קלונימוס ועיין לקמן באות לח.

לפי ט' דור דורים - שהרבה מפרשים אלו מבוטט על מה שכ' שך - בפטר רבנו משולם הגדול בערך בשנת ד' אלפים תר"ף. במגנצא מצאו מצבה על בית הקברות הישן ועלי' חרות כדלהלן "רבנא משולם בן רבנא קלונימוס תנצב"ה" ואולי זו היא מצבתו של רבנו משולם הגדול.

לח. בן רבנו קלונימוס

לח) רבנו קלונימוס בנו של רבנו משה הזקן ואביו של רבנו משולם הגדול מילא מקום אביו וכתבו עליו בתוס' מבחות ק"ט ע"ב רבנו קלונימוס אביו של רבנו משולם הגיה בשעת פטירתו ג' דברים כמפי הבבואה - ועיין באות הקודם לז. שרש"י זבחים מ"ה ע"ב מביא דבר זה בשם רבנו משולם. בתשובת רבנו גרשום מאור הגולה כתוב על רבנו קלונימוס "וגם רבנו קלונימוס זצ"ל שחכם גדול היה ופייט קרובות לכל הרגלים" בס' דור דורים מביא שהאגדה מספרת שהוגד לו בחלום לרבנו קלונימוס שבנו זה רבנו משולם יוגבב ממנו. ופעם כשהי' בן י"ד שנה ותשעה סוחרים בירושה דשוקא והוליכוהו לבבל ומכרוהו לבית הבשיא לשמשו בבית התבשיל שהיה מתחת לבית המדרש. פעם שמע רבנו משולם שהבשיא מתקשה בשאלה ששאלו תלמידיו ולא ידע לישבה, כשלא ראוהו כתב רבנו משולם את ההלכה על הגליון כפי שקיבלה מאביו. וכה בשנה הדבר הרבה פעמים, עד שהחביאו עצמו ב' מתלמידיו וראו שבא רבנו משולם וכתב על הגליון. מיד צוה לקרוא אותו ובקש סליחתו וכששמע שהוא בנו של רבי קלונימוס בן הרב ר' משה מלוקא רצה להשיאו בתו ולא רצה בלי רשות מאביו, ושלח אותו הבשיא ע"י אנשיו להביאו למגנצא.

לרבי קלונימוס עוד בן שבי רבי חננאל, החתום על הסידור "אימת גודאותיך" של זקנו כזאת: "חרשו בתוש בחל אז לבשה...דביר קם לחמת והכבעת מכלל ביעור שיאו".

רבנו קלונימוס נפטר בערך בשנות ד' אלפים תר"ם-תר"ן.

לט) בשו"ת רש"ל סי' כ"ט כ' "ורבנו משה הזקן הביאו המלך קרלא עמו ממדינת לוקא בשנת תמ"ט לחורבן הבית שיבנה בטהרה בימנו אמן אמן סלה...רבנו משה הזקן אשר הוליד ר' חבצאל ואת רבי קלונימוס ואת רבנו אימיאל ואת רבי יקותיאל משפירא, ור' משה הזקן הוא אשר יסד את אימת בוראותיך הוא ר' משה הזקן בן רבנו קלונימוס".

רבנו משה הזקן בנו של רבנו קלונימוס מלוקא מילא מקום אביו כאשר נסע למאינץ בשנת ד"א תקע"ה לאחר פטירת אביו. בימים ההם אחרי מות ר' אביומי בר אברהם ריש מתיבתא דמומבדיתא בשנת ד"א תקע"ד. ואיתא באיגרת דרב שרירא גאון "ובתרי' דמר אביומי באון אחי אביו דמר רב אברהם גאון מר רב יוסף בר אבא בשנת אלף קכ"ה לשטרות, (והייבו שנת ד' אלפים תקע"ד ליצירה) ולא הוי דוכתי', דהוי מר אהרן קטן, דהוא אב בי"ד והוי גמיר ועדיף טפי מיבי', ע"י חולדת אדברוהו למר יוסף גאון והוי חסיד טובא, ואתמר דהוי אליהו ז"ל אתי לי' ויתיב במתיבתי' וכו' עיי"ש וכתוב בכ"י להרוקח מובא בס' מצרף לחכמה פי"ב שמר רב אהרן אב בי"ד הב"ל "הלך בע ובד בארץ ובא לארץ לומבראדיאה בעיר אחת ששמה לוקה ושם מצא את רבנו משה שפייט "אימת בוראותיך" ומסר כל סודותיו לו". ועיין לעיל בגדע ה' אות לה.

ובס' דור דורים בעמיק הערה כתובה על סדר תפלה ישן כתב יד בהספרי' הלאומית בפאריז וז"ל "ויברך דוד עד לשם תפארתך עד כאן מדברי הימים (כ"ט י'-י"ג) מכאן ואילך בספר עזרא (בחמי' ט"ו-י"ב) ובימי הקדמונים כשהיו מגיעים עד כאן - לשם תפארתך - היה השליח צבור עומד ומתחיל להלחר ישתבח וכשבא הגאון ר' משה מלוקא בן רבנו קלונימוס בימי המלך קרלא למדינת מגנצא היה מנהיג את בני דורו לומר מכאן ואילך עד ושמך אחד כי גדול הדור היה ואין כל דבר בעלם ממנו, הוא רבנו משה הזקן שיסד אימת בוראותיך והוא היה תלמידו של אהרן בנו של רבנא שמואל הבשיא מבבל זכר צדיק וקדוש לברכה".

בשנת ד"א תקע"ה יצא רבנו משה הזקן מלוקא לשבת על כסא אביו רבנו קלונימוס במגנצא.

"הוא ובניו רבנו קלונימוס ורבנו יקותיאל וקרובו ר' אלתיאל" (כת"י להרוקח שבמצרף לחכמה פי"ב). ובס' דור דורים כ' שרבנו משה הזקן האריך ימים על כסא ממלכתו עד לערך שנת ד' אלפים תר"ך.

רבנו משה הזקן חיבר הפיוט "אימת בוראותיך" לימים הנוראים של פסח.

מ. בן רבנו קלונימוס מלוקא

מ) בשו"ת רש"ל סי' כ"ט איתא "רבנו קלונימוס בן רבנו יקותיאל בן רבנו משה בן רבנא משולם בן רבנא איתיאל בן רבנא משלם".

לפי דברי הגדה כבר במצאו היהודים בגרמניא בוירמיישא (ווארמס) בימי קדם ימים מועטים אחרי הבול יהושע את הארץ ומרצה המלחמה ע"ד פלגש בגבעה בטר ובמלטר אלף איש מבני בניטין לגרמניא והם היו מיסדי קהלת ישראל בוירמיישא. אח"כ הביא המלך קרל הגדול משפחת חכמים מעיר לוקה באיטליי וישב אותה בעיר מגנצא היא מאינץ את רבנו קלונימוס בשנת ד' אלפים תקמ"ז שהיא שנת תשי"ט אחר החורבן, כ"ז עפ"י ט' דור דורים.

גם מרגא שם שבכ"י לר' אלעזר מגרמייזא והדוקו מובא במצרף להוכמה להישר מקבדיאה פרק י"ב ותושב את רבנו קלונימוס לבן רבנא משולם בן רבי קלונימוס בן ר' יהודה. אבל אבי הלכתי בשיטת הרש"ל וכדלעיל.

לפי בעל דור דוריה ב' רבנו קלונימוס במגנצא בערך בשנת ד"א תקע"ה.

מא. בן רבנו יקותיאל

מא) עפ"י שו"ת רש"ל סי' כ"ט רבנו קלונימוס מלוקא היה בן רבנו יקותיאל.

מב. בן רבנו משה

מב) בשו"ת רש"ל כ"ט כב"ל איתא ורבנו יקותיאל הי' בן רבנו משה.

מג. בן רבנא משולם

מג) עפ"י שו"ת רש"ל סי' כ"ט, רבנו משה היה בן רבנא משולם.

מד. בן רבנא איתיאל

מד) רבנא משולם הי' בנו של רבנא איתיאל וכדאיתא בשו"ת רש"ל כ"ט.

מה. בן רבנא משלם

מה) עפ"י שו"ת רש"ל כ"ט כנ"ל רבנא איתיאל הי' בן רבנא משלם.

מו-פד. מזרע עזרא הסופר הכהן

פו) בס' זרע קדש מצבתה אות י"ב בהגהה י"א הביא בשם "שבט ישראל" ושאר ספרי יוחסין שרבנא משלם הי' מזרע עזרא הסופר.

בשנת ג"א ש"ע קבל עזרא מברוך בן נרי' והי' ראש לאנשי כנסת הגדולה. והי' עביד והי' ראוי שתנתן תורה ע"י, ותיקן הרבה תקנות. בשנת ג"א תי"ב בשלם הבית ובשנת תי"ג עלה עזרא מבבל לירושלים וגדות עמו. לפי סדר הדורות ב' בעשרה בטבת שנת תמ"ב. ולפי הצמח דוד בשנת תמ"ח. ב"מסע דוד" לרבי דוד סלימאן ששון זצ"ל מלובדון מספר על בקורו אצל קברו של עזרא הסופר בדרך מ"קורבה" ל"בגדד", מקום אשר בו משתפך החדקל אל הפרת בבבל. הבקור הי' ביום ששה עשר באלול שנת ה"א תר"ע. וז"ל שם "מראה קבר עזרא ככיפת בית מסגד והוא מכוסה בלבנים מצופות אמייל בצבע תכלת של פרוזג. ירדנו לבקרו ובעבור אמות אחדות על שפת הגדה ומשם בכנסנו לחדר רחב ידים. האולם החיצוני המוביל אל בית הכנסת והקבר בנין גדול ועליו כיפה. הדלת והפתח העשויים שיש ומצובעים תכלת ירקרקה..." מעל לקבר ארון קודש משנת התצ"ט. מכיון שרבנא משלם חי בערך בשנת ד"א ת-ת"ל ועזרא הסופר הכהן ב' בשנת ג"א תמ"ב או ח' אז יש כאן הבדל של אלף שנה בערך או העדר של כמו ארבעים דור אם נחשוב עשרים וחמש שנה לדור.

פז. בן שריה

פז) כל אלו דלהלן עפ"י עזרא ז' א-ה, ודברי הימים א' ה' כט-מא.

פח) בן עזרי' הכהן, פט) בן חלקי' הכהן, צ) בן שלום הכהן, צא) בן צדוק הכהן, צב) בן אחיטוב הכהן, צג) בן אמרי' הכהן, צד) בן עזרי' הכהן, צה) בן יוחנן הכהן, צו) בן עזרי' הכהן, צז) בן אחימעץ הכהן, צח) בן צדוק הכהן, צט) בן אחיטוב הכהן, ק) בן אמרי' הכהן, קא) בן מריות הכהן, קב) בן זרחי' הכהן, קג) בן עוזי הכהן, קד) בן בקי הכהן, קה) בן אבישוע הכהן, קו) בן פנחס הכהן, קז) בן אלעזר הכהן, קח) בן אהרן הכהן הקהתי - נולד ב"א שס"ג וב' ב"א תפ"ח א' אב - קט) בן עמרם הלוי, קי) בן קהת הלוי, קיא) בן לוי.

והנבי לקבוע ברכה לבני משפחתי היקרים שי', ר' זוגתי מבב"ת מרת מרים ת' שעומדת לימיני הן בחיבוך הבית והן בחיבוך דור צעיר במסירות נפש למופת, זכרה לה אלקים לטובה ותזכה להתברך ממעיין הברכות בכל טוב, בבריאות גופא וברב נחת מתוך מבוחת הנפש וברכה, לבני וחתני היקרים וכלתי ובנותי היקרות וכל צאצאיהם שיחיו לאורך ימים טובים.

בני בכורי רב פעלים לתורה ולתעודה ר' ראובן דב נ"י וזוגתו בעמי ת', ובנם צבי יואל, ובנותיהם חי' בחמה ליבא, גילה, הנה. והר' ראובן דב הוא חתן ר' ישראל ראובן פרעשל ורעיתו גיטל ת' - אחי ר' אפרים פישל ורעיתו פעסיל לבית פרעשל - חתן ר' דב באדעבשטיין, חתן ר' זאב דב עהרמאן, בן ר"א עהרמאן, חתן הרב ר' מרדכי רובינשטיין מזאלקאווא וירושלים עיה"ק, בעל ס' בטעי באמבה והוא סדר יחוס משפחתו, בן הרב ר' דוד צבי רובינשטיין, חתן הרב יעקב יוקל הלוי איש הורוויץ, בן הרב ר' זאב וואלף הלוי איש הורוויץ, בן הרב ר' יהושע הלוי איש הורוויץ, בן הרב הגאון ר' נתן הלוי איש הורוויץ אבד"ק שדה לבן ברוסי', בן הגאון רשכבה"ג ר' יצחק הלוי איש הורוויץ אבד"ק גלובא, ברודי, והמבורג, בן הגאון מופת הדור מוהר"ר מאיר הלוי איש הורוויץ הבד"ק טיקטין, בן הגאון הגדול ר' שמואל שמלקי הלוי איש הורוויץ הבד"ק מארגא, בן הגאון ר' יהושע הארוך איש הורוויץ, הבודע בשם ר' יהושע הארוך, בן הרב ר' יעקב איש הורוויץ הלוי מוויין, בן הגאון ר' פנחס הלוי איש הורוויץ גיסו של הרמ"א זצוק"ל. ועיין בגזע ד' אות יד למעלה בקדש עד דוד מלך ישראל חי וקים.

חתני הרה"ג ר' עמנואל שיף שליט"א וזוגתו בתי שרה רבקה ת' ובניהם אליהו אליעזר ושרגא פייוול. ובנותיהם בלומא רחל, ומלכה פריידה שי'.

והרה"ג ר' עמנואל שליט"א הוא בן הרב הגאון מוהר"ר יהושע שיף שליט"א ר"מ דמתיבתא בית שרגא שבמונסי ניו יורק, חתנו של גאון המעש, הרב הצדיק מוהר"ר שרגא פייוול מבדלוביץ זצ"ל מבהל מתיבתא תורה ודעת ומייסד בית מדרש עליון ותורה ומסורה.

חתני הרה"ג ר' אליהו ברודבא שליט"א וזוגתו בתי פעשע גילה ת' ובנם חביבא, ובנותיהם בלומא, ובתי' שי'.

והרה"ג ר' אליהו שליט"א הוא בן הרב הגאון מוהר"ר שמואל ברודבא שליט"א ר"מ דישיבת מיר ברוקלין מצאצאיו של הגאון ר' מבשה מאיליא כמו שמובא בהקדמה לס' אלפי מבשה להגאון הנ"ל זצ"ל.

חתני הרה"ג ר' דוד שמחה הכהן רפאפורט שליט"א וזוגתו בתי מלכה ת' ובנם שלמה שיחי'.

והרה"ג ר' דוד שמחה הכהן הוא בן ר' ארי' ליבוש הכהן פראפורט, בן הרה"ג ר' דוד שמחה הכהן רפאפורט, בן הרה"ג ר' יוסף חיים רפאפורט אב"ד ראווה-רוסקה, בן הרה"ג ר' שמואל הכהן רפאפורט, בן הרה"ג ר' דובעריש הכהן רפאפורט ראב"ד ראווה-רוסקה בעל דרך המלך, בן הרה"ג

ר' שמואל הכהן רפאפורט, בן הרה"ג ר' שמחה הכהן רפאפורט, בן הרה"ג ר' משה הכהן רפאפורט, בן הרה"ג ר' ארי' ליבוש הכהן רפאפורט, בן הרה"ג רבנו חיים הכהן רפאפורט אב"ד דלבוב בעל שו"ת רבנו חיים כהן, בן הרה"ג ר' שמחה הכהן רפאפורט אבד"ק לובלין, בן הרה"ג ר' נחמן רפאפורט אבד"ק דובנא רבתי, ובעלזא, בן הרה"ג ר' מאיר רפאפורט אבד"ק חעלמא, בן הרה"ג ר' משה ירמי' כהן רפאפורט ר"מ בוריבא, בן הרה"ג ר' שמחה כהן רפא - בעמח"ס קול שמחה, בן הרה"ג ר' גרשון כהן רפא - איש פורט מעיר פארטא, דרשן בעיר מבטובא, בן הרה"ג ר' אברהם כהן רפא - מבהיג ישיבה במבטובא והוא דור אחר דור עד עזרא הסופר הכהן, כהובת רפאפורט היו מוחזקין למיוחסי כהובי וכמו שהעיד הגאון רד"ל בהגהותיו לס' עליות אליהו ששמע שהגר"א מווילבא פדה את עצמו מן הרב ר' מאיר הכהן רפאפורט אביו של הרב ר' ישראל כהן רפאפורט אב"ד דביחוב ישן.

בני אליהו אליעזר ב"י כעת בישיבת פוניבז' בארצה"ק ובני שמחה זיסל ב"י בישיבת טלז ויקליף.

יהא רעוא ויעמדו כולם על הברכה ויזכו לכל טוב סלה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הק' ולא ימושו מפיהם ומפי זרעם ומפי זרע זרעם עד עולם. אכי"ר.

ויזכרו לטוב כ' גיסי ר' יוסף ב"י ורעיתו מרת פייגא ת' לבית קלויזנר, בני ברק. בנם ר' משה אשר ב"י ורעיתו רחת לבנותיהם ת' וכ' גיסי ר' זלמן פישל הלוי פיבגר ב"י ורעיתו לאה"ת קליבלבד, ובתם עדיבה ת' אשת הרב ר' לייבל קלאהר ב"י ובניהם ובנותיהם שי', מונסי ניו יורק, ובנם ישעי' יעקב הלוי ב"י, שיקגו, וגם אסיר תודה הגבי לכ' גיסי ר' ישראל הלוי ב"י הפטר וגיסתי מרת ליבשא ת' קליבלבד שסיפרו לי הרבה פרטים משפוחיים על משפחת חמי זצ"ל, ובניהם הרב ר' צבי מנחם ב"י ורעיתו בעמי ת' וכל צאצאיהם שי' בלטימור, הרב ר' מלכיאל ב"י חבר הכולל בישיבת טלז קליבלבד ורעיתו שושנה ת' ויוסף ב"י תלמיד ישיבת בר ישראל בלטימור.

בחתימת דברי אניע בזה ברכת תודה מיוחדת לכ' גיסי הרב הגאון מוהר"ר יהושע אליהו געלדצעהלער שליט"א ראש ישיבת אור ישראל ניו יורק, וזוגתו היא אחותי מרת הבה פריידה ת' מבב"ת וכל צאצאיהם שי' - בנם הרב ר' משה חיים ב"י ורעיתו טובה ת' ומפ' מונסי ניו יורק, בנם הרב ר' דניאל ב"י ורעיתו שייבדל ת' ומשפ' מונסי ניו יורק, בתם בלומא ת' אשת הרב ר' לייבל ווילינגער ב"י ומשפ' ברוקלין ניו יורק, בתם מיבדל אשת הרב ר' חבוך העניך ב"י טייטלבוים, מונסי, בתם חי' ת' ובנם אליעזר ב"י תלמיד ישיבת לייקוואד. תודה מיוחדת להם שעידדו אותי וסייעו לי בעבודתי במשך השנים. יהא רעוא ויזכו לרב נחת וברכה.